МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

Міжнародна науково-практична конференція

АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:

ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ

Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної наукив умовах міжкультурної аграрної комунікації

21 жовтня 2021 року

Біла Церква
2021

УДК 007:37.013.77:80:34(063)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.
Варченко О.М., д-р екон. наук.
Мерзлов С.В., д-р с.-г. наук.
Димань Т.М., д-р с.-г. наук.
Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.
Мельник О.Г., канд. юрид. наук.
Рєзнік В.Г., старший викладач.
Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.,** канд. с.-г. наук.

Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 21 жовтня 2021 р. м. Білоцерківський НАУ 80 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

УДК 378.147:81'25

СТОЛБЕЦЬКА С.Б., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ АГРАРНИХ ПЕРЕКЛАДІВ

У даній публікації студентоцентрований підхід розглядається не як самоціль, а як важливий фактор підготовки майбутніх перекладачів у галузі сільського господарства. Акцентується увага на важливості аналізу потреб студентів.

Ключові слова: студентоцентроване освітнє середовище,аналіз потреб, очікування студента, здійснення аграрних перекладів

Студентоцентровані педагогічні технології сприяють підвищенню мотивації студентів та активізації навчального процесу. Тому сучасна методика викладання іноземних мовв закладах вищої освіти передбачає центрування на студентові, тобто на цільовій аудиторії.

Відповідно до закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392- IX» студентоцентроване навчання передбачає: «… заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу…»[2]

Коли здобувач вищої освіти обирає другу мову с поміж трьох, він стає носієм певних потреб й очікувань. Кожен студент, навіть не дуже мотивований (якщо вступ саме до цього закладу вищої освіти був, наприклад, ініціативою батьків), все ж приходить на заняття з другої іноземної мови з певними очікуваннями, інтересами, побажаннями, уявленнями про те, чого він хоче. Викладачеві варто це знати, щоб використати сподівання студентів як відправну точку викладання спеціалізованої мови. Аналіз потреб здобувачів вищої освіти - це найкращий спосіб більше дізнатися про аудиторію, з якою ми працюємо, оцінити її якість. Логічно й важливо ґрунтуватися на аналізі потреб студента у процесі навчання для створення студентоцентрованого освітнього середовища, спроможного їх задовольнити. Такий аналіз допоможе викладачеві запропонувати здобувачеві вищої освіти адекватний навчальний шлях, справді корисний саме для нього.

Однак важливо дотримуватися золотої середини. Викладач має віртуозно поєднати об'єктивніцілі, передбачені освітньою програмою, та потреби й очікування студентів. Студенти можуть змінювати свою початкову думку у процесі отримання знань й, через брак практичного досвіду, не завжди адекватно оцінювати свої потреби та їх користь для майбутньої практичної діяльності. Адже очікування спираються на знання, досвід та розуміння обставин, яких їм часто бракує. Студенти не можуть відчути потребу в тому, про існування чого вони не знають і не здогадуються.

Приклад: перекладач, який здійснює переклад для групи техніків, що у Франції вивчають досвід штучного осіменіння корів і телиць, розуміє, що він зробив би свою роботу краще, якби мав базові знання з ветеринарної медицини. Потреба відчувається лише коли з'являється необхідність застосувати певні знання.

Коли студенти закінчують навчання і покидають свою almamater вони можуть натрапити на труднощі, про які раніше не замислювалися. Завданням викладача є підготувати майбутніх фахівців до успішного здійснення перекладів та озброїти їх інструментами подолання можливих перешкод.

Тому викладач, на нашу думку, має запропонувати різні «освітні траєкторії», з яких студенти зможуть обрати те, що їм підходить. Викладач має керувати цими пропозиціями, індивідуалізувати їх, перетворювати на справжні можливості для студента, тобто робити їх корисними для нього.

Заняття з практичного курсу другої іноземної мови, на нашу думку, варто збагачувати текстами з аграрної тематики. Завдання до них мають поєднувати граматичну та лексичну (термінологічну) складові, що дасть змогу студентам застосувати на практиці отримані раніше знання. Наприклад, можна запропонувати знайти в аграрному тексті речення, в яких вживається Passé Composé, Participe Présent тощо, та перекласти їх з французької на українську мову. Бажано також порадити зробити усний переклад та записати свій голос на диктофон аби згодом оцінити якість перекладу та врахувати виявлені недоліки голосу, вимови, темпу, інтонації. У процесі роботи зі спеціалізованими текстами студентам слід запропонувати скласти індивідуальний франко-український термінологічний глосарій. Це допоможе підвищити готовність майбутніх перекладачів до здійснення аграрних перекладів.

Оскільки позиція студентів часто змінюється у процесі навчання, аналіз їх потреб та очікувань бажано повторно провести впродовж курсу вивчення дисципліни. Це дозволить підвищити ефективність навчання та спілкуватися зі студентом, як з партнером, автономним учасником освітнього процесу.

Отже, для створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, доцільно регулярно проводити аналіз очікувань студентів. Він є не лише інструментом ефективного навчального процесу та підвищення власної ефективності здобувача вищої освіти, але й засобом підтримання відкритого контакту між викладачем та студентом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text (дата звернення 01.10.2021)

УДК 378.147:81'25

ІГНАТЕНКО В.Д., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Тези присвячені проблемі визначення навчально-стратегічної компетентності у парадигмі сучасного процесу підготовки майбутніх фахівців з перекладу. Проаналізовано підходи до визначення поняття навчально-стратегічної компетентності.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, переклад, компетентність, методи перекладу.

Підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» спеціалізацією 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно) перша – англійська» на сьогодні є актуальною і важливою з огляду на важливість інтернаціоналізації вищої освіти загалом. Тому важливим аспектом підготовки майбутніх перекладачів є саме зміст навчання, який має актуалізуватися відповідно до потреб стейкохолдерів, ринку праці та сучасних орієнтирів філологічної та педагогічної наук.

Предметний зміст навчання письмового науково-технічного перекладу має різні тлумачення щодо своєї наповненості, проте незмінною є думка про наявність навчально-стратегічної компетентності у її складі.

Актуальним у контексті дослідження навчально-стратегічної компетентності є розвідка щодо перекладацьких стратегій. Дослідженню стратегій перекладу, їх характеристики, методів та способів перекладу присвячували свої праці багато лінгвістів, серед яких І. С. Алексєєва, В. С. Виноградов, В. М. Ілюхин, В. Н. Коміссаров, Л.В. Коломієць, А.П. Мартинюк, Л. Л. Нелюбин, Я. І. Рецкер, О.В. Ребрій, Ю. Найда, П. Ньюмарк, В. В. Сдобніков, А. Д. Швейцер, A. Chesterman, W. Lorscher, L. Venuti. Проте, попри зацікавленість науковців, одностайності в інтерпретації понять «стратегія перекладу» досі не досягнуто. Також невизначеним лишається розуміння перекладацьких стратегій у контексті навчання наукового-технічного перекладу майбутніх філологів, оскільки їх розуміння та навчання має бути ключовим у підготовці майбутніх фахівців з перекладу.

Необхідно зазначити, що в «Академічному тлумачному словнику української мови» відсутнє визначення поняття «стратегія перекладу» (Академічний тлумачний словник української мови [1]. У той час як у перекладознавстві стратегію перекладу тлумачать як "потенційно свідомий план або дії перекладача щодо вирішення конкретних перекладацьких проблем в межах перекладацького завдання, як в перекладеному тексті загалом, так і в будь-якому його сегменті зокрема» [7, 8]. Акцентуючи увагу на тому, що стратегія відрізняється саме усвідомленістю дій перекладача від інших явищ (процесів, процедур, методів), перекладацькі стратегії, визначаємо як алгоритмисвідомо обраних перекладацьких дій (етапи й способи діяльності перекладача), спрямованихна розв'язання локальних та глобальних проблем перекладу тексту задля досягнення певнихперекладацьких цілей, а саме: створеннятексту перекладу, адекватного в комунікативно-прагматичному плані тексту оригіналу [3].

На думку перекладознавців, стратегія очуження виконує функцію пізнання інших культур, розвитку цільової мови, відтворення оригінальності автора, та виражається в кількох аспектах чужості: лексичному (наявність екзотизмів), семантичному (незрозумілість певних місць), синтаксичному (незвичний порядок слів у реченнях), граматичному (нетрадиційне з'єднання слів у словосполученнях) та поетичному (з'єднання строф, ритм) [4]. Протиставлена стратегії очуження стратегія одомашнення орієнтована на те, щоб відповідати смакам більш широкого кола цільової аудиторії, чітко дотримуватися норм мови перекладу та бути пристосованою до культурних традицій цільової сторони [4, с. 98-100].

У своїх роботах П. Ньюмарк розрізняє такі методи перекладу як: комунікативний (communicative translation), семантичний (semantict ranslation) та точний (faithful translation). Кожен із методів описаний таким чином, що може вважатися повноцінною стратегією, тобто представляє собою свідомий план дій перекладача щодо вирішення тієї чи іншої перекладацької проблеми. Комунікативний метод спрямований на відтворення контекстуального значення тексту оригіналу, передачу інтенцій автора найбільш прийнятними з точки зору форми і змісту способами. Семантичний метод має на меті відтворення контекстуального значення тексту, але допускає втрату деяких елементів оригіналу. Точний метод орієнтований на відтворення структури та змісту тексту оригіналу із допущенням певних відхилень від граматичних норм мови перекладу [9, с. 45-47].

Перекладацька стратегія – програма перекладацьких дій [6]; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії [2]. Стратегія перекладу – це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації і метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [5; 2]. Таким чином, навчально-стратегічна компетентність має різні тлумачення, проте незмінною є думка про наявність певного алгоритму дій в основі навчально-стратегічної компетентності у складі перекладацької компетентності, що спонукає до подальших наукових розвідок щодо стратегій та окремих складників навчально-стратегічної компетентності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник української мови. Дата звернення до ресурсу: жовтень 2019. URL:http://sum.in.ua/
2. Илюхин В. М. Стратегии в синхронномпереводе: на материале англо-русских и русско-английскихкомбинацийперевода: дис. … канд. филол. наук. М.: Моск. лингв. ун-т, 2000. 206 с.
3. Михайленко О. А. Поняття "Перекладацькістратегії" як складова стратегічної компетенції. Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 121. С. 148–154.
4. Подміногін В. Дихотомія перекладацьких стратегій очуження та одомашнення в історії європейського перекладу. Наукові записки. 2008. № 89. С. 98–102.
5. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Выпуск № 1. 2011. С. 166–172., с. 172.
6. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 215 с.
7. Krings H.P. Translation problems and translation strategies of advanced German learners of French. Interlingual and intercultural communication, Tubingen. 1986. 18 с.
8. Loescher, W. Translation performance, translation process and translation strategies. Tuebingen: GutenNarr, 1991. 8 с.
9. Newmark P. About Translation: Multilingual Matters. Clevedon, Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters Ltd. 1991. С. 45–47.

УДК 378.14:159.9

ТИМЧУК І.М., канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
ПОГОРІЛА С.Г., канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ФАКУЛЬТЕТУ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

Розглядається проблема соціально-психологічної адаптації студентів першого курсу факультету права та лінгвістики БНАУ. Представлено результати анкетування та опитування першокурсників. Проаналізовано складові процесу адаптації у ЗВО.

Ключові слова: адаптація, форми адаптації, анкетування, складові процесу адаптації, студент-першокурсник.

Перший курс запам’ятовується усім студентам, а також їх батькам. Він насичений новими знайомствами, вимогами, подіями, емоціями і труднощами.

Проблемі адаптації студентів до навчання в ЗВО присвятили свої роботи Л. Красовська, М. Прищак, О. Стягунова, Т. Спіріна, Ю. Зарюгіна, О.Мороз, В. Грушевський та інші науковці.

Адаптацію студентів потрібно розглядати як комплексну проблему, в якій можна виділити соціальний, психологічний, фізіологічний та дидактичний чинники. Процес адаптації студентів першого курсу проходить на декількох рівнях. Протягом перших місяців навчання – до нової системи навчання, до зміни режиму, до нового колектику. Пізніше – формується студентський колектив, встановлюється побут, дозвілля, робота над самоосвітою.

Вчені Н. Іщук та В. Лєсовий, фізіологічні проблеми пов’язують з пристосуванням до нових умов життя та навчання, зокрема, збільшення часу на самостійну роботу [3].

Дидактичний чинник викликаний невідповідністю між системами вищої та середньої освіти: різноманіття нових форм навчання (лекція, семінарське заняття), збільшенням обсягу навчального матеріалу, вивченням фахової лексики.

Психологічні труднощі виникають з переходом від шкільного до дорослого життя, невідповідністю сподівань, очікувань реальним умовам навчання. Виділимо ще несфомованість характеру першокурсників та часто завищену самооцінку. Це говорить про

невміння реалістично оцінювати свої вчинки та поведінку. До психологічної складової адаптації відносимо й неусвідомлений вибір майбутньої професії. Під час роботи з абітурієнтами можна було спостерігати тиск батьків чи результатів ЗНО на вибір майбутньої спеціальності.

Соціальна складова процесу адаптації – пристосування особистості до групи, взаємовідносини в ній, формування власного стилю спілкування та поведінки.

За нашим дослідженням, через два місяці навчання, третина студентів ще не змогли адаптуватися до нових умов і включитися в навчальний процес. З метою визначення труднощів, які виникають під час адаптації першокурсників факультету права та лінгвістики до навчання у ЗВО, нами була використана рейтингова шкала труднощів адаптації С.С. Вітвицької та спеціально розроблена анкета [1].

Всього в опитуванні взяли участь 48 студентів перших курсів факультету права та лінгвістики Білоцерківського НАУ.

Щодо рейтингової шкали труднощів, які виникають під час адаптації першокурсників у ЗВО, то респондентів найчастіше турбує пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах (38 %) та невизначеність мотивації вибору професії (32 %). Також, чинниками, що спричиняють труднощі адаптації є відсутність навичок самостійної роботи (34 %) та невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, довідниками (32 %).

Аналіз результатів анкетування показав, що: 75% вчорашніх школярів обрали навчання в університеті тому, що: хочуть розширити свій кругозір, бути освіченою людиною; близько 15 % - цікаво пізнавати нове; і 5% першокурсників обрали цей університет через зручне розташування.

Морально-психологічний клімат у групі 99 % респондентів оцінили як оптимістичний і дружелюбний; 1% - відмітили не зовсім комфортний клімат та помітні конфлікти.

Найважчим на даному етапі навчання для 54% здобувачів є освоєння нової системи навчання та оцінювання; для 30% - пристосування до різних вимог викладачів; 16% відмітили великий обсяг самостійної роботи.

Причинами, що сповільнюють адаптацію до навчання, опитуваними були визначені такі: 32% – напруга та втома від занять; 30% – власна неорганізованість та лінощі; 14% - невміння правильно розподіляти свій час; слабка шкільна підготовка – 18% ; недостатній інтерес до обраної спеціальності – 6%. Окремі студенти серед причин, що сповільнюють адаптацію до навчання у ЗВО вказали на гіпер відповідальність, неадекватну (занижену) самооцінку та самонавіювання.

75% здобувачів вже налагодили стосунки зі своїми одногрупниками протягом першого місяця навчання, 25% – частково.

Найчастіше респондентів протягом перших тижнів навчання турбували проблеми невпевненості у своїх здібностях – 38%; порівняння себе і своїх досягнень з іншими студентами – 30%, внутрішня напруга – 12%; 20% студентів зазначили, що особливого дискомфорту не відчували.

Серед чинників, які б, на думку респондентів, сприяли швидшій адаптації до навчання в у ніверситеті, більшість студентів, 68% вказали на спільні екскурсії разом з групою та викладачами; 20% – участь у позанавчальних гуртках; 12% – на частіші візити куратора у групу. Окремі студенти вказали на бажання кращого ставлення старшокурсників до студентів першого курсу.

На питання чи відповідає навчання в університеті вашим очікуванням, 45% студентів відповіли, що навчання в університеті виявилося цікавішим, ніж уявляли до цього; 32% – приблизно так і уявляли; 18% – не думали про це; 5% – очікували більшого.

При вирішенні навчальних проблем студенти першого курсу найчастіше обирають такі стратегії: 38% обговорюють проблеми з одногрупниками або ж друзями; консультуються з батьками – 20%; 35% самостійно шукають шляхи вирішення проблемних ситуацій; 7% звертаються за допомогою до викладачів чи куратора групи.

Здобувачі порадили б викладачам більше взаємодіяти та спілкуватися зі студентами, підтримувати їх.

Підтримуємо думку Грушевського В. щодо проведення наступних заходів для більш швидкого та ефективного включення першокурсників у процес навчання [2].

Студентам: налагодити контакт з оточуючими людьми, бути оптимістом і вірити у свої можливості, вивчити імена своїх викладачів, встановити правила проживання в гуртожитку, виробити навчальну дисципліну, навчитися якнайшвидше конспектувати лекції, ефективно організовувати свій день, брати активну участь у суспільному житті групи.

Викладачам: враховувати індивідуальні та вікові особливості першокурсників, проводити консультативні заходи щодо раціональних прийомів організації навчальної дисципліни, обгрунтовувати оцінювання, заохочувати і підбадьорувати студентів, співпрацювати з кураторами груп щодо згуртування колективу, покращення мікроклімату у групах, проводити з батьками тематичні та індивідуальні консультації, співпрацювати з психологами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вітвицька С. Практикум з педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
2. Грушевський В. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2.12. С. 67–72.
3. Іщук Н., Лєсовий В. Проблеми адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2013. Вип. 4(1). С. 39-43.
4. Спіріна Т., Зарюгіна Ю. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. Вип. 32. С. 182–184.

UDC 538.14. 080

MARCHUK V.V., cand. of ped. sciences, associate professor
Bila Tserkva National Agrarian University

VALUE ORIENTATIONS DYNAMICS OF AGRARIAN HIGH SCHOOL STUDENTS

Метою нашого дослідження був аналіз динаміки сфери ціннісних орієнтацій студентів у період навчання. У першу чергу наш інтерес визначається тим, що формування ціннісних орієнтацій є невід'ємною частиною розвитку особистості людини. У перехідні, кризові періоди розвитку виникають нові ціннісні орієнтації, нові потреби й інтереси, а на їхній основі перебудовуються і якості особистості, характерні для попереднього періоду.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, цінності, особистість, теорія цінностей, суспільство.

In modern times, the value system has changed qualitatively. And when a person, paying homage to traditional values, can try to get a higher education, devoting his work to a certain period of life, but not enjoy learning, not interested in the process of cognition - characterizes various contradictory elements of its values. There are many examples of such a contradiction. The basis for the selection of elements of the system of value orientations structure-forming factor may be the idea of the ideal (the ideal of society, the ideal of the individual, group, class, etc.). Some researchers, determining the structure of the system of value orientations, take as a basis the concepts of the meaning of life, the need for self-determination, self-affirmation. Every person has a meaning of life, regardless of whether he realizes it or not, adequately or inadequately thinks about his life. You can talk about your high vocation as much as you want, but you need to objectively judge the meaning of a person's life only by the direction of his social activity, which is prompted by his value orientations.

The aim of our study was to analyze the dynamics of the value orientations of students during their studies. Why did we turn our attention to the value orientations of students? First of all, our interest is determined by the fact that the formation of value orientations is an integral part of human development. In the transitional, crisis periods of development, new value orientations, new needs and interests arise, and on their basis the personality qualities characteristic of the previous period are rebuilt. Thus, value orientations act as a personality-forming system and are associated with the development of self-awareness, awareness of the position of thei rown "I" in the system of social relations. Value orientations are among the most important components of the personality

structure, the degree of formation of which can be judged on the level of personality formation. What are value orientations?

Value orientations are a relatively stable, selective attitude of a person to a set of material and spiritual goods and ideals, which are considered as objects, goals or means to meet the needs of the individual. In value orientations, as it were, accumulates all the life experience accumulated in the individual development of man, which determines his relationships with other people, the transformation of personality, including in relation to himself, which reveals the essence of the individual's way of life. In this definition, in our opinion, the most fully reflected the content of human value orientations, their dynamic nature, their functions and significance in human life, in the development of his personality. However, we also find it interesting and useful that value orientations are an integral (informative-emotional-volitional) property and a state of readiness of a person to consciously determine and assess their location in time and space of the natural and social environment, to choose a style of behavior. And direction of activity, based on personal experience and in accordance with the specific conditions of the ever-changing situation. This notes the most important role of human value orientations as one of the regulators of its behavior and activities.

The study of the influence of value orientations of the individual on different areas of his activity confirms the position that the general and specific conditions of activity, refracted in consciousness, are manifested differently in real behavior. The reason for significant deviations in the behavior of one person in relation to another – in the subjective perception of these conditions, as well as differences in their value orientations, in the structure of life values of different people.

Due to the fact that the field of value orientations is undoubtedly of great importance in the formation and development of the individual, in the regulation of his behavior and activities, it seems to us that the choice of the purpose of our study may require further discussion.

The growth of interest in the measurement of values and value orientations has been observed since the early 60's of last century and was associated with counseling on the formation and choice of profession, forecasting the social behavior of individuals. In some countries, especially in the United States, such research has become an integral part of society. Among the well-known tests for diagnosing various aspects of personality orientation – the method of Slovak psychologist T. Tarochkova "Life Goals", the test of American authors D. Super and D. Nevy "Scale of Values", the method of M. Rokich "Study of human values", Allport questionnaire. Verona-Lindsay and others. As the main diagnostic construct, the authors of these tests consider the orientation of the individual, which is understood as the importance for a person of certain life goals and values, which he is guided in his life. Depending on the aspirations that a person tries to realize, the spheres of life (professional, education and formation, family, social life and hobbies) have different degrees of importance for different people.

In domestic practice, the approach to vocational counseling has long been widespread, based on the fact that professional activity is the main content of human life. However, practice has shown that for one person professional life is an opportunity to meet the need for communication, for another it is a means of earning money, and for the third the sphere of family life comes to the fore, etc. Thus, comparing the formed value orientations of the individual with the dominant spheres of life for him, we can determine the dominant orientation of the individual.

УДК 378.147:81'243

НОСЕНКО М.М., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

C-TEST ЯК ЗАСІБ ДІАГНОСТИКИ І КОНТРОЛЮ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Проаналізовано можливості створення і переваги використання С-Тесту, його ефективність як засобу навчання і контролю. Акцентовано увагу на критеріях відбору мовного матеріалу і впровадження тесту на певних етапах оволодіння мовою.

Ключові слова: C-Test, тестування, контроль, мовні і мовленнєві компетентності, відтворення тексту.

У освітніх системах сучасного дигіталізованого світу основним засобом діагностики рівня формування фахових компетентностей є тестування. Тестування має цілий ряд переваг: можливість охопити велику кількість студентів (усю групу або курс), використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу; зорієнтованість на сучасні технічні засоби навчання та використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем; збільшення об'єктивності педагогічного контролю, мінімізація суб'єктивного фактора під час оцінювання відповідей [1].

Питаннями дослідження тестових технологій при вивченні іноземної мови, класифікації тестів, використання лінгводидактичного тестування займається багато дослідників як в Україні, так і за кордоном. Важливі питання щодо тестування розкрито у наукових працях В. Кокотти, О. П. Петращук С. Ніколаєвої, О. Квасової, Л. Гнаповської, Р. Мільруд, Джемері Хамера та інших.

Метою ж нашого дослідження є аналіз особливостей і доцільності використання порівняно нової форми тестування C-Test.

С- принцип і перші С-тести англіською і німецькою мовами були розроблені лінгвістами Raatzund Klein-Braley у 1981 і представленні науковій спільноті у 1982 році [2].

С-Тест – це інтегрований письмовий тест на перевірку загального володіння іноземною чи рідною мовою, який базується на принципі «редукованої надмірності» [3]. У даний час він високо цінується дидактами-лінгвістами, часто застосовується як вступний мовний іспит для іноземців у більшості європейських і американських вишах. І хоча його можливості досить обмежені, тобто вінне може діагностувати засвоєння певного лексичного чи граматичного матеріалу, а лише перевіряє загальну мовну і мовленнєву компетентність, під час його виконання учасники засвідчують свою компетентність в читанні, письмі, свої орфографічні і семантичні навички.

Такий тест зазвичай складається з 5 автентичних текстів відповідною мовою, зміст яких має бути максимально різним та адаптованим до мовного рівня та віку випробуваних. Тексти повинні бути "нейтральними" і в значній мірі автономними і мати близько 70 слів.

Ці тексти "пошкоджені" за так званим принципом С. Починаючи з другого речення, у кожному другому слові бракує другої половини, або кінцевої частини, зазвичай, це від однієї до чотирьох букв. Пропущена частина замінюється суцільною лінією, або у тренувальних вправах замість кожної літери окремий символ підкреслення. Слова, що складаються лише з однієї літери, цифр або спеціальних назв, під час підрахунку пропускаються.

Учасникам тесту пропонується реконструювати пропущені частини слова. Час опрацювання тексту зазвичай становить 5 хвилин, тобто загалом 25 хвилин. Для носія мови зазвичай достатньо двох хвилин для кожного тексту. Нещодавні дослідження показали, що С-тест стає більш надійним і валідним, якщо час вказується окремо для кожного окремого тексту.

Уміння правильно реконструювати текст особливо важливе для майбутніх перекладачів, тому доцільно застосовувати цей вид діяльності не лише як контрольний, а також як навчальний. Найкраще підбирати тексти дуже близькі до тематики, що саме зараз вивчається. Як контрольний захід С-Тест запроваджують починаючи з рівня В1. Проте варто вводити підготовчі завдання до такого тесту ще на раніших етапах, це розвиває чуття мови, уважність до деталей, орфографічну і граматичну компетентність.

Ми вважаємо застосування С-Тесту особливо доцільним в онлайн-режимі, коли викладачі не можуть контролювати використання студентами додаткових засобів навчання. Значною перевагою такого тесту є економія часу викладача у його розробці і оцінюванні. У електронному форматі С-Тест легко створити на платформі Moodle або за допомогою сайту life work sheets, у цьому випадку контроль і оцінювання здійснюється автоматично і не потребує витрат часу викладача.

Емпіричні дослідження засвідчують, що С-Тести є високонадійними, достовірними, об’єктивно і швидко оцінюють загальне володіння мовою. Наша практика показує, що такі тести є цікавим видом навчальної діяльності для студентів, хоча як контрольний захід можуть викликати навіть паніку через обмеження в часі і новизну виду контролю. Отже,

доцільно поступово і системно готувати студентів до С-Тесту як підсумкового контролю, такі роботи особливо доцільні для майбутніх перекладачів, адже у їхній діяльності коректність кінцевого тексту, орфографічне оформлення, відповідність мовним нормам є дуже важливим.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Біднячук О.М. Тестування як ефективний засіб організації контролю у навчанні іноземної мови. 2018. URL:http://intkonf.org/bidnyachuk-o-m-testuvannya-yak-efektivniy-zasib-organizatsiyi-kontrolyu-u-navchanni-inozemnoyi-movi/
2. Rüdiger Grotjahn, Karin Kleppin. Prüfen, Testen, Evaluieren. Ernst Klett Sprachen. Stuttgart. 2015. URL:https://www.goethe.de/resources/files/pdf217/dll7_schnupperkapitel.pdf
3. Welche Theorie liegt zugrunde. URL:http://www.c-test.de/deutsch/index.php?lang=de&content=beschreibung_theorie&section=ctest

УДК 378.147:811.111

СИНЕЛЬНИКОВА І.С., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СЕРВІС QUIZLETНА ЗАНЯТТЯХ З АГРАРНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Публікація актуалізує використання он-лайн сервісів при навчання іноземним мовам. Зокрема, презентується огляд варіантів використання програми генератора карток Quizlet на заняттях з аграрного перекладу зі студентами –філологами.

Ключові слова: он-лайн сервіси, Quizlet, аграрний переклад.

Qiuzlet–це програма-генератор карток, яка працює в он-лайн режимі, та дає можливість створювати двосторонні флеш-картки з будь-яких предметів з використанням візуальної, текстової та звукової опори, яка була розроблена американськими фахівцями ще у 2005 році. Сервіз пропонується у безплатній та платній версіях. Він дозволяє урізноманітнити процес запам'ятовування нових слів, які презентується у вигляді віртуальних карток та урізноманітнити процес навчання як у аудиторії, так і он-лайн. Картки можуть бути як на одній мові, так і нарізних. Є також можливість озвучити словата підібрати зображення з фотобанку.

Безплатна має ряд функціональних обмежень. Наприклад, зображення із особистої колекції або з Інтернету завантажити неможливо у цій версії Quizlet. Однака, ця версія пропонує все необхідне для ефективної роботи як під час аудиторного навчання, так і у домашніх умовах, тому що безкоштовним додатком для учнів і доступна для більшість мобільних пристроїв. Учитель має змогу створювати свої курси, редагувати вже існуючи модулі під власні завдання.

З чого ж почати роботу з цим додатком? Найпростішим способом розпочати роботу в Quizlet – це знайти навчальні модулі, створені інші користувачами. Студенти та викладачи постійно створюють нові модулі, тому у банку сервісу містяться цікаві теми. Програму не потрібно встановлювати на гаджет, бо вона працює в режимі онлайн і саме цей факт уможливлює її використання як у аудиторії, так і вдома.

Платна версія програми дає розширені опції для роботи з лексикою. Ця версія дозволяє працювати з групою студентів та дає можливість відслідковувати прогрес у вивченні матеріалу. Версія пропонує режим Quizlet Life, колективну гру для роботи на уроці:студентам дається код для участі в грі, а додаток автоматично розподіляє їх на команди. Далі відбувається змагання команд на правильність і швидкість. Таким чином, розвиваються навички командної роботи, а сам процесс вивчення навчального матеріалу перетворюється в захоплююче заняття.

Робота викладача з программою розпочинається з реєстрації і створення власного аккаунта. Процедура вимагає наявність електронної адреси. Для створення модулю необхідно ввести як щонайменше дві пари термінів – слово і його визначення або переклад. Модуль може мітити до двох тисяч карток. Слова можна вводити самостійно чи імпортувати з doc. файлу або вставити з таблиці, скопіювавши з Word або Excel. У верхній панелі програми потрібно обрати кнопку «Створити» - модуль створено. Функція пошуку дає можливість знайти модулі інших користувачів, скопіювати їх. Доступним є друк карток – це дуже зручно для роботи: їх можна роздрукувати п'ятьми способами або вставити на інший сайт у вигляді віджету. Для цього необхіднийкод, який потрібно додати на потрібний сайт. Якщо багато ви виберете чи створите декілька наборів слів, то зручно створити тематичні папки.

Програма Quizlet має шість режимів роботи з картками. Перший режим пропонує такі види діяльності: 1) гортати; 2) перевертати; 3) перемішувати; 4) відкладати складні картки. Це дозволяє збільшити ефективність вивчення і зробити опрацювання нову лексику більш цікавим.

Режим – «Пишіть, що чуєте» розрахований на вивчення слів, розвиток навичок розуміння на слух і правопис. Так, щоб слово зарахувалося як вивчене, потрібно написати його правильно два раунди поспіль .

Ще дуже корисний режим «Тест із чотирьох завдань» - програма автоматично створює тест з чотирма видами завдань, при чомує можливість додавати або забирати певні завдання. До таких завдань входить: перекласти, підібрати до слова і правильну пару (переклад чи визначення), вибрати відповідь з запропонованих, відповісти вірно чи невірно твердження. Результати оцінюються за 100-бальною шкалою, що досить зручно для оцінювання. Сам же тест можна роздрукувати.

Цікавим режимом для студентів може бути гра «Гравітація»: зверху сипляться астероїди-слова, які притягуються гравітацією, їх потрібно збивати, набираючи правильно їх переклад. Швидкість падіння таких слів-астероїдів збільшується з часом, чим більше пройшли, тим швидше летять слова-астероїди. Гра закінчується, коли закінчуються спроби. Однак, завершити цю гру не можливо.

Таким чином, це програма може суттєво урізноманітнити роботу на заняттях з аграрного перекладу та полегшити студентам запам'ятовування нової лексики, а також стати гарною альтернативою тестам на платформі Moodle, які є досить кропіткими для створення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. URL:https://quizlet.com

УДК 378.03:316.74:7

ОРДІНА Л.Л., канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕСТЕТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ XVII СТ.

У процесі проведеного теоретичного аналізу обґрунтовано значення і роль наукового та естетико-педагогічного досвідуКиєво-Могилянської академії у XVII ст., який ґрунтувався на поєднанні українсько-візантійських традицій і певних досягнень європейської педагогіки та науки.

Ключові слова: Києво-Могилянська академія, філософські погляди, естетичне виховання.

Близько 1615 р. у Києві утворились два культурно-освітні осередки – братство зі школою та літературно-перекладацький гурток із друкарнею при Києво-Печерській лаврі. На їх основі П. Могила у 1632 р. заснував Київську колегію, якій царськими указами 1694 і 1701 р. було надано статус академії. Петро Могила і його спадкоємці обрали принципом своєї

діяльності синтез наукових надбань Заходу і Сходу Європи, засвоєння, осмислення і переломлення естетико-інтелектуальних здобутків західноєвропейських народів на основі власних греко-слов'янських традицій духовного життя, що, зрештою призвело до значних інновацій в цих традиціях. До визначних діячів Академії належали Іван Гізель, Георгій Кониський, Григорій Щербацький, ЛазарБаранович, Стефан Яворський, Феофан Прокопович, Дмитрій Ростовський та ін.

Просвітницький вплив Києво-Могилянської академії виявлявся у трьох напрямках: вихованці академії направлялись у інші православні землі та займались там утворенням шкіл; в академії здобували освіту діти православних жителів інших країн (Сербії, Угорщини, Польщі та ін.); академія розгорнула широку просвітницьку діяльність шляхом заснування, перетворення та упорядкування шкіл у Росії[1].

Дослідження естетичних проблем освіти і виховання в академії відображало загальну тенденцію інтересу до наукового знання, його специфіки і практичного значення. Починаючи з Києво-Могилянської академії, в Україні розпочалося регулярне викладання філософії як окремого предмета, що становив певну систему теоретичних знань.

Отже, на відміну від попередньої традиції, філософія відокремилася від теології, переросла в самостійну форму суспільної свідомості, окремий структурний компонент культури і, зосередившись на світоглядному категоріально-понятійному синтезі, стала одним із найважливіших механізмів єдності духовної культури українського народу. Філософія перестає бути лише мудрістю і життям в істині, вона стає філософською теорією. Започатковується професійна філософська діяльність, в основі якої лежить естетико-теоретичне засвоєння світу. Суттєвих змін зазнає і сам предмет філософії. Хоча з нього й не усувається проблема Бога, центр ваги зміщується на вивчення людини, пізнавальних процесів, природи, суспільства. Естетичне виховання нерозривно пов'язане з діалектичним мисленням, яке є змістом онтологічного аспекту людського буття.

Академія давала досить високий рівень освіченості в галузі політичних і правових знань, а у співвідношенні моралі і права пріоритет віддавався моралі, яка ставилася вище права. Це добре видно з трактату Мануйла Козачинського „Громадянська політика". Знання західноєвропейських теорій держави і права при зіставленні з українськими політичними реаліями приводило вихованців академії до певних висновків і способу дій. В численних козацьких літописах, мемуарах, щоденниках вихованців Києво-Могилянської академії, зберіглася пам'ять народу про власну державність, культуру, історію ще від часів Київської Русі [2].

Аналізуючи естетичну спрямованість освіти і виховання в академії, слід наголосити, що вона також мала мистецтвознавчу орієнтацію. Це зумовлювалося викладанням поетики – мистецтва складати вірші, а також риторики – умінням гарно і вірно висловлювати думку. Неабиякого розвитку в Академії досягло музичне мистецтво. З X\/II ст. там існує хорова школа. Близькими і зрозумілими народові були драми та інтермедії, що складалися викладачами та студентами академії. Саме Києво-Могилянська академія стала центром розвитку шкільного театру [3].

Отже, Києво-Могилянську академію в історії України X\/II ст. можна вважати зародженням нашого першого Відродження. Без створення нею рівня науки і культури, без її західноєвропейської орієнтації при збереженні вітчизняних основ, без закодованої історичної пам'яті було б неможливе естетико-патріотичне виховання інтелектуального потенціалу сучасної незалежної України. Саме цей підхід сприятиме формуванню всебічно розвиненої особистості, яка має жити і працювати в умовах третього тисячоліття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Левчук Л.Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2000. 271 с.
2. Шевчук В. Козацька держава. – Київ: Абрис, 1995. 392 с.
3. Хижняк З.І., Маньківський В.К. Історія Києво-Могилянської академії. К.: Видавничий дім „КМ Академія", 2003. 184 с.

УДК 378.147:811.112.2'246.2

РЄЗНІК В.Г., старш. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ САМООЦІНЮВАННЯ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

У тезах автор наголошує на важливості функцій навчальної стратегії само оцінювання як технології, що дозволяє оцінювати предметні та особистісні навчальні результати студента на різних етапах освітнього процесу.

Ключові слова: самооцінювання, технологія формувального оцінювання, функції самооцінювання, стратегії навчання, мовленнєві навички, комунікативні вміння.

Навчання іноземної мови розглядається як один з пріоритетних напрямків сучасної освіти. Іншомовна комунікативна компетенція передбачає розвиток мовленнєвих навичок (граматика, лексика, фонетика й орфографія) та комунікативних умінь з основних видів мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письма. Мовленнєві навички та комунікативні вміння є об'єктами оцінювання. Оцінювання – це перш за все внутрішній та зовнішній моніторинг. Внутрішній моніторинг – це лексичні диктанти; лексико-граматичні тести; письмові відповіді на питання до прослуханого тексту; опис картини чи фотографії; складання та відтворення монологу, діалогу; модульні контрольні роботи тощо. Зовнішній – державна підсумкова атестація у формі зовнішнього незалежного оцінювання з німецької мови; іспити з німецької мови Goethe-Institut відповідно до «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» від A1 для початківців до C2 для тих, хто володіє мовою на найвищому рівні з отриманням відповідного сертифікату тощо [4].

Викладач повинен володіти методами та технологіями, що дозволяють оцінювати предметні та особистісні навчальні результати студента на різних етапах освітнього процесу. Причому, ця оцінка повинна стати засобом мотивації здобувача у досягненні високих навчальних результатів та особистісного розвитку.

Розглянемо *технологію формувального* (розвивального) *оцінювання.* Вона складається з перевірки формування таких елементів, як навички *рефлексії, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки* й залучення до процесу оцінювання процедур *самооцінювання.* Формувальне оцінювання – перший крок до навчальної самостійності студентів, досягнення своїх запланованих результатів, до навчальної автономії, але не підвищує успішність здобувачів саме собою. Отже, формувальне оцінювання – це оцінювання, що здійснюється у процесі навчання: аналіз знань, умінь, ціннісних установок та поведінки студентів, надається зворотний зв'язок за підсумками навчання. Результати студентських досягнень порівнюються з його попередніми результатами. Відбувається мотивування здобувачів, постановка освітніх цілей та визначення шляхів їх досягнення [3]. Впровадження формувального оцінювання здійснюється через розробку, заповнення, наприклад, листів самооцінювання (Kann-Beschreibungen und Checklisten: *Das kann ich!(*LB „Menschen“, Hueber Verlag); *Ich kann jetzt…/ Ich kenne jetzt* …(LB „Schritte intern.neu, Hueber Verlag *))* у кінці вивчення кожного тематичного модуля, портфоліо тощо.

Вимога, підтримувати прагнення студентів навчатися оцінювати себе у контексті освітнього процесу, вже давно була тісно пов'язана з дискусією про навчальну автономію [1]. У фаховій літературі зустрічаються такі поняття, як *самооцінювання, внутрішнє самооцінювання, самоконтроль*. Вони часто не чітко відмежовані одне від одного, а й іноді використовуються як синоніми [2].

На думку учених самооцінювання має декілька функцій, які демонструють важливість цієї стратегії на занятті. Найважливішими є інформативна («студент усвідомлює свій процес навчання та результати, досягнуті в процесі навчання, завдяки самооцінці») та формувальна, або виховна («студент формує позитивні характеристики та установки, бере участь у регулюванні навчального процесу, стимулює розвиток своєї особистості та є імпульсом для подальших знань») функції. Наступними функціями є діагностична (поширюється також на викладачів та батьків: «діагностика стилів навчання студентів/учнів, їх усвідомлення ними

причини їхніх навчальних невдач») та контрольна («самоперевірка, чи були досягнуті встановлені цілі») функції [3].

Отже, стратегії навчання є одним із головних чинників успішності навчання студентів та є незалежними цільовими критеріями викладання дисципліни. Як такі, вони знаходять відображення у формулюваннях освітніх стандартів та виконують роль детермінантів успіху та результативності навчання [4]. *Самооцінювання*, розуміється як одна із стратегій навчання у цій системі за допомогою якої, здобувачем здійснюється самостійний аналіз результатів навчання залежно від поставленої навчальної мети, та шляхи, якими він цієї мети досягає.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Finkbeiner C.K., Markus S., Marc L. P. Self-regulated cooperative EFL reading tasks: students' strategy use and teachers' support. In: Language Awareness. 2012. 21. Jg., H.1-2, P. 57–83.
2. Rampillion U. Selbstevaluation als Auslöser konstruktiver Lernprozesse. In: Wendt, Michael (Hrsg.). Konstruktion statt Instruktion. Frankfurta. 2000. M.: Lang, P. 119–140.
3. Schneider, Günther (1996): Selbstevaluation lernen lassen. In: Fremdsprache Deutsch. Sondernummer Autonomes Lernen. 1996. P. 16–23.
4. Weskamp R. Self-assessment/Selbstkontrolle, Selbsteinschätzung und -einstufung. In: Bausch, Karl-Richard; Christ, Herbert & Krumm, Hans-Jürgen (Hrsg.). Handbuch Fremds prachenunterricht (4. Aufl.). Tübingen und Basel: Francke, 2003. P. 382–384.

УДК 378.147

ЧЕРНИЩУК Ю.І., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ В НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Визначено актуальність використання мультимедіа технологій у викладанні іноземної мови. Обґрунтовано ефективність впровадження інтерактивного методу. Розглянуто перспективи використання мультимедіа технологій навчання іноземної мови на немовних факультетаху вищих навчальних закладах.

Ключові слова: інноваційні технології, мультимедіа технології, комунікативна компетенція, мотивація, проектна методика.

Викладачі іноземної мови в немовних навчальних закладах покликані виконувати соціальне замовлення суспільства - підготувати в короткий термін фахівця, який повинен добре володіти іноземною мовою. Домогтися поставленого завдання - навчити абітурієнта протягом обмеженого навчальними рамками періоду говорити, розуміти, витягувати інформацію різного характеру з оригінальних джерел - можна, поєднуючи традиційні та інноваційні методи навчання, спираючись на принципи комунікативного спілкування.

Традиційне навчання іноземної мови у навчальному закладі було орієнтоване на читання і переклад спеціальних текстів, включаючи вивчення граматичних особливостей наукового стилю.

В даний час акцент рішуче перемістився на розвиток навичок і умінь усній комунікації. Усне мовлення включає в себе слухання або читання, розуміння і репродуктивне відтворення прослуханого або прочитаного як в усній (діалогічного або монологічного), так і в письмовій формі. Інноваційні технології викладання іноземних мов в немовних ВНЗ полягає в поєднанні функціонально-комунікативної лінгводидактичної моделі мови, і розробки цілісної системи навчання мовного спілкування на професійні теми. Сьогодні, коли комп'ютерні технології охопили всі сфери людської діяльності, з'явилася необхідність удосконалення процессу навчання іноземної мови, оскільки володіння іноземною мовою є одним з факторів, що впливають на конкурентоспроможність молодого фахівця на світовому ринку праці.

Під удосконаленням процессу навчання розуміється використання інноваційних методів, зокрема, впровадження в процесс навчання сучасних інноваційних технологій - комп'ютерних та мережевих засобів.

Реалізація впровадження сучасних інноваційних технологій в процесс навчання іноземної мови може бути досягнуто шляхом використання Інтернет технологій.

Різноманіття інформаційних ресурсів інтернету дозволяє абітурієнтам виконувати різного роду завдань пошукового та дослідницького характеру.

Крім того, інтернет надає абітурієнтам унікальну можливість візуального спілкування з носіями мови в режимі реального часу, що сприяє правильному сприйняттю живої мови на основі автентичних звуків, міміки і жестикуляції. Ще однією перевагою використання інтернету в процесі навчанняє перевірка засвоєння абітурієнтами пройденного матеріалу за допомогою тестування в режимі реального часу.

Викладач повинен не тільки мотивувати абітурієнтів до використання сучасних інноваційних технологій у виконанні деяких завдань, а й активно застосовувати ці технології, постійно підвищуючи свою кваліфікацію.

Якщо традиційно у навчальній практиці переважали тренувальні прийоми, то сучасна тенденція полягає в більш активному використанні проектних прийомів на основі розвитку пізнавальної потреби, пов'язаної з професійними мотивами, тому що за допомогою іноземної мови абітурієнти розширюють професійні знання і кругозір.

Потреба в отриманні нових знань за фахом стає мотивом мовної діяльності тоді, коли абітурієнти усвідомлюють, що іноземна мова є засібом вилучення з іноземної літератури особистісно значущої професійно цінної інформації. Практичне використання цієї інформації при виконанні мовної діяльності викликає почуття задоволення пізнавальної потреби абітурієнтів і позитивно впливає на їхнє ставлення до іноземної мови.

Послідовна підготовка до цього проводиться з перших же занять, на яких абітурієнти знайомляться з термінологією, близькою до їхньої майбутньої спеціальності. З огляду на професійну спрямованість вивчення іноземних мов в аграрній сфері, ми звертаємо увагу абітурієнтів на важливість аналізованих явищ для їх майбутньої спеціальності.

У методичній та психологічній літературі можна знайти безліч шляхів та прийомів формування компонентів мотиваційної сфери. Але на сучасному етапі з'явився новий, дуже ефективний інструмент комплексного впливу на всі складові мотивації вивчення іноземної мови. Йдеться про використання мультимедійних технологій.

Комп'ютер міцно увійшов в наше життя. Сучасні абітурієнти сприймають його так само природно, як і найпростіші побутові прилади. Саме комп’ютерна техноголія асоціюється з прогресом, успішністю і відповідністю духу часу. І цей факт не можна ігнорувати в організації освітнього процесу. Використання комп'ютерних технологій наближає навчання до реального життя, допомагає використовувати захоплення навчального процесу й підвищує інтерес до вивчення іноземних мов. Мультимедіа технологій представляють собою безсумнівну новизну і дозволяють внести позитивні зміни в традиційний процесс навчання іноземним мовам.

Мультімедіа программи роблять процес навчання іноземним мовам більш ефективним і тому, що при їх використанні стимулюються відразу кілька каналів сприйняття, впливаючи на різні види пам'яті: зорову, слухову, емоційну, моторну. Вони акцентують увагу студентів на значущих моментах викладається і створюють наочні, ефективні образи у вигляді ілюстрацій, схем, діаграм, графічних композицій, що також позитивно позначається на якості оволодіння іноземною мовою.

При використанні комп'ютерних технологій ми стикаємося з високим рівнем емоційної складової і в процесі вивчення іноземної мови. З одного боку, через комп'ютерні програми відбувається вплив на різні види відчуттів, що підвищує візуальну насиченість матеріалу, робить його більш яскравим, переконливим. З іншого боку, процес навчання іноземним мовам починає носити все більш креативний характер, сприяючи розвитку пізнавальної самостійності студентів. На певному етапі навчання їх можна залучати до створення власних

комп'ютерних творів-проектів у вигляді презентацій. Подібне творчість, безпосередньо перекликається з їхніми нагальними інтересами, стимулює мотивацію до вивчення іноземної мови за рахунок привабливості роботи з комп'ютером.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко Н. О. Використання інтерактивних методів навчання у закладах вищої освіти. Інтерактивний освітній простір ЗВО: матеріали міжвузівського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 23 березня 2018 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 92 с. С. 7–10.

2. Остапчук Д., Мирончук Н. М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. С. 140–143.

3. Пасічник О. Сучасні технології навчання як засіб самореалізації студентів в освітньому середовищі ЗВО. Науковийчасопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2019. Вип. 69. С. 162–166.

УДК 378: 372.882: 82(091): 37.012.5

ДЕМ'ЯНЕНКО О. О., канд. пед. наук
ЧЕРНОБРОВ Ю. А., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ З «ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»: НА ПЕРЕТИНІ ФІЛОЛОГІЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ РОЗВІДОК

Акцентовано увагу на продуктивності застосування компаративного методу, зокрема теорії інтертекстуальності для активізації самостійної (групової) пошуково-дослідницької діяльності студентів у ході опанування курсу історії зарубіжної літератури.

Ключові слова: дослідницька діяльність студентів, історія зарубіжної літератури, компаративний метод, теорія інтертекстуальності, текст як форма культурного дискурсу.

В умовах зростання вимог до ефективної організації навчання у вищій школі розвідки науковців засвідчують великий інтерес до проблеми пожвавлення і розвитку пізнавально-дослідницької активності підростаючого покоління у процесі вивчення літератури [1; 5; 7-10 та ін]. Це зумовлено насамперед усвідомленням визначальної ролі закладів вищої освіти у підготовці фахівців, у яких буде сформовано вміння творчо осмислювати матеріал, знаходити проблеми, шукати шляхи їх вирішення, критично оцінювати результати власних пошуків і самоорганізовуватися для виконання нестандартних завдань.

Зрозуміло, що в основі «академічної дослідницької діяльності» лежить принцип самостійності. Під поняттям «індивідуальна науково-дослідна робота» студентів розуміють «особливий вид інтелектуально-творчої діяльності, який виникає в результаті функціонування індивідуальних механізмів пошукової активності і передбачає самостійне дослідження, спрямоване на теоретичне й експериментальне вивчення явищ і процесів, обґрунтування фактів, виявлення закономірностей за допомогою наукових методів пізнання» [10; с. 217]. Вибірметодів і засобів формування готовності студентів до дослідницької діяльності в процесі професійної підготовки є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки і методики.Важливо працювати над організацією такої індивідуальної роботи студентів, яку можливо реалізувати засобами творчого (нешаблонного) використання здобутих знань, аналітичних операцій зі встановлення типологічних закономірностей, формування асоціативних зв'язків, формулювання оригінальних суджень.

Водночас сучасні літературознавчі розвідки знайомлять нас із широкими можливостями реалізації індивідуальних дослідницьких, креативних умінь студентів-філологів, які здійснюють самостійні дослідження художніх текстів, застосовуючи компаративістичні й інтертекстуальні підходи до вивчення їхніх взаємозв'язків з інакшими історико-культурними об'єктами [2; 3; 5 та ін.]. У цьому аспекті вивчення курсу з історії зарубіжної літератури у вищій школі має значущі цілі й завдання. Окрім опанування теоретичних основ та формування поняттєвого апарату, вивчення скарбниці світових

літературних надбань програмою курсу передбачається застосування актуальних у сучасному літературознавстві методів аналізу літературного тексту.

Так, за спостереженням Д. С. Наливайка, літературна компаративістика сьогодні плавно перейшла від дослідження природних, генетико-контактних зв'язків до порівняльно-типологічних, коли поняття «контакти/ впливи/ рецепція» еволюціонували до таких – «література в контексті/ літературна взаємодія/ інтертекстуальність» [2, с.6].

Звісно, поняття компаративістики й інтертекстуальності у більшості філологічних і науково-методичних розвідок не є тотожними, однак їхнє співвіднесення у практичному вимірі є незаперечним і виявляється під час дослідження як класичних, так і сучасних постмодерністських художніх текстів. Інтертекстуальність як сучасна літературознавча теорія витікає з літературної компаративістики [4; 6 та ін.], обґрунтовуючи свободу тексту у зовнішньому вимірі та руйнуючи усталені погляди читачів про іманентність тексту як цілісності. У цьому аспекті поле дослідницької діяльності для студентства є доволі широким, аджедля літературної компаративістики (в широкому розумінні її) прийнято розуміння трьох аспектів дослідження тексту:

- *Історичного* (або діахронічного), котрий передбачає віддаленість у часі (у такий спосіб є різні можливості дослідження античних текстів і біблійних сюжетів у їх віддзеркаленні в літературі Середньовіччя, Відродження, Модернізму; або ж тексти давніх митців досліджувати в їх історико-культурних модифікаціях епох Просвітництва, Романтизму, Постмодернізму).
- *Соціально-лінгвістичний, культурний* (синхронний чи асинхронний), коли встановлюються структурні схожості чужих культур і літератур (у цьому сенсі типологічні рецептивні дослідження образів і мотивів, «мандрівних сюжетів» – широке поле для зіставлення й висловлення оригінальних філологічних суджень. Крім того, варіанти перекладів художніх текстів, якими послуговуються студенти-перекладачі у процесі вивчення курсу, формують для цього додаткові сенси й семіотичні значення).
- *Дослідження дискурсів і форм культури* в їх семіотичному зіставленні, коли зіставлення передбачає різні митецькі контексти й формати – театралізація, візуалізація медійна, арт-мистецтво, музика тощо (у такий спосіб студенти мають можливість вийти на рівень інтермедіального аналізу літературного тексту, досліджуючи його в широкому медіальному просторі).

У цій розвідці акцентуємо увагу на продуктивності застосування двох останніх аспектів реалізації методу порівняння (у широкому розумінні – компаративного) як сходинки до формування власного бачення засадничих проблем під час виконання індивідуальних творчих завдань, що сприятиме розвитку дослідницької діяльності студентів.

Зауважимо, що мета компаративного методу не зводиться лише до порівняння, а полягає у встановлені спільного й відмінного в різних літературах, формуванні аргументованих висновків щодо тих чи тих явищ, розкритті глибинного ідейного змісту аналізованих творів, усвідомленні національної неповторності різних літератур у світовій культурній скарбниці.

Під час викладання курсу історії зарубіжної літератури можна сформувати перелік творчих завдань, тем проєктів, заснованих на різноаспектному використанні літературної компаративістики. Саме в таких розвідках може бути виокремлений т.з. «кодовий текст», як приклад, «Енеїда» Вергілія для літератури епох Відродження і класицизму. Він є показовим для реалізації у різних варіантах в ієрархії культури [4].

Інакше, під час вивчення художніх домінант авангардистських течій, можна запропонувати завдання знайти елементи того чи того напряму у творах визначених письменників (наприклад «Художні домінанти «Театру абсурду» у творчості С. Беккета та Е. Йонеско»). Також можна запропонувати студентам ідентифікувати елементи того чи того напряму в творі зарубіжної літератури й національної літератури. Окрім уміння застосовувати теорію на практиці, формується усвідомлення невід'ємності української літератури від світового літературного процесу(наприклад, «Ознаки експресіонізму у творчості Ф. Кафки та В. Стефаника», або імпресіоністські чи екзистенціалістські ознаки у творчості окремих письменників). При цьому можна не окреслювати чіткого переліку творів.

У добу Модернізму й Постмодернізму письменники засвоюють надбання попередніх епох, відвойовують місця у майстрів слова, демонструючи свою оригінальність різними стильовими прийомами.За твердженням В.А. Просалової, вони присвоюючи собі чуже, ніби

самоутверджуючись у такий спосіб, а їхні персонажі набувають поліфонічного статусу – носія свого і водночас чужого [4, с.35-37]. Тому в літературознавчій практиці (зокрема, це й про «школу А. Нямцу» [3]) актуалізуються дослідження, які варто обирати для ІНДЗ студентів-філологів, понять «типові сюжети/ типові мотиви/ типові образи і характери» (рецептивність жіночих образів(Алкмени/Антігони) у драматургії ХХ століття, мотиви прокляття і каяття у світовій літературі епох…, архетипи і символи у літературі, Гамлет і сучасний медіапростір, традиційний образ розбійника-пройдисвіта у літературі ХХ століття і т.д.).

Описаний контекст індивідуальних науково-дослідницьких проєктів – це спроба сформувати фундаментальну філологічну й водночас загальнокультурну здатність студентів до критичного осмислення художнього тексті у просторі історико-культурного й соціально-лінгвістичного дискурсів. Якщо студенти розпізнаватимуть стильові ознаки напрямів у творі, культурні фрейми, зіставляючи їх з маркерами*«твір – історія – культура – інший твір – читач»,* ідентифікуватимуть намір автора, вони будуть здатні глибоко усвідомлювати сутність літературної творчості, розвиватимуть дослідницький хист у галузі філології, а також усвідомлюватимуть естетичну цінність літературної творчості як складника світового культурного простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: Монографія. Черкаси, 2003. 292 с.
2. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. 347 с.
3. Нямцу А. Поетична творчість як інтертекст. Слово і час. 2006. № 6. С. 91–94.
4. Переломова О.С. Інтертекстуальність і літературна компаративістика. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. 2012. Випуск 18. Літературознавство. С. 297–302.
5. Повідайчик О. С., Повідайчик. М. М. Основні підходи до науково-дослідницької роботи студентів Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціальна робота». 2017. Випуск 1 (40). С. 216–218.
6. Просалова В. А. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. *Навчальний посібник*. Вінниця, 2019. 206 с.
7. Прошкін В. Основні підходи до визначення поняття «науково-дослідна робота студентів. Наукова скарбниця освіти Донеччини. Вип.2(5). 2009. С. 114–117.
8. Сафарян С.І. Інтертекстуальний аналіз художнього твору як шлях формування інтерпретаційної компетентності учнів на уроках літератури. Кременецькі компаративні студії: науковийчасопис / ред.: Д. Чик, О. Пасічник. 2019. Вип. ІХ. С.102–114.
9. Ткаченко А. О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. Київ, 2003. 448 с.
10. Уйсімбаєва Н. В. Науково-дослідницька діяльність майбутнього фахівця. Збірник наукових праць: Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Вип. 88. Кіровоград, 2010. С. 243–246.

Секція 2: **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ ТАСЛОВ`ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ: ЛІНГВІСТИКА, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

УДК 81'255.4'367.625=111=161.2

БЕРЕГОВЕНКО Н.С., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЕМАНТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ДІЄСЛІВ НА ОЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ПЕРЕСУВАННЯ В РОМАНАХ ДЖОАН РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТЕР»

Дана робота присвячена дослідженню особливостей перекладу семантичної категорії дієслів на означення переміщення за допомогою засобів пересування в романах Джоан Роулінг «Гаррі Потер». В

дослідженні проаналізовано основні типи семантичних категорій мовних одиниць на означення руху, доповнено існуюче уявлення про мовні одиниці на означення руху в англійській та українській мовах. Окрім цього, окреслено особливості передачі мовних одиниць на означення руху ресурсами іншої мови (української) у перекладознавчому аспекті та визначено особливості перекладу цього пласту дієслів.
Ключові слова: дієслова, переміщення, семантика, перекладацькі трансформації, переклад, роман.

Незважаючи на значні досягнення вітчизняної та зарубіжної лінгвістики у вивченні системних та функціональних характеристик англійських дієслів (Гороть Є. І., Перебийніс В. І., Тименко І. В., Хідекель С. С., Tuldava J.), та великий інтерес, які учені проявляють до дієслів руху, не розв'язаними й досі залишається ряд проблем.

Так, вживаючись у художньому творі, дієслово набуває функціональних характеристик, до яких відносяться ступінь уживаності (частота дієслова, лексико-семантичної групи, групи словозмінних форм, моделі граматичної сполучуваності); лексична наповненість моделі граматичної сполучуваності; комунікативне призначення, взаємозв'язок різноаспектних характеристик та прагматичне навантаження [1, с. 440]. Поділяючи наведену точку зору, додамо, що у процесі перекладу дієслово оригіналу, маючи усталені характеристики, вступає у непрості відносини з дієсловами мови перекладу.

З метою запобігання дослівного перекладу і передачі усієї повноти змісту у друготворі, перекладач змушений вдаватися до різних трансформацій, які у свою чергу типові для досліджуваної групи дієслів.

У семантичній групі дієслів на означення переміщення за допомогою засобів пересування ми виділяємо дві сфери руху: 1) *по землі*; 2) *у повітрі*. Так, ці групи характеризуються своїми особливостями перекладу.

1. Група дієслів на означення переміщення по землі за допомогою засобів пересування здебільшого передається із збереженням повної еквівалентності, як-то у прикладах (1), (2), (3), (4); із застосуванням комплексних трансформацій (5), лексичних змін (6), та граматичних трансформацій (7).

У прикладі (1) англійське фразове дієслово ***set off*** (*відправився в дорогу*) передане контекстуальним еквівалентом "***рушив***" (*відправився куди-небудь або до когось, чогось*). У прикладі (2) так само зміст мовної одиниці ***reached*** (*доїхав до, добирався до чогось,досяг*) переданий контекстуальним еквівалентом "***виїхали***" (*їдучи, з'явилися де-небудь, у якомусь місці).* У прикладі (3) не засвідчено особливих змін при перекладі фразового дієслова ***backed out*** (*виїхали* (*заднім ходом*)), де збережена повна співвіднесеність плану вираження і плану змісту – "***задом виїхав***" (*задньою частиною їхав, відправився звідки-небудь, за межі чогось, кудись*).У прикладі (4) відтворено повну еквівалентність. Дієслово ***moved on*** (*рухатися далі*) передане еквівалентом "***рушили***" (*починали рух, пересування, переміщення*); дієслово ***arrived*** (*прибув, приїхав, прийшов*) передане відповідником "***заїхав***" (*в'їхав в середину, в межі чого-небудь*). Порівняймо:

(1) "*He hurried to his car and **set off** for home.*" [Chamber, p. 4] – "*Побіг до машини й **рушив** додому.*" [Кімната, с. 6]

(2) "*They had almost **reached** the highway when Ginny shrieked that she'd left her diary.*" [Chamber, p. 30] – "*Уже майже **виїхали** на шосе, і тут Джіні згадала, що забула вдома щоденник.*" [Кімната, с. 34]

(3) "*He got into his car and **backed out** of number four's drive.*" [Stone, p. 2] – "*Він сів у машину й почав **задом виїжджати** з подвір'я.*" [Камінь, с. 6]

(4) "*The traffic **moved on** and a few minutes later, Mr. Dursley **arrived** in the Grunnings parking lot, his mind back on drills.*" [Stone, p. 2] – "*Машини, нарешті, **рушили**, й за кілька хвилин містер Дурслі **заїхав** на стоянку фірми "Ґраннінгс", знову думаючи лише про свердла.*" [Камінь, с. 6]

При перекладі прикладу (5) застосовується комплексна трансформація, по-перше стилістична трансформація, тобто лексична одиниця англійської мови замінюється на елемент розмовної лексики в українській мові, а по-друге – граматична трансформація заміни значення слова.Так, дієслово ***roaring*** (*ревучи, горлаючи, гиркаючи*) у перекладі

замінюється стилістично забарвленим дієсловом ***гасають*** (*метушливо переміщаються в різних напрямах* (*на конях, машинах і т. ін.*).

(5) "***Roaring*** *along like maniacs.*" [Chamber, p. 13] – "***Гасають****, як божевільні.*" [Камінь, с. 17]

У прикладі (6), навпаки засвідчена заміна лексичної одиниці ***trundled*** з перевинною семантикою "*покотив*(*ся*)", що є більш емоційною, на нейтральне поняття "***виїжджати***" (*поїхати, відправлятися звідки-небудь, за межі чогось, кудись*).

(6) "*Mr. Weasley started up the engine and they* ***trundled*** *out of the yard.*"[Chamber, p. 31] – "*Містер Візлі завів мотор, і вони почали* ***виїжджати*** *з подвір'я.*" [Камінь, с. 35]

При відтворенні такого класу дієслів перекладач може вдаватися до граматико-лексичної трансформації модуляції. Словосполучення ***let's go*** (*відпускати, дати волю*) замінено на "***поїхали***" (*почали рухатися, переміщатися в певному напрямку суходолом або водою за допомогою яких-небудь засобів пересування*), таку заміну можна вважати, на нашу думку, контекстуальним еквівалентом англійського словосполучення ***let's go***. Наприклад:

(7) "***Let's go***," *said Ron's voice from his right.*" [Chamber, p. 34] – "***Поїхали***! – *пролунав праворуч від нього Ронів голос*." [Кімната, с. 38]

Приклад (8) представляє собою поліпредикативне утворення, вміщаючи п'ять самостійних речень, перше з яких відтворює пряму мову, а решта чотири – короткі речення, поєднанні координативними зв'язками. Отже, перекладач зумів відтворити загальну тональність мовленнєвого відрізка і вибір фрази "***кулею влетіли***" є доречним. Також, у прикладу (8) застосовано граматичну трансформацію,внаслідок якої відбулася заміна значення дієслова. Лексична одиниця ***shot*** (*піднялися, швидко підвищувалися*) замінена в друготворі на словосполучення "***кулею влетіли***", така заміна надає текстові більшої емоційності, напруженості. Наприклад:

(8) "*Holdon!*"*Ron yelled, and he slammed his foot on the accelerator; they* ***shot*** *straight into the low, woolly clouds and everything turned dull and foggy.*" [Goblet, p. 35] – "*Тримайся*! — *крикнув Рон і щосили натиснув на газ; вони* ***кулею влетіли*** *в низькі пухнасті хмари, і все стало тьмяним та імлистим.*" [Келих, с. 39]

2. Дієслова на означення переміщення у повітрі за допомогою засобів пересування відтворюються низкою засобів: повними еквівалентами (9); із залученням стилістичних (10), (11), (12); граматичних трансформацій (13). Так повним еквівалентом є приклад (10), у якому лексична одиниця ***shot***(*пронісся, промчав, промайнув*) передана дієсловом ***понісся*** (*швидко, нестримно рушив у якомусь напрямку*).

Дієслово ***zoomed*** (*різко злетів вгору*) розкривається за допомогою стилістичної трансформації – "***гайнув***" (*швидко побіг, помчав*), тобто заміни на більш емоційний мовний елемент, який можна, на нашу думку, вважати контекстуальним еквівалентом вищезгаданої лексичної одиниці, так, як він досить вдало відображує процес, який змальовано в уривку (11). У прикладі (12) нейтральна одиниця ***soared*** (*високо летів, піднявся вгору*) передана розмовним елементом "***майнув***" (*швидко побіг, полетів куди-небудь*). Знов таки дієслово руху ***fly*** (*літати, пролітати*) відтворюється у прикладі (13) за допомогою фамільярного мовного елемента ***гасають*** (*метушливо переміщаються в різних напрямах*).Прикладом застосування граматичної трансформації слугує речення (14), де спостерігається заміна значення дієслова. Порівняймо:

(10) "*Wood* ***shot*** *toward the ground, landing rather harder than he meant to in his anger, staggering slightly as he dismounted Harry.*" [Chamber, p. 49] – "*Вуд* ***понісся*** *додолу зі злості приземлившись занадто різко, і тому мало не впав, злізаючи з мітли Гаррі спустився слідом за ним.*" [Кімната, с. 58]

(11) "*With a jolt of panic, Harry threw himself flat to the broom-handle and* ***zoomed*** *toward the Snitch.*" [Prisoner, p. 79] – "*Гаррі панічно притиснувся до мітли і* ***гайнув*** *на снич.*" [В'язень, с. 82]

(12) "*He* ***soared*** *right around the stadium at full speed, racing Fred and George.*" [Chamber, p. 88] – "*Він* ***майнув*** *довкола стадіону, переганяючи Фреда і Джоржа.*" [Кімната, с. 93]

(13) "*And two of them* ***fly*** *around trying to knock people off their brooms.*" [Chamber, p. 87] – "*А два з них* ***гасають*** *довкола і намагаються збити гравців з мітел.*" [Кімната, с. 92]

(14) "*Harry stuck his head out of the window: Traffic was* ***rumbling*** *along the main road ahead, but their street was empty.*" [Chamber, p. 34] – "*Гаррі вистромив голову з вікна: по головному шосе* ***мчали*** *машини, але на їхній вуличці було порожньо.*" [Кімната, с. 38]

Отже, на основі проведеного дослідження мовних одиниць на означення руху ми виділяємо такі лексико-семантичні групи дієслів: *дієслова на означення переміщення кроками, дієслова на означення переміщення бігом, дієслова на означення переміщення польотом та дієслова на означення переміщення за допомогою засобів пересування*. Кожна з цих груп характеризується своїми особливостями перекладу.

До найпоширеніших прийомів, що застосовуються для передачі змісту мовних одиниць на означення переміщення в просторі належать: стилістичні трансформації, які створюють колорит розмовного мовлення та надають висловлюванню більшої виразності; заміна значення слова, що в деяких випадках адаптує текст, роблячи його ближчим та зрозумілішим для цільової аудиторії; та додавання, що ширше розкриває зміст.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бистрова Л. В. Вивчення синтагматичних зв'язків слів за допомогою статистичних методів. М.: 1978. 448 с.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Камінь: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і філософський камінь. Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 319 с.
2. Кімната: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і таємна кімната / Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 1998. 351 с.
3. В 'язень: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану / Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 1999. 383 с.
4. Келих: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і келих вогню / Дж. К. Ролінґ. К.: А-А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2000. 670 с.
5. Орден: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і Орден фенікса / Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2003. 815 с.
6. Принц: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і Напівкровний Принц / Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2005. 720 с.
7. Реліквії: Ролінґ Дж. К. Гаррі Поттер і смертельні реліквії / Дж. К. Ролінґ. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. 640 с.
8. Stone: Rowling J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 1997. 223 p.
9. Secrets: Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 1998. 251 p.
10. Prisoner: Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 1999. 317 p.
11. Goblet : Rowling J. K. Harry Potter and the Goblet of Fire / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 2000. 636 p.
12. Order: Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 2003. 766 p.
13. Prince: Rowling J. K. Harry Potter and the Half-Blood Prince / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 2005. 607 p.
14. Hallows: Rowling J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows Prince / J. K. Rowling. U.S.A.: Scholastic Publishing, 2007. 607 p.

УДК 81'246.2:63

ВЕЛИКА К.І., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРМІНІВ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ

Висвітлюється питання перекладу термінів. Терміни розглядаються як мовні одиниці з певними номінативними функціями. Вони належать безпосередньо всьому тексту і їх зміст розкривається лише у контексті.

Для кращої передачі змісту і збереження граматичних норм мови перекладу, запропоновано першочергово здійснювати перекладацький аналіз всього тексту. Це допоможе краще зрозуміти значення

термінів та визначити їх приналежність до певної галузі науки. Здійснивши правильний пошук відповідників термінів у мові перекладу, виконується адекватний переклад.

Ключові слова: науково-технічні тексти, терміни, терміносистеми, адекватний переклад, перекладацький аналіз тексту.

Переклад науково-технічних текстів є неможливим без знання специфіки значення термінів певної галузі науки як в мові оригіналу, так і в мові перекладу. Терміни за своєю суттю – це мовні одиниці, які мають точність у визначенні понять, не мають синонімів і можуть утворювати сталі мовні зв'язки у словосполученнях.

Номінативність та системність є основними функціями термінів. Вони утворюють терміносистеми в різних галузях науки. За визначенням Білозерської Л.П., терміни за межею своєї терміносистеми можуть мати інше значення [с. 18, 19]. Борисова А.І. вважає, що під час перекладу науково-технічних текстів, важливе значення відіграє контекст, який розкриває значення термінів [с. 67].

На думку Лукьянової Т.Г., виникають і інші труднощі перекладу, а саме визначення загальнонаукової, загальногалузевої і вузькоспеціальної термінології. Загальнонаукові і загальнотехнічні терміни можуть належити до понятійних систем декількох галузей науки. Галузеві терміни вживаються, як правило, в одній галузі знань. Вузькоспеціальні терміни характерні лише для спеціальної галузі [с.10].

Для правильного перекладу термінів, перш за все виконується перекладацький аналіз всього тексту, визначається його жанр, тематика (приналежність до певної галузі науки), стилістика, комунікативне завдання. Весь текст аналізується на граматичному, семантичному та лексичному рівнях для здійснення передачі змісту мовних одиниць мови оригіналу. У тексті визначаються слова, словосполучення, терміни та терміни словосполучення. Після аналітичної роботи, з'являється стратегія перекладу, здійснюється пошук відповідників мовних одиниць, виконується оформлення перекладу літературній нормі мови перекладу з урахуванням традиції жанрової специфіки, стилістики оригіналу.

Саме тому, знаходження правильних відповідників вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою.

Пропонуємо визначити загальнонаукові, вузькогалузеві та вузькоспеціальні терміни у прикладах перекладу фрагментів текстів у фітопаталогії.

Мова оригіналу (англійська)	**Мова перекладу (українська)**
1. Signs are the actual organisms causing the disease [4] .	1.Ознаки хвороби – це результат дії організмів, які спричиняють захворювання.
2. Symptoms of disease are the plant's reaction to the causal agent [4].	2. Симптоми хвороби – це реакція рослини на збудник, який викликає захворювання.
3. Powdery mildew is one of the most common diseases in dry climates like Colorado [4].	3. Борошниста роса – це одне із розповсюджених захворювань сухого клімату, яке притаманне такому штату як Колорадо.
4. Phytoplasmas are classified as bacteria; however, they lack a cell wall and can take on a variety of shapes. They are obligate parasites, meaning they can only survive within their hosts. Phytoplasmas live in the phloem of host plants and are vectored by certain phloem-feeding insects, such as leafhoppers [4].	4. Фітоплазми – це бактерії, однак, у них відсутні клітинні стінки і вони можуть набувати різних форм. Фітоплазмів відносять до паразитів, оскільки, вони можуть виживати лише за рахунок рослини-господаря. Вони живуть в флоемах рослини-господаря та переносяться певними комахами, що харчуються флоемами, такими як цикади.
5. Cankers are discolored, sunken areas found on plant stems, branches, and trunks. They damage plants by killing the conductive tissue. Cankers may be caused by fungi, bacteria, virus,	Виразки раку є безкольоровими, запалими ділянками на стеблах, гілках та стовбурах дерев. Вони можуть вражати сполучну тканину рослин. Рак може бути викликаний грибами, бактеріями,

and abiotic disorders such as sunscald and hail [4].	вірусами, такими абіотичними факторами як сонячні опіки та град.

У наведених прикладах мови оригіналу, зустрічаємо мовні одиниці, які можна віднести до загальнонаукових термінів: agent, damage, branch, tissue, sign, reaction, area, host, damage. У контексті вони також можуть набувати статусу вузькогалузевих термінів, якщо терміни утворюють словосполучення: host plants, signs of disease, the plant's reaction, the causal agent, plant stems, conductive tissue, plant viruses.

Зазначимо вузькогалузеві терміни: organism, plant, insect, parasites, symptom, pathology, disorder, stem, trunk, fungi, bacteria, abiotic. У проаналізованих уривках тексту, також зустрічаються і вузькоспеціальні терміни: sunscald, cankers, phloem, phloem-feeding insects, phytoplasmas, powdery mildew, plant pathology.

Отже, виконавши перекладацький аналіз тексту, можна визначити його жанрову специфіку, стилістику, тематику, комунікативне завдання та зрозуміти специфіку термінів, що належать до певної галузі науки. При перекладі науково-технічних текстів потрібно правильно визначати та класифікувати терміни в залежності від їх приналежності до певної галузі науки та контексту. Кожна галузь науки має свою терміносистему, що уособлює собою свою понятійну систему. Визначивши у тексті терміни і класифікувавши їх, можна здійснювати переклад за допомогою відповідних галузевих термінологічних словників. Для кращої передачі змісту термінів, потрібно враховувати їх контекст, семантику та граматичну форму з метою оформлення всього тексту літературній нормі мови перекладу з урахуванням традиції жанру та стилю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білозерська Л.П., Возненко Н.В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посібник для студентів філологічного напряму підготовки. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.

2. Борисова Л. И. Основные проблемы научно-технического перевода. М.: МГУ, 2003. 208 с.

3. Лукьянова Т. Г. Особливості письмового перекладу з англійської мови на українську та з української на англійську у сфері економіки сільського господарства: навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної форми навчання факультету іноземних мов. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 116 с.

4. Plant Pathology. Master Gadener: веб-сайт URL:https://cmg.extension.colostate.edu/ Gardennotes/331.pdf (Last accessed: 04.03.2021)

УДК 81'25

МИХАЙЛЕНКО О.О., канд. філол. наук,
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДЕКВАТНОСТІ У ВИЗНАЧЕННІ ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Досліджено природу основних понять комунікативної теорії перекладу – еквівалентності перекладу, комунікативного наміру, адекватності перекладу, та визначено їхню роль в оцінюванні якості перекладу.

Ключові слова: комунікативна лінгвістика, комунікативна теорія перекладу, еквівалентність перекладу, комунікативний ефект, адекватність перекладу, якість перекладу.

Складність процесу перекладу та різноманіття його видів стали причиною створення у лінгвістичному перекладознавстві цілої низки лінгвістичних теорій перекладу. На основі всебічного аналізу теорій з точки зору їх переваг та недоліків, відомий перекладознавець В.Н. Комісаров [1] створив теорію рівнів еквівалентності (комунікативну теорію), яка стала першою лінгвістичною теорію перекладу у руслі комунікативної лінгвістики, що розглядає

мову в її найважливішій функції – функції комунікації. Комунікативна лінгвістика теоретично та практично підтвердила, що текст – це основна одиниця мовлення та спілкування, оскільки людина пише та говорить не реченнями, а закінченими текстами – висловленнями. Твердження про те, що переклад є засобом спілкування, дає перекладознавцям все більше підстав вважати текст основною одиницею перекладу [3, с.18]. Комунікативній підхід до перекладу є головним для сучасних теоретиків та практиків перекладу. У межах нього переклад тексту є успішним, якщо досягнуто комунікативного ефекту, ідентичного ефекту тексту оригіналу – в перекладі маємо текст, рівноцінний оригіналу за комунікативною функцією.

Категорія якості перекладу є домінуючою категорією перекладознавства. Збентежує велика кількість оцінювальних термінів, що використовуються перекладачами-практиками, перекладознавцями, редакторами перекладів як критерії оцінки якості перекладу – "адекватність", "еквівалентність", "повноцінність", "рівноцінність", "літературний переклад", "реалістичний переклад" тощо. Усі ці терміни трактуються різними авторами по-різному, деякі дослідники розглядають їх як синоніми, що викликає сумніви у можливості використання принаймні одного з них як загальноприйнятого критерію оцінки перекладу.

Розглянемо поняття еквівалентності та адекватності, що є одними з ключових в комунікативній теорії перекладу. Деякі дослідники вважають ці терміни синонімічними, з чим не можна погодитися – у перекладознавчій літературі ці поняття наділяються різним змістом, за кожним з них криються різні характеристики перекладу.

Поняття адекватності є важливим у визначенні якості перекладу. Історично воно трактувалося по-різному – від концепції формальної відповідності до концепції нормативно-змістової відповідності, яка пізніше отримала назву концепції повноцінного (адекватного) перекладу у вітчизняній науці про переклад та концепції динамічної еквівалентності – у зарубіжному перекладознавсті [3, с.19]. Згідно з цією теорією, якісним вважається переклад, що є рівноцінним тексту оригіналу за своїм впливом на читача. Пізніше поняття еквівалентності розділилося на формальну та функціональну еквівалентність. Досягнення саме функціональної еквівалентності і є метою повноцінного (адекватного) перекладу.

Сучасні перекладознавці визначають перекладацьку еквівалентність в межах функціонально-діяльнісного підходу до процесу перекладу, за якого відповідність прагматичного впливу оригіналу та перекладу на своїх читачів не є абсолютною умовою. Така еквівалентність отримала назву функціонально-комунікативної еквівалентності як "оптимального балансу семантики та форми, денотативної, конотативної, стилістичної, соціокультурної та прагматичної інформації текстів оригіналу та перекладу" [2, с. 841].

Таким чином, якість перекладу, на нашу думку, складається з двох складових: адекватності, яка означає відтворення в перекладі функції вихідного повідомлення, та еквівалентності, що припускає максимальну лінгвістичну близькість текстів оригіналу і перекладу (точніше, максимально можливу стосовно кожного конкретного випадку). Цілком закономірно, що між двома складовими якості перекладу повинна існувати форма взаємодії. Представляється, що ці дві категорії знаходяться у відносинах ієрархії.

Під еквівалентним розуміємо переклад, виконаний на одному з рівнів еквівалентності. Неправильно вибраний рівень еквівалентності призводить до неадекватного перекладу. Отже, співвідношення еквівалентності та адекватності видається таким: якщо еквівалентний переклад – це переклад, здійснений на одному з рівнів еквівалентності, то адекватний переклад – це прагматично правильний вибір рівня еквівалентності, або максимальна точність, яка можлива тільки за умови збереження комунікативного смислу оригіналу [3, с.21]. За визначенням, будь-який адекватний переклад має бути еквівалентним, але не будь-який еквівалентний переклад визнається адекватним – лише той, який, крім норми еквівалентності, відповідає і іншим вимогам.

Точнішим вважаємо визначення В.Н.Комісарова про те, що "адекватний переклад – це переклад, що забезпечує прагматичні задачі акту перекладу на максимально можливому рівні еквівалентності, без порушення норм або узусу, з дотриманням жанрово-стилістичних вимог

до текстів цього типу” [1, с.233]. У нестрогому вживанні адекватний переклад – це “гарний” переклад, який виправдовує очікування комунікантів або осіб, що здійснюють оцінювання якості перекладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси, 2017. 890 с.
3. Цатурова И.А., Каширина Н.А. Переводческий анализ текста. СПб: Союз, 2008. 296 с.

УДК:811.111'276.6:619

РЕЙДА О.А., старш. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРИНЦИПИ КЛАСИФІКАЦІЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ У СЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Аналізуються основні випадки і способи перекладу англійської ветеринарної лексики. Досліджено проблеми перекладу термінології. Формування нових термінів у кожній галузі ветеринарії заслуговує відповідної уваги, оскільки терміни послідовно стають частиною загальної мови.

Ключові слова: термінологія, ветеринарна медицина, термінологічне поле, хвороби тварин, епонімом, власні терміни.

Key words: terminology, veterinary medicine, terminological field, animal diseases, eponyms, proper terms.

У зв'язку з глобалізацією та високими темпами розвитку світової науки, для здійснення успішної професійної діяльності практичного ветеринарного лікування необхідним та значущим питанням є використання термінології. Аналіз термінів ветеринарної медицини показав, що більшість спеціальних слів мають латинські та давньогрецькі коріння [8, с. 1]. Однією із стародавніх мов світу є латинська мова. Сьогодні жодна держава не спілкується данною мовою, тому її називають «мертвою», але вона активно застосовується в естетичних науках. Саме латинська мова лежить в основі систематизації рослинного і тваринного світу, її використовують для написання рецептів, вона використовується у наукових товариствах, як єдина визнана номенклатурна мова. Таким чином, вважаємо актуальним дослідити вивчення ветеринарної термінології в англійських джерелах, які ілюструють використання латинської мови одночасно з англійськими сучасними термінами.

Метою є класифікація ветеринарних термінів, що дозволяє впорядковувати та систематизувати знання для більш високого рівня володіння англійською мовою ветеринарними лікарями.

У лінгвістичній науці існують детально розроблені класифікації ветеринарних термінів. Найбільш вдалою є класифікація, що булла запропонована Ю.Ю. Тимкиной. Відповідно до досліджень автора, слід розпізнавати три групи ветеринарних термінів в англійській мові: загальні (загальнонаукові); базові; власні (вузьконаправлені) [3, с. 15]. К загальнонауковим термінам відносяться: *adaptation - адаптація*; *phenomenon -феномен, явище; paradigm - парадигма*; і др. Базові терміни представлені спільними з суміжними дисциплінами. На думку Л.Н. Комарова, ця группа неоднорідна, в результаті чого може бути розділена на три підгрупи: медичні, анатомічні та біологічні терміни. Зразками базових термінів є*: hyperthermia - гіпертермія, підвищення температури тіла, лихоманка; tumor - пухлина; viraldisease – вірусне захворювання*. Біологічні терміни включають ботанічні та зоологічні терміни*: male - самець; germ - мікроб; infertility–безпліддя*.

Терміни ветеринарної медицини часто представлені власними назвами [1, с.1]. Слід заз начити, що в сучасній ветеринарній термінології вони широ-ко і є відображенням наукових

досягнень багатьох поколінь дослідників, ветеринарних лікарів. Л.Н. Комарова акцентує увагу га тому, що саме в епічних термінах відбиті основні етапи розвитку ветеринарної науки.

Прикладами можуть послужити наступні термінологічні одиниці: *Golgi complex*-комплекс Гольджи, описаний Камілло Гольджи у 1898 р.; *Fallopian tube* – Фаллопієва труба, яйцепровід, описаний у XVI столітті Габриэлем Фалопієм; Newcastle disease – чума птахів, хвороба Ньюкаслу (виявлена уперше поблизу міста Ньюкасл у 1927 р.) і інші.

Вживання скорочень у ветеринарній медицині ілюструє економію виразних засобів. Необхідно відзначити способи формування абревіатури: скорочення за першими літерами (*BP - bloodpreasure, AGRIS – Agricultural information system*); скорочення першого елемента складного терміна при наявності повної форми основного терміна (*N-medicine – nuclear medicine*); ініціальні скорочення, що включають складовий компонент вихідної форми (*hihum - highhumidity*); опущення деяких букв і складів і об'єднання початкових і кінцевих літер або елементів (*bsh - bushel*); початкового елемента першого слова і частини другого слова (*Aq.dest - aquadestillata; Ch.cer. - chartacerata; Cont.rem. - continuanturremedia*). Проблемою формування абревіатури є полісемія і омонімія, оскільки неправильне тлумачення абревіатур може привести до постановки помилкового діагнозу і призначення неправильного лікарського препарату.

Таким чином, використання у ветеринарній медицині латинської мови трансформується. Термінологія, що має латинське коріння, забезпечує розуміння ветеринарної та медичної лексики, сприяє об'єднанню широкої аудиторії в єдиний простір розвитку світових досліджень. Способи творення ветеринарної термінології в англійській мові ілюструють відсутність єдиної класифікації ветеринарної лексики, отже, класифікація представляє відкриту динамічну систему, яка на основі латинської мови розвивається відповідно до сучасної науки. У сфері ветеринарної медицини нами запропонована наступна класифікація термінів: ветеринарні, анатомічні та біологічні. При цьому, у зв'язку із з розвитком сучасної науки і необхідністю наукової компресії інформації. Актуальними джерелами поповнення термінів у сфері ветеринарної медицини позначені епонімічні терміни і терміни-абревіатури як пріоритетні джерела, що дозволяють при мінімальному викладанні у письмовій формі передати максимально точно зміст. Профільна термінологія сприяє систематизації знань ветеринарного лікаря і сприяє формуванню іншомовної міжкультурної професійної компетенції, що є важливим імпульсом подальшого розвитку освітньої практики у галузі педагогічної термінології в умовах міжнародного співробітництва та глобалізації науки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. КасевичВ.Б. Когнитивная лингвистика: В поисках идентичности: языки славянской культуры. Москва, 2013. 123 с.

2. Какзанова Е.М. Лингвокогнитивные и культурологические особенности научного дискурса (на материале математических и медицинских терминов-эпонимов). Москва: РАН. 2011. № 11. С. 123–156.

3. Комарова Л. Н. Эпонимы в ветеринарной медицине на английском языке. Приоритетные направления развития науки и образования. Чебоксары: «Интерактив плюс». 2016. № 11 (4-2). С. 119-121.

УДК 398.2:001.891.3

КАРПЕНКО С.Д., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

UKRAINIAN FAIRY TALES IN THE PARADIGM OF TRADITIONAL AND MODERN RESEARCH

Дослідження пропонує погляд на народну казкову традицію у мультивекторному розмаїтті сучасної філології. Перспективи вивчення української народної казки як культурного артефакту простежено у розрізі східної слов’янської традиції казкознавства.

Ключові слова: українське казкознавство, мультидисциплінарні звязки, дискурсивний аналіз тексту, фольклористика.

Today, the Ukrainian folk tale is becoming the object and subject of research not only in philology and cultural studies but also in linguistics, psychology, philosophy, pedagogy, medicine and other sciences. Based on the numerous modern Ukrainian fairylore studies, the directions of the genesis of both the group (type) of fairy tales and a one given plot are promising. Also, the publication of materials from archival funds and the scientific approach to the formation of anthropologies of fairytales remains a pressing issue. Thanks to expeditions the funds of folkloric centres are constantly replenished. Audio and video libraries which allow you to explore folklore narrative more deeply and comprehensively are created based on them. Thus, Ukrainian fairylore remains a promising direction in the study of folk culture.

Ukrainian mythologists-storytellers O. Potebnya and M. Kostomarov once spoke about the genetic connection of a fairy tale with ancient forms of narration, in particular, the transition of myths and legends into a fairy tale under conditions of changing cultural formation. The versatility of the fairy tale genre lies in the organization of raw folklore material into a clear structure, creation of new fairy tale plots, absorption of the plot basis and creation of a work based on it. Belief in the sacredness of words and verbal formula still exists and require further study on the psycho-cultural level.

Fairylore as a branch of folklore stood out in the bosom of the European mythological school (from the publications of the Brothers Grimm), in Ukrainian science – from the second half of the nineteenth century. In half of the century using a variety of methodological approaches, Ukrainian folklorists have established their own folkloristic school. Scientific discourses in Ukrainian fairylore were initiated by I. Sreznevsky, P. Kulish, I. Rodchenko, M. Drahomanov, P. Chubynsky, O. Potebnya, V. Hnatyuk, I. Franko, R. Volkov and other scientists and practitioners who, under the influence of various European folklore schools, raised the problem of collection, analysis and systematization of fairy tales.

Based on the experience of the works of W. and J. Grimm, T. Benfei, J. Bolte, P. Sebio, E. Kosken, A. Aarne, F. Buslaev, and others, a number of studies on the combination of regional and world fairy tales motives and wandering plots have been conducted.

The defining principle of the study of fairy tales in the 19th century was a comparative-historical method used by F. Buslaev, O. Potebnya, O. Afanasyev, M. Sumtsov, M. Drahomanov, and others. Analyzing the components of the tale in both syntagmatic and paradigmatic aspects, O. Veselovsky, and later O. Potebnya emphasized the special role of motive in constructing the plot. Travelling plots transferred to the minds of the people as a motive that could overgrow other forms of plot manifestation.

The early twentieth-century Ukrainian fairylore is notorious for the works of representatives of the comparative-historical folklore school: I. Franko, V. Hnatyuk, Dashkevych, M. Hrushevsky, B. Hrinchenko, R. Volkov, S. Savchenko, and others, who acquired an organized international character. The centre of Ukrainian fairylore of this period was the Taras Shevchenko Scientific Society in Lviv, which published a lot of fairy tale materials of Galicia and Zacarpathia in "Етнографічна колекція" (1895-1916, 38 volumes edited by V. Hnatiuk).

During the 1920s and 1950s East Slavic fairylore significantly weakened on the field of recording and studying folk tales. This was due to ideological considerations such as "does a Soviet child need a fairy tale?" However, the organized work of the Academy of Sciences and its institutes in this period gave priority to the progressive development of folklore and fairy tales.

Since the 1960s, the number of monographs on the study of East Slavic fairy tales, their plot, figurative and stylistic levels on the interethnic material of Ukraine, Belarussia, and Russia has gradually increased. This is a study by M. Gyryak, G. Sukhobrus, I. Berezovsky, L. Dunaevskaya, O. Britsina, V. Yuzvenko and other Ukrainian storytellers who used the experience of neighbours and referred to their works (in particular, E. Pomerantsev, V. Propp, M. Novikov, V. Anikin, V. Bakhtin, K. Kabashnikov, A. Fedosik, I. Kruk, E. Kostyukhin, L. Baraga, etc.).

The fairy tale was sufficiently studied in the early twentieth century, but many clarifying articles on various aspects of the fairy tale are published even now. Its genre diversity is presented by unique researches that concern each kind of fairy tales separately: an adventurous or novelistic

tale(E. Pomerantseva, V. Anikin, V. Propp, L. Dunaevskaya); humorous tale or anecdote (V. Propp, K. Chistov); a folk tale (suggested by the term I. Snegiryov and I. Sreznevsky, later used by P. Bessonov, S. Savchenko, V. Zhirmunsky); social or household tale (S. Savchenko, E. Pomerantseva, Y. Yudin, V. Anikin, V. Propp, O. Britsina); a magical or fantastic tale (O. Afanasyev, I. Rudchenko, P. Chubinsky, E. Pomerantseva, M. Novikov, L. Barag, V. Propp, K. Kabashnikov, M. Giryak, V. Yuzvenko, L. Dunaevskaya); a heroic tale (the term was introduced by I. Berezovsky); a fairy tale (the term was introduced by O. Afanasyev, researched by O. Nikiforov); a cumulative tale (V. Propp, S. Leuter, V. Davidyuk); legendary tale (O. Veselovsky, O. Afanasyev, M. Drahomanov, E. Romanov, L. Barag, L. Dunaevskaya); short story (Yu. Yudin, L. Dunaevskaya, L. Barabanova); an animal tale (M. Dashkevych, S. Savchenko, I. Berezovsky, V. Propp, E. Kostyukhin, L. Dunaevskaya, I. Kruk, S. Karpenko); realistic tale (V. Propp); satirical tale (O. Miller, A. Fedosik, P. Lintur, I. Khlanta); a soldier's tale (A. Fedosik); social tale (P. Chubynsky, V. Hnatyuk, B. Hrinchenko, Y. Sokolov, I. Khlanta, M. Kravtsov, K. Kabashnikov, A. Fedosik); a humorous tale (V. Propp, K. Chistov, A. Fedosik, P. Lintur, I. Khlanta).

In the studies on the storyteller (narrator) (V. Lesevych, V. Hnatiuk, S. Savchenko, M. Gyryak, L. Barag, P. Lintur) the compilers of folklore tales determined his place in the folklore narrative tradition. This is necessarily a talented performer (narrator), who has a sufficient repertoire, is an accumulator of the fairy tale traditions, which significantly affects their state. His life experience and mastery of the folklore tradition inherited from mentors are directly or indirectly reflected in his manner of telling fairy tales, features of style, development of a particular plot. The linguistic reviews the works of scholars on the personality of the storyteller points to the existing classifications according to V. Propp: storyteller-epic (dominated by fairy tales), storyteller-novelist (social and anecdotal tales), storyteller-moralist (instructive legends) and universals (skillfully serve all kinds of fairy tales); by D. Zelenin: storyteller-craftsman, storyteller-soldier, storyteller-burlaka (a stratum-social feature that influenced the repertoire and manner of narration). Professional storytellers, so-called “bayuns”, are a special cultural phenomenon in the Slavic tradition, in which most storytellers are non-professional, representatives of the older generation (grandparents), who narrate tales to their grandchildren. The Ukrainian School of Fairy Tales preserves the collections of the repertoire of such outstanding storytellers as R. Chmykhal, V. Korolovych, A. Kalyna, M. Halytsia, and others. This method of fairy tale classification caused the formation of collections of fairy tales based on the repertoire of the storyteller, and not on the specific features of the fairy tale.

Thus, fairy tale discourse had a positive impact on the formation and development of research methodology on folk tales. To understand the folk tale as a folklore phenomenon in the world fairylore of the twentieth century produced comparative, anthropological, psychoanalytic, structuralistic theories, that help to determine the catalogue of the artistic texture of the plots, thus laying the foundation for its further study. Methodological foundations of fairylore are represented by a large number of works of Ukrainian and foreign scientists. Today it is important to not only publish encyclopaedias but also monographs on fairy tales.

УДК 811.11-112

ЗІЗІНСЬКА А.П., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ДИРЕКТИВИ В ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячується дослідженню директивів в англійській мові давньоанглійського періоду. Нами були досліджені та виділені основні типи директивів, які вживались в зазначений період. Діахронічний аналіз дозволив визначити, що накази є найбільш вживаним типом директивних мовленнєвих актів.

Ключові слова: імператив, діахронія, історична прагматика, прохання, наказ.

Директиви акти в історії англійської мови піднімають низку питань та проблем, які неможливо охопити виключно синхронічним аналізом. Мовленнєві акти прохання, наказів та ін. розглядаються науковцями як приклади актів “загрози обличчю” (*face-threatening acts*). В соціумі та під час комунікації їх часто вважають загрозою для “негативного обличчя” (*negative face*) адресата, тобто втручання в свободу дій та нав’язування, що загрожує бажанню комуніканта бути незалежним (Brown and Levinson, 1987).Так наприклад, чіткі випадки директивів у вигляді запитань важко знайти до початку 16 століття. Те ж стосується й інших непрямих директивів (Kohnen, 2004). Однак, більш очевидні та прямі прояви директивів, які сьогодні вважалися б недоречними та неввічливими, були досить поширеними та часто зустрічались в рані періоди англійської мови. Звідси постає питання про норми мовленнєвих актів та рівень лінгвістичної ввічливості в період минулих століть. Чи дійсно люди в ранні періоди англійської мови були грубими та неввічливими, чи можливо просто існувала інша манера поведінки, та якими взагалі були умови нормальної, дружньої комунікації?

Нашедослідження фокусується на давньоанглійському періоді та залежності вибору певного типу директивів від ввічливості та “обличчя” в Англо-Саксонській Англії. Ми аналізуємо чотири прояви директивів: директивні перформативи (за основу взято дослідження Т. Когнена, 2000), конструкції з займенником другої особи та *scealt / sculon,* конструкції з *uton* плюс інфінітив (сучасне *let’s* з інфінітивом), та безособові конструкції з *(neod)þearf* (“необхідно комусь щось”). З точки зору сучасної англійської мови ці 4 типи директивів мають різні прояви ввічливості та “обличчя”.

Метою нашої розвідки є аналіз директивних мовленнєвих актів в історії англійської мови. Завданням є дослідити мовленнєві акти в давньоанглійському періоді, розглянути найбільш вживані типи директивів у цей період та проаналізувати їх особливості.

Методологія та методи дослідження. В історичній прагматиці діахронічне дослідження мовленнєвих актів стикається з багатьма серйозними проблемами в методології розвідок. Одним із основних недоліків є те, що складно відновити способи вираження певного мовленнєвого акту в історії мови. Нами було обрано саме ці чотири директиви, оскільки саме вони показують різновид вживання мовленнєвих актів в даньоанглійській мові, стосуючись як “загрози обличчя”, так і ввічливості.

Для цього виду розвідки вчені використовують два види досліджень - метод суцільної вибірки та використання корпусів. У своїй роботі ми використали бази таких корпусів як *Dictionary of Old English Corpus* та *Helsinki Corpus.* Застосування саме такого способу дослідження є доречним, оскільки ми працювали з конкретними директивними маркерами, що спрощує та пришвидшує добір ілюстративного матеріалу для аналізу.

Директиви, такі як *neodþearf*, *uton*, *scealt / sculon*, *ic bidde* використовувались протягом давньоанглійського періоду як у віршованих творах, так і в прозових текстах. Однак, головний висновок нашого дослідження стосується не лише частоти вживання вище зазначених директивів, а й дискурсу, в якому вони поширеними. Так наприклад, ці конструкції можна знайти в релігійних та не в релігійних текстах, про що свідчать дані з двох корпусів (*Dictionary of Old English Corpus, Helsinki Corpus*). Дослідження дозволяє зробити висновок, що ті конструкції, які вживались в релігійних текстах можна пов'язувати зі стратегіями ввічливості, тобто релігійний дискурс пом’якшував директивні конструкції та додавав елемент ввічливості. Говорячи про тексти не релігійного походження, яких було менше в досліджуваних нами корпусах, то вони показують основну структуру германського суспільства, де прослідковується пряма директивність досліджуваних конструкцій. Таким чином, Англо-Саксонські директиви в не релігійних текстах належать до прямих директивів (наказів) та не можуть вважатись ввічливими.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kohnen T. Text types and methodology of diachronic speech ans analysis. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). Methods in Historical Pragmatics. Berlin-New-York: Mouton de Gruyter, 2007. P. 139–166.

2. Culpeper J., Dawn A. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). Speech Acts in the History Of English. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, 2008. P. 45–84.

3. Busse U. Changing politeness strategies in English request: A diachronic investigation. In: Jacek Fisiak (ed). Studies in English Historical Linguistics and Philology: A Festschrift for Akio Oizumi. Frankfurt/Main: Peter Lang., 2002. P. 17–35.
4. Dictionary of Old English Corpus (DOEC). University of Toronto. URL:https://tapor.library.utoronto.ca/doecorpus/
5. The Helsinki Corpus of English Texts. URL:https://helsinkicorpus.arts.gla.ac.uk/display.py?fs=100&what=corpus
6. Culpeper J., Elena S. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England. Journal of Historical Pragmatics. Vol. 1.1. 2000. P. 97–116.
7. Kohnen T. "Let mee bee so bold to request you to tell me": Constructions with "let me" in the history of English directives. Journal of Historical Pragmatics, Vol. 5:1. 2004. P. 159–173.
8. Kohnen T. Linguistic Politeness in Anglo-Saxon England? A study of Old English address terms. Journal of Historical Pragmatics Vol. 9.1. 2008. P. 140–158.
9. Milfull I. B. Advice. Performative expression in Middle Scots. Anglistentag 2003. Proceedings. Trier: Wissenschaftlicher Verlag, 2004. P. 57–70.
10. Taavitsainen I., Jucker A. H. Speech act verbs and speech acts in the history of English. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). Methods in Historical Pragmatics. Berlin-New-York: Mouton deGruyter, 2007. P. 107–138.

УДК 81'373.45=124=161.2

ЦВИД-ГРОМ О.П., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЛАТИНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СЛОВНИКОВОМУ СКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ШЛЯХІВ ПРОНИКНЕННЯ

Актуалізовано питання латинських запозичень у лексичній системі української мови; систематизовано шляхи надходження латинізмів та їх класифікацію у мовознавстві.
Ключові слова: латинські запозичення, класифікація запозичень, мова-реципієнт, латинізми, лексема.

Питанням запозичення термінологічної лексики приділяється значна увага у науковій літературі. У теорії лінгвістики про мовні контакти та взаємодію мовних систем запозичення вважають одним зі шляхів поповнення словникового складу мови (І.О. Бодуен де Куртене (1920), Л. Блумфільд (1914), Е. Хауген (1953), Л.А. Булаховський (1948)). Об'єктом запозичень стають терміни, мовні одиниці, які відображають культурні особливості певної етнічної спільноти та епохи. Основні причини і шляхи запозичень – це культурне і суспільне життя. Дослідивши класифікацію запозичень, можна з'ясувати шляхи їх появи, оскільки фонетичні, синтаксичні, семантичні, граматичні ознаки свідчать про етимологію та адаптацію мовних одиниць.

Існує цілий ряд класифікацій запозичень, залежно від аспекту їх вивчення. Так, за зовнішніми ознаками іншомовні запозичення поділяються на:

– фонетичні (запозичення деяких звуків, невластивих мові-реципієнту);
– графічні (використання нехарактерних букв і буквосполучень);
– морфологічні (відхилення від граматичних норм);
– словотворчі (використання нетипових словотворчих елементів);
– синтаксичні (використання невластивих мові-реципієнту словосполучень);
– семантичні (специфічність контексту чи тематики, до якої належить лексичне запозичення).

Очевидною є класифікація С.В. Гриньова, головними ознаками якої є лінгвістичні та екстралінгвістичні (немовні) ознаки. *Екстралінгвістичні* (культурний вплив однієї мови на іншу; усні та письмові контакти країн з різними мовами; підвищений інтерес до вивчення мови; історично зумовлена зацікавленість окремих верств населення культурою іншої країни; мовна культура населення, яке сприймає термін-запозичення). *Лінгвістичні причини*

(відсутність у мові еквівалентного терміну для нового поняття; тенденція до використання одного запозиченого терміну замість словосполучення; бажання уникнути омонімії і полісемії у рідній мові; потреба у деталізації певного значення; неможливість утворення похідних слів тощо) [1].

Значна кількість латинських запозичень прийшла в українську мову через посередництво польської мови. Це пов'язано з історичними фактами доби пізнього Відродження. На той час українські землі були у володінні Речі Посполитої, а заможні українці здобували освіту в Польщі, де латина була мовою освіти, науки, листування. У судочинстві та юриспруденції, на той час, також використовували латинську термінологію. В українську мову через посередництво польської проникли такі латинізми: *лат. auctor > п. autor > укр. автор; лат. actor > п. aktor > укр. актор; лат. administratio > п. administracja > > укр. адміністрація; лат. inspectio > п. inspekcja > укр. інспекція; лат. commissio > п. komisja > укр. комісія; лат. magnatus > п. magnat > укр. магнат* та інші [2].

Загалом, науковці виділяють три критерії, за якими можна встановити посередництво польської мови у латинських запозиченнях українською лексичною системою. Перший – фонетичний (напр. пом'якшена вимова приголосного перед голосним [е], наприклад, *kościół (лат. castellum) і dziekan (лат. decanus)*. Другий – морфологічне і словозмінне засвоєння лексеми. Поширеним явищем в українській та польській мовах є адаптація латинських іменників до польської/української словозмінної парадигми. Так латинське закінчення -о в іменниках жіночого роду III відміни (occasio) замінювалась на -я в українській мові, так само іменники жіночого роду I відміни (substantia). Третій критерій – семантичний (функціонування в українській мові слова, яке відсутнє у латинській мові за критерієм значеннєвості. Тоді такий термін походить від мови-медіатора (польської мови). [3].

Особливе місце серед західноєвропейських історичних джерел латинізмів займають романські мови, зокрема французька. Через посередництво якої в українську мову проникли такі латинські лексеми: *лат. arbiter > фр. arbitre > укр. арбітр; лат. expeditio > фр. expedition > укр. експедиція; лат. mandatum > фр. mandat > укр. мандат; лат. manifestus > фр. manifeste > укр. маніфест; лат. minister > фр. ministre > укр. міністр* та інші. Чимало латинських термінів проникли в українську мову через посередництво німецької, що пов'язано з історичними подіями, зокрема поширення маґдебурзького права у XIV століття супроводжувалося створенням німецьких колоній на західноукраїнських землях, посиленням торговельних і промислових зв'язків з німцями, що призводило до розвитку німецько-українських мовних контактів. Так, із німецької мови запозичені такі латинізми: *лат. agitare > н. agitator > укр. агітатор; лат. advocatus > н. advokat > укр. адвокат; лат. auctio > н. auctio > укр. аукціон; лат. classis > н. klasse > укр. клас; лат. cliens > н. klient > укр. клієнт; лат. contractus > н. kontrakt > укр. контракт; лат. conflictus > н. konflikt > укр. конфлікт; лат. cultura > н.kultur > укр. культура; лат. maecenas > н. maecenat > укр. меценат* та інші [2].

Для латинізмів характерні префікси *де-, екс-, ім-, ін-, ре-*, суфікси *-альн(ий), -ат, -аці(я), -еит, -тор, -тур(а), -ум, -ус*: *депресія, експозиція, імпонувати, інкубатор, інтервал, реконструкція; універсальний, концентрат, інформація, інцидент, диктор, диктатура, мінімум, казус, радіус.*

Отже, латинська мова є основною мовою європейської культури від античності до сучасності, яка внесла вагомі зміни в мови країн Європи й стала частиною їх термінологічного складу. Лаконізм і точність вираження зробили її основним джерелом утворення наукових термінів. Шляхи проникнення латинської лексики в словниковий склад української мови були складними та опосередкованими.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гринев С.В. Терминологические заимствования. (Краткий обзор состояния вопроса). *Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминоэлементов* / за ред. Д.С. Лотте. М., 1982. С. 108-147.

2. Паньків У. Л. Історичні джерела українських лексичних латинізмів. *Studia-linguistica.* 2011. Vol. 5. URL:http://studia-linguistica.knu.ua/pankiv-u-l-istorichni-dzherela-ukrainskih-leksichnih-latinizmiv/ (Дата звернення : 15.10.2021).

3. Вінценз А. До проблеми українсько-польських мовних контактів. *Мовознавство.* 1991. № 5. С. 37–41.

УДК:81'25'373.4=111=161.2

ПИЛИПЕНКО І.О., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ПОЛІСЕМІЯ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Стаття присвячена вивченню полісемії в лексичному та граматичному аспектах. В ході дослідження були використані: порівняльний метод, метод лінгвістичного опису, а також проведено порівняння текстів оригіналу і перекладу.

Ключові слова: полісемія, переклад, порівняльний аналіз, англійська мова.

Полісемія породжує труднощі як у вивченні англійської мови та спілкуванні, так і в перекладі, оскільки за одними значеннями слова на мові перекладу можуть збігатися, а по іншим – не збігатися. Цим обумовлена актуальність даної роботи.

У тлумачному словнику С. І. Ожегова поняття полісемії визначено як «наявність у однієї одиниці мови більше одного значення, багатозначність» [1, с. 553]. Саме багатозначність є причиною поширених перекладацьких помилок, нерозуміння або невірної інтерпретації. Одні дослідники вважають суміжними поняття «багатозначність» і «широкозначності», інші розмежовують їх. Наприклад, В.К. Колобаєв встановлює відмінність понять: «багатозначне слово позначає два або кілька різних понять; слово з широким значенням завжди позначає одне поняття, яке є настільки широким, що охоплює ряд понять» [2, с. 11]. О. С. Ахманова представляє «багатозначність» як «наявність у одного і того ж слова кількох пов'язаних між собою значень, що виникають в результаті видозміни і розвитку первісного значення цього слова» [3]. А. А. Авдєєв вважав, що «широкозначность тісно пов'язана з полісемією і взаємодіє з нею в рамках однієї мовної одиниці» [4, с. 10].

Полісемія, може бути лексичної і граматичної. Лексична багатозначність додає мови жвавість і гнучкість і дозволяє висловлювати найрізноманітніші відтінки думки. В англійській мові слова «stuff» «affair» "matter" "way" припускають широку семантику слова, оскільки мають безліч варіантів перекладу. Наведемо приклади: Heknowshisstuff. – Він свою справу знає; Themeetingwas a noisyaffair. – Ця зустріч була гучною подією; Thisisnolaughingmatter. – Це не привід для сміху; I wish things could stay that way a while. – Мені б хотілося, щоб деякий час все залишалося саме так. В англійській мові є слова, які мають діапазон граматичних значень, які виконують різні функції в реченні. До таких слів належать, наприклад: that, it або one. Так слово «one» може бути словом-замінником для заміни згаданого раніше іменника: In the second analysis, we examine dif the rewered if ferences between mature even-agedstands and uneven-agedones – Друга стадія дослідження полягала в пошуку відмінностей між зрілими однорічними і разновіковими насадженнями [5, с. 29-32].

Таким чином, лексична одиниця може мати безліч значень, а граматична – виконувати різні функції всередині контексту, тому необхідно враховувати особливості кожної мови. Перекладач повинен зважувати різні лексичні можливості, синоніми, спиратися на свої лінгвістичні знання і досвід, осмислювати контекст і знання тематики перекладного тексту, відбирати слово, або декілька слів, які можуть цілком передати значення оригіналу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. М.: «АТЕМП», 2006. 944 с.

2. Колобаев В.К. О некоторых смежных явлениях в области лексики. Иностранные языки в школе. 1983. № 1.

3. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. 2-еизд. М.:«Едиториал УРСС», 2004. 571 с.

4. Авдеев А.А. Проблемы широкозначности и её соотношения с полисемией идейксисом. Воронеж, 2002. 20 с.

5. Жаворонкова Р.Н. Трудности перевода слов с широкой понятийной основой. Р.Н. Жаворонкова: науч. тр. «Лесной вестник», 2006. С. 29–32.

УДК811.111'37

ДЕМЧЕНКО Н.С., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

У дослідженні розглядається актуальна для сучасної лінгвістики новітня англійська лексика, яка виникла в період пандемії COVID-19 та її семантична характеристика.

Ключові слова: неологізми, семантична група, англійська мова, лексичні одиниці, пандемія.

Неологізми відображають всі сфери діяльності людини. В епоху глобалізації неординарні події викликають виникнення нових слів. Англійська мова є «глобальною мовою», яка швидко реагує на ситуацію усвіті. Кількісна зміна складу англійської мови відбувається дуже швидко.

У даному дослідженні розглядаються англійські неологізми, що виникли в період пандемії COVID-19. Соціально-економічні ситуація та наслідки коронавірусустворили чисельні неологізми для відображення пов'язаних із пандемією реалій, особливо складних реалій із метою економії мовних засобів та мовленнєвих зусиль. Коронеологізми можна поділити на п'ять основних семантичних груп відповідно до використання: 1) «Людина» 2) «Навчання та телеконференції», 3) «Демографія та заходи безпеки», 4) «Опис нових реалій» та 5) інші. Ця класифікація показує, як ці нові неологізми інтегрувалися в мову як частина повсякденного використання в соціальних та комунікативних цілях. Цей аспект зміни мови має свої соціолінгвістичні наслідки, оскільки він зображує дискурсивні функції неологізмів як прояв зміни мови.

СГ «Людина»: *covidpreneur*» – особа чи підприємств, які мають успішний бізнес та впроваджують інновації в умовах пандемії; zoombie – людна, яка страждає від виснаження та інших симптомівпісля відвідування кількох зустрічей Zoom; morona– особа, яка відмовляється виконувати правила, пов'язані з COVID-19.

СГ «Навчання та телеконференції»: homeferences – конференції, які відбуваються онлайн, тому можна відвідувати їх вдома; zoomout – налаштувати камеру так, щоб людина чи річ, яка фотографується, виглядали меншими чи віддаленими; coronaviva – усні іспити або захист студентської роботи в режимі онлайн.

СГ «Демографія та заходи безпеки»:coronial – термін, який набуває популярності як «ярлик» для дітей, зачатих або народжених під час пандемії COVID-19, що нагадує millennial, що описує тих, хто був вихований на рубежі тисячоліть; elbump – привітання ліктем, щоб уникнути поширення вірусу через потискання рук.

СГ «Опис нових реалій»:coronanoia – параноя, спричинена умовами, що виникли під час пандемії; pancession– повсюдна економічна криза, пов'язана з пандемією; coronawashing – корпорації або окремі особи, які використовують переваги пандемії для просування свого альтруїзму, благодійності та досягнень.

СГ «Інші»:covidivorce - розлучення внаслідок стресу, спричиненого пандемією Covid-19; coronasomnia – порушення режиму сну після пандемії Covid-19; doomscrolling – нав'язливий огляд соціальних мереж та вебсайтів на предмет поганих новин, навіть якщо ці новини засмучують або пригнічують.

Спостерігаються різні уподобання у використанні тих чи інших нових слів. Наприклад, у Великій Британії, Канаді, Австралії частіше використовують слово lockdown (a temporary condition imposed by governmental authorities (as during the outbreak of an epidemic disease) in which people are required to stay in their homes and refrain from or limit activities outside the home involving public contact (such as dining out or attending large gatherings)). У США поширене слово shelter-in-place (to stay at home and only leave when you have to, for example to buy food, especially during an epidemic (= the appearance of a disease in a large number of people at the same time). У Сінгапурі, а також і в Великій Британії розповсюджене слово circuit breaker (a fixed period of time in which people are not allowed to leave their homes or travel freely, in order to try and stop the spread of a dangerous disease). У Малайзії використовується Movement control order (MCO– a series of national quarantine and cordon sanitaire measures implemented by the federal government of Malaysia in response to the COVID-19 pandemic), у Філіпінах–enhanced community quarantine (ESQ– a series of stay-at-home orders and cordon sanitaire measures).

Таким чином, словниковий склад англійської мови постійно змінюється та поповнюється новотворами. Дослідження неологізмів на позначення явищ COVID-19 і їхнього місця серед лексичних одиниць обґрунтовує необхідність їх практичного використання та вивчення. Серед англійських «коронеологізмів» є одиниці, що описують змінений спосіб життя людей під час карантину, почуття тривоги та стресу, які відчували люди під час пандемії, нові технології, що допомагають у дистанційній роботі та дистанційному навчанні та багато інших.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гонта І. А. Екстралінгвальні та мовні особливості неологізмів лексико-семантичного поля «Коронавірус». Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. 2020. № 2. С. 53-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2020_2_9
2. Тимощук Н.М.Неологізми на позначення явищ covid-19: морфологічний аспект. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 168-172.
3. Cambridge Dictionary. About words. URL: https://dictionary.cambridge.org/
4. Collins Dictionary. URL: https://www.collinsdictionary.com/
5. Merriam-Webster. URL: https://www.merriam-webster.com/

УДК: 81'373.72=111=161.2

КОЛІСНИК М. Ю., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет
maryna.kolisnyk@btsau.edu.ua

ENGLISH AGRICULTURAL IDIOMS AND THEIR UKRAINIAN EQUIVALENTS

У статті розглянуті найбільш уживані англійські стійкі словосполучення, що стосуються галузі сільського господарства, а також наведені їхні аналоги в українській мові та приклади використання в мовленні.

(The articledeals with the most commonly used English idioms related to the field of agriculture, as well as their equivalents in the Ukrainian language, with the examples of their use inspeech.)

Key words: idioms, fixed phrases, phraseological units, lexical equivalents, lexical meaning.

According to Merriam-Webster Dictionary, an idiom is an expression that cannot be understood from the meanings of its separate words, but that has a separate meaning of its own[5]. These peculiar language units can be found in a bulk quantity of the languages.In this article, I am

going to introduce the list of most widely used “agricultural” phraseological units in English and Ukrainian languages with the examples of their use.

1. “Don’tlook a gifthorseinthemouth” –“дарованому коневі в зуби (під хвіст) не дивляться (не заглядають)”.

Meaning: to lookin a criticalwayatsomethingthathasbeengiventoone [8].

Examplesentences:

- *Hegavehisoldcaras a gift; I knowitsnot a greatone, but I wouldn’tlook a gifthorseinthemouth.*
- *Дарованому коневі в зуби не дивляться, тож ти маєш радіти будь-якому подарунку.*

2. **“Whenpigsfly/pigsmightfly/flyingpig” – “**як рак на горі свисне (як п’явка крикне, як корова заспіває, після дощику в четвер, як на долоні волосся виросте, як виросте гарбуз на вербі, як бабак свисне, як виросте трава на помості)” [3].

Meaning: used to say that one thinks that something willnever happen [9].

Example sentences:

- *The trainstation will bere novated when pigs fly.*
- *Він у мене в шахи виграє, коли рак на горі свисне.*

3. “Floga deadhorse/beat a deadhorse” - “товкти воду в ступі, переливати з пустого в порожнє, носити воду решетом”.

Meaning: to kee ptalking about something that has already been discussed/decided or has no chance of succeeding; to talk for a longtime to the point that the listener is exhausted; to talk on and on without letting up [10].

Example sentences:

- *The teacher was flogging a dead horse when he lectured the students about the dangers of too much technology – they were glued to their smartphones while he spoke.*
- *Товкли воду в ступі, переливали з пустого в порожнє, намагалися дійти до істини, а істина лежала десь поза межами кімнати, в якій засідали ці люди (П. Загребельний).*

4. The idiom **“to talk the hindlegoff a donkey (adog)” [6]** is a synonym to the previous one and has similar equivalents in our language.

Examplesentence:

- *Shera relyspoke, but he brother could talk the hindlegs off a donkey.*

5. “Like a chicken with its headcut off (running aroundlike a headless chicken)” – “бігати як курка з яйцем, носитися (панькатися) як з писаною торбою, носитися як дурень із ступою, панькатися (возитися і т. ін.) як кіт з оселедцем (з салом)”[4].

Meaning: excited and confused; actin a hap hazard dor aim lessway, not bein control [11].

Example sentences:

- *When here alized that he was being removed from his position, he started running around the building like a chicken with it she adcut off.*
- *Коли вже зробив діло, то чого з ним носитися, як курка з яйцем.*

6. **“Happyas a pig in the mud/happy a sapig in slop/happy a sapig in muck”** – “свинячий захват/вереск”.

Meaning: ver yhappy, joy ful and contented [12].

Example sentences:

- *Look at your sister out there! She's happyas a pig in mudnow that she's back in the starting line up again.*
- *У неї був свинячий вереск, щойно вона отримала ключі від нового авто.*

7. **“As fatas a pig”** – “жирний (товстий, гладкий) як свиня”.

Meaning: exceptionally fat, obese, overweight [13].

Examplesentences:

- *Henry VIII was as fat as a pig but had six wives in his lifetime – it’s clearly very good to be the king!*

- *Він ніколи не відмовляв собі у калорійній їжі, і тепер виглядав товстим як свиня.*

8. **“Pigout” or “pig-out”/ “make a pig of yourself”/** – “їсти, як свиня”, “їсти немов не в себе”.

Definition: to eat in excess or large amounts; criticizing people for eating a very large amount at one meal [2].

ExampleSentences:

- *To most people these days Christmas is little more than a week-long pig-out.*
- *Єдине, щовмів Санько робити з успіхом, — цеїсти. Їв він немов не в себе.*

9. **“To buy a pigin a poke”** – “купувати кота в мішку”.

Definition: something that you buy or accept without first seeing it or finding out if it is good; an offer or deal that is accepted without properly evaluating it first [14].

Examplesentences:

- *Though online shopping has gained huge popularity, it can sometimes be something of a pig in a poke, as you cannot see what really you are buying.*
- *В магазинітоваривартокращероздивитися, щоб не купити кота в мішку.*

10. **“A piggybank”**– “свинка-скарбничка”.

Meaning: a small container, sometimes in the shape of a pig that is used by children for saving money [7].

Examplesentences:

- *In the case of one family it was found that their nine-year-old son had £63 in his piggy bank.*
- *Розвиваюча іграшка свинка-скарбничка з монетками від Fisher-Price містить 40 веселих пісень і 10 різнокольорових монет*.

11. “**Casting pearls before swine”** – “кидати бісер свиням”.

Meaning: the squander or other wise wasters our cesonan unappreciativeperson [1].

Examplesentence:

- *Going the extramile for Jami ewould be like casting pearls before swine – hewon’tnotice, muchles sappreciateit.*
- *Коли ти маєш Перли, То й розум май І перед Свинями не розсипай. (Л. Глібов. Перли і Свині.)*

12. **“Don’ts pill the beans”** – “не розкривати карти”.

Meaning: don’treveals ecret/private or surprise information [15].

- *We’ll all be there at 6 for the surprise party – now don’t spill the beans!*
- *Він не мав права розкривати усі карти.*

Comparing the languages (English and Ukrainian) in terms of the use different fixed phrases, also called the idioms, it is obvious that these two languages have lots in common. A lot of English idioms have their straight equivalents in the Ukrainian language, and vice versa. Some of them have a literal translation (e.g. *“casting pearls before swine”–“кидати бісер свиням”),* and others are absolutely different in their lexical form (e.g. “*to flog a dead horse” - “товкти воду в ступі, переливати з пустого в порожнє, носити воду решетом”).* Many of them will be analyzed in the following articles.

REFERENCES

1. To cast pearls before swine. Collins Dictionary. URL:https://www.collinsdictionary.com/ dictionary/english/to-cast-pearls-before-swine.
2. Pig out. Collins Dictionary. URL:https://www.collinsdictionary. com/dictionary/english/pig-out.
3. Коли рак на горі свисне. URL:http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/ koly-rak-na-gori-svysne/.
4. Бігати як курка з яйцем. URL:http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/ bigaty-yak-kurka-z-yajtsem/.
5. Idiom. Merriam-WebsterDictionary. URL:https://www.merriam-webster. com/dictionary/idiom.
6. Talk the hind leg(s) off a donkey. Merriam-Webster Dictionary. URL: https://www.merriam.webster.com/dictionary/talk%20the%20hind%20leg%20off%20a%20donkey.
7. Piggy bank. Merriam-Webster Dictionary. URL:https://www.merriam-webster.com/dictionary/ piggy%20bank.

8. Don’t look a gift horse in the mouth Source: theidioms.com. URL: https://www.theidioms.com/dont-look-a-gift-horse-in-the-mouth/.
9. Pigsfly. URL: https://www.theidioms.com/pigs-fly/.
10. Flogadeadhorse. theidioms.com. URL:https://www.theidioms.com/flog-a-dead-horse/.
11. Like a chicken with its head cut off. URL:https://www. theidioms.com/like-a-chicken-with-its-head-cut-off/.
12. Happy as a pig in mud. URL:https://idioms.thefreedictionary. com/happy+as+a+pig+in+mud.
13. Fataspig. URL:https://idioms.thefreedictionary.com/fat+as+a+pig.
14. Buy a pig in apoke. URL:https://idioms.thefreedictionary. com/buy+a+pig+in+a+poke.
15. Spill the beans. URL:https://www.vocabulary.com/dictionary/ spill%20the%20beans.

Секція 3: **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА**

УДК 658.589

КОВАЛЬЧУК І.В., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЯК ФАКТОР ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Доповідь присвячено дослідженню інноваційної діяльності в аграрній сфері як основі науково-технічного прогресу, що прискорює економічне зростання. Інновації полягають у заснованій на науково-технічному прогресі процесі, який визначає їх як безперервний нерівномірний процес, поява і впровадження нових наукових і технічних ідей, що тягнуть за собою якість нові зміни в суспільстві.

Ключові слова: інновації, інвестиції, аграрна сфера, інформаційно-комунікативні технології, інформатизація.

Здатність економіки рости залежить від ряду факторів, під якими мається на увазі явища і процеси, що визначають темпи і масштаби довгострокового зростання реальних обсяг виробництва, можливості збільшення ефективність і якість зростання.

Сучасне економічне зростання визначається провідним значенням науково-технічного прогрес. Частка нових знань, втілених в технології, обладнання, людський капітал, організація виробництва в розвинених країнах становить від 80 до 95% приросту ВВП [1].

У посткризовий період вплив і значення високотехнологічні галузі для економічного розвитку окремих країн і регіонів світу стабільно зростає. Серед країн з найбільш значним науково-технічним та технологічним потенціалом слід зазначити такі як США, Японію, Німеччину, Великобританію, Францію. Визнаними лідерами інновацій є країни Азії – Китай, Південна Корея, Малайзія, Сінгапур, Гонконг, і все частіше ці країни займають лідируючі позиції в певних сферах. Це характерно для перерахованих вище економік – високі темпи економічного зростання, крім того їх особливість – це синергетичний ефект на розвиток інших галузей країни, таких як суміжні і ті, чиє напрямок не пов'язаний з високотехнологічним виробництвом [3].

Інформаційно-комунікаційні технології грають дедалі більше важливу роль у інформуванні фермерів та сільських підприємців про сільськогосподарські інновації, погодні умови, доступність сировини, фінансових послуг та ринкових цін, а також зв’язуючи їх із покупцями. Мобільні телефони мають великий потенціал для сприяння інклюзивності та інформованості фермерів. Вони дозволяють виробникам для збуту своєї швидкопсувної продукції розподіляти її ефективніше і в результаті отримувати кращі ціни. Мобільне проникнення телефонних абонентів становить майже 60 відсотків країн з низькими доходами і продовжує стрімко зростати. Прогнозується до 2025 року більше 90 відсотків зростання, що дозволить нарахувати 1 мільярд нових абонентів мобільного зв’язку країн з низьким та

середнім рівнем доходу [2]. Мобільні телефони скорочують відстань між раніше ізольованими дрібними власниками та іншими суб'єктами агробізнесу які беруть участь у виробництві, переробці, транспортуванні, збуті та регулюванні їжі [1]. Вони також можуть прискорити подачу вхідних даних електронні ваучери та відстеження запасів у режимі реального часу.

Послуги розширення віч-на-віч доповнюються, а іноді замінюються мобільними телефонами, Інтернетом та більш традиційними засобами масової інформації, такі як радіо, відео та телебачення. У багатьох країнах послуги розширення перейшли від «зверху вниз» «передачі технологій» до участі та підходів на основі відкриттів, які надихають на інновації.

Через неформальний характер агропромисловості, мало даних про точну кількість робочих місць, які створює аграрний сектор. Однак є докази високого темпу та збільшення рівня зайнятості жінок у фабриках високого рівня ланцюжка створення доданої вартості.

Також мала місце поява в агробізнесі суб'єктів, які об'єднують виробництво, розподіл та роздрібну торгівлю, етапи харчового ланцюга, що також впливають на попит та моделі харчування.

Вертикальна інтеграція відбувається на національному рівні та в різних країнах розвиток глобальних ланцюжків створення вартості. Розвиток агробізнесу, будь-якого розміру, це впливає на розподіл орендної плати, функціонування ринків, формалізація виробництва та збуту, диверсифікація та диференціація виробництва [3].

Технічні зміни були головною рушійною силою для збільшення сільськогосподарського виробництва продуктивності та сприяння розвитку сільського господарства у всіх країнах ОЕСР. У минулому вибір технологій і їх прийняття повинно було збільшити виробництво, продуктивність і доходи ферм.

У той же час сільське господарство стає все більш інтегрованим у ланцюг харчування та світовий ринок: екологія, безпека та якість харчових продуктів, а також правила догляду за тваринами також все більше впливають на аграрний сектор. Вона стикається з новими викликами, щоб задовольнити зростаючі потреби в продуктах харчування, бути на міжнародному рівні конкурентоспроможними та виробляти сільськогосподарську продукцію високої якості. Водночас воно повинно відповідати цілям сталого розвитку в контексті поточної реформи аграрної політики, подальшої лібералізації торгівлі та впровадження багатосторонніх екологічних угод.

Сьогодні фермери, радники та політики стоять перед складним вибором. Вони стикаються з широким спектром технологій, які або доступні, або розробляються; вони повинні мати справу через невизначеність обох наслідків, які ці нові технології матимуть у всьому агропродовольчому ланцюжку та вплив цілого ряду політик на стійкість сільськогосподарських систем [4, с. 539].

Однак впровадження технологій – це широке поняття. Це фактори на які впливає розробка, розповсюдження та застосування на рівні ферм існуючих та нових біологічних, хімічних та механічних прийомів, усі вони охоплені капіталом господарства та іншими входами; на них також впливає освіта, навчання, поради та інформація, які складають основу знання фермерів. Вони також включають технології та практику у всьому агропродовольчому секторі, які впливають на рівні ферм. Нарешті, слід мати на увазі, що більшість із цих нових технологій походять поза фермерським сектором [5, с. 276].

Одним із ключових політичних висновків стало те, що технології є максимально важливими задля реалізації концепції стійкого сільського господарства, охоплюють весь спектр систем землеробства. Усі системи землеробства, від інтенсивних (традиційне землеробство) до органічного землеробства має потенціал бути стійким на місцевому рівні. Вони на практиці залежать від того, як фермери приймуть відповідні технології та управлінські практики у конкретному екологічному середовищі, що існувало, у відповідних рамках сільськогосподарської політики. Не існує жодної унікальної системи, яку можна визначити як стійку, та єдиного шляху до сталості. Може існувати співіснування більш інтенсивної системи землеробства з більш розгалуженими системами, які загалом

забезпечують екологічні переваги, одночасно задовольняючи потреби в продуктах харчування. Однак важливо визнати, що найбільш стійкі системи землеробства - навіть великі системи – для роботи потребують високий рівень кваліфікації фермерів та менеджменту.

Переосмислення економічного зростання, нова економіка, економічне зростання, сталий шлях процвітання або стабільна економіка. У новій економіці використання ресурсів стабілізується для того, щоб поважати планетарні кордони (мається на увазі скорочення використання ресурсів у країнах з високим рівнем доходу, щоб дозволити зростання в Африці або країнах, що розвиваються), і мета збільшення ВВП замінюється метою покращення якості життя.

Створення єдиної системи інформаційного забезпечення агропромислового комплексу вплине на вирішення таких стратегічних завдань, як:

- зростання обсягів виробництва харчової сільськогосподарської продукції на ринку регіону;
- забезпечення імпортозаміщення продукції сільського господарства в умовах конкуренції і споживчого попиту;
- підвищення ефективності виробництва продукції агропромислового комплексу;
- розвиток формування самої інформаційно-консультаційної служби, зростання рівня інформаційного забезпечення АПК.

Інформатизація АПК не може бути вирішена тільки шляхом оснащення працівників апарату управління сучасними засобами обчислювальної техніки і зв'язку. Одночасно з цим необхідно забезпечити поєднання інформаційних потоків, обчислювальних і телекомунікаційних ресурсів всіх структур, що входять в систему інформаційно-консультаційної служби, так і інших організацій. При цьому необхідно провести роботи по створенню галузевих баз і сховищ даних, збору, обробки, зберігання та доступу користувачів до цієї інформації.

Формуванню ефективно працюючої інформаційно-консультаційної служби сприятиме її рекламне забезпечення. Для цього необхідно спільно з органами управління АПК розробити спеціальні програми на регіональному та районному рівнях по пропаганді, рекламі інформаційно-консультаційної служби з найширшим залученням радіо, телебачення та інших засобів масової інформації. Суть цих програм повинна зводитися, в першу чергу, до зміни менталітету сільгоспвиробників, переконання їх у тому, що успішно господарювати в ринкових умовах можливо тільки в тісній взаємодії з інформаційно-консультаційної службою. Для підвищення ефективності діяльності інформаційно-консультаційної служби АПК необхідно досягти інформованості сільських товаровиробників про можливості такої служби.

Недостатньо повно здійснюється розробка, формування та оновлення інформаційних ресурсів, особливо в частині інноваційних технологій, бізнес-планування, ринків збуту, зарубіжного досвіду. Не використовуються повною мірою можливості інформаційних систем. Не створено інформаційно-технологічний портал в глобальній мережі Інтернет з функціями інтеграції регіональних інформаційних ресурсів інформаційно-консультаційної служби АПК, що не дозволяє проводити обґрунтовану науково-технічну політику інформатизації галузі, підключення до інформаційної мережі сільгосптоваровиробників і створення, таким чином, єдиного інформаційного простору АПК регіону.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. FAO. 2016. The State of World Fisheries and Aquaculture. Rome.
2. FAO. 2017. The future of food and agriculture – Trends and challenges. Rome.
3. GSMA (Groupe Speciale Mobile Association). 2016. TheMobile Economy 2016. London.
4. Kovalchuk I., Melnyk O., Pakhomova A. Commercial and Legal Regulation of Advisory Services in the Ukrainian Agrarian Business Prospect Reform. European Journal of Sustainable Development. 2020. Vol. 9. № 3. P. 538–548. DOI:10.14207.ejsd.2020.v9n3p538
5. Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія / за ред. В. І. Ляшенка,О. В. Прокопенка, В. А. Омельяненка. НАН України, Ін-текономіки промисловості. Київ, 2019. 327 с.

УДК 349.42

МЕЛЬНИК В.О., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЩОДО ПИТАННЯ КОДЕКСУ КРАЩИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПРАКТИК

Робота присвячена аналізу змісту Кодексу найкращих сільськогосподарських практик та його значення для правового забезпечення екологізації сільського господарства України.

Ключові слова: сільське господарство, Кодекс кращих сільськогосподарських практик, правове забезпечення, екологізація сільськогосподарської діяльності, ґрунт.

В Україні все більшої актуальності набуває питання екологізації сільськогосподарської діяльності, оскільки в умовах ринку, коли суб'єкти господарювання в аграрній сфері на перше місце ставлять економічні зиски, отримання максимально можливого прибутку, відбувається нехтування екологічними вимогами, що в результаті призводить до стрімкого погіршення екологічної ситуації. Сільське господарство є одним із найбільших забруднювачів довкілля, і це характерно для всього світу, не лише для нашої держави.

На початку відзначимо, що необхідність розробки документу, який би визначав екологічні вимоги до ведення сільськогосподарської діяльності, була закріплена у Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158. У п. 14 даної програми планувалось розробити проект Національного кодексу сталого агрогосподарювання, для забезпечення впровадження базових агроекологічних вимог та стандартів.

В результаті спеціалістами Інституту економіки та прогнозування НАНУ була розроблена тільки концепція Національного кодексу сталого агрогосподарювання. У ньому, на думку розробників, повинні були встановлюватись вимоги щодо: запобігання ерозії ґрунту, зміни його механічного складу та структури; застосування ресурсозберігаючих технологій; дотримання сівозмін; збереження природних осередків серед полів; зберігання, використання добрив, засобів захисту рослин. Також Кодекс мав встановити: норми утримання сільськогосподарськими підприємствами галузі рослинництва, худоби; обов'язковість проведення періодичного аналізу ґрунту та розробки плану внесення добрив [3, 117].

Крім згаданого вище Національного кодексу сталого агрогосподарювання у 2017 року Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106 було визначено прийняття Кодексу кращих сільськогосподарських практик. На відміну від Національного кодексу сталого агрогосподарювання, ініціатива створення якого була так би мовити «внутрішньодержавною», розробка, затвердження та впровадження Кодексу кращих сільськогосподарських практик є обов'язковою для України в межах виконання зобов'язань, взятих на себе при підписанні Угоди про асоціацію. А саме, імплементації Директиви Ради 91/676/ЄЕС від 12.12.1991 р. про захист вод від забруднення нітратами з сільськогосподарських джерел [1].

Проектом Кодексу кращих сільськогосподарських практик встановлюється обов'язковість його дотримання для сільськогосподарських підприємств/фермерських господарств, розташованих у зонах, уразливих до забруднення сполуками азоту, що визначені у відповідному реєстрі. Для сільськогосподарських підприємств/фермерських господарств, розташованих у інших зонах передбачено добровільне дотримання зазначеного Кодексу[4]. Як вірно вказує О. В. Гафурова, це положення суперечить законодавству ЄС (п. 1 ст. 4 Директиви 91/676/ЄЕС), де закріплюється добровільність застосування Кодексу [2, 45].

Сумнівним є поширення Кодексу лише на сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства, оскільки тоді він не поширюється на інші види юридичних осіб та на фізичних осіб-підприємців, які провадять діяльність у сфері сільського господарства.

Що стосується запропонованої сфери дії іншого проекту - Кодексу належної сільськогосподарської практики [5], то тут розробники пропонують поширити його на «сільськогосподарських товаровиробників, які здійснюють господарську діяльність у зонах уразливих до (накопичення) нітратів, які занесені до відповідного реєстру та мають у землеволодінні та/або землекористуванні понад 15 гектарів сільськогосподарських угідь». На нашу думку, тут правильним є застосування поняття «сільськогосподарський товаровиробник» як такого, що максимально охоплює суб'єктів, що займаються сільськогосподарською діяльністю. Однак ми не погоджуємось із наведеним у п. 2 Розділу «Загальні положення» Кодексу належної сільськогосподарської практики визначенням терміну «сільськогосподарський товаровиробник» як «юридичної особи, незалежно від організаційно-правової форми, фермерського господарства, в тому числі сімейного фермерського господарства, фізичної особи-підприємця, яка займається сільськогосподарською діяльністю на власних чи орендованих потужностях, та здійснює операції з постачання продуктів такої діяльності». В такій редакції воно не відповідає закріпленому у Податковому кодексі (підпункт 14.1.235 п. 14.1 ст. 14) визначенню «сільськогосподарський товаровиробник» - це «юридична особа незалежно від організаційно-правової форми або фізична особа - підприємець, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах) та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання». Правильніше було б у Кодексі належної сільськогосподарської практики обмежитись вказівкою на нормативно-правовий акт, що визначає поняття «сільськогосподарський товаровиробник».

Підсумовуючи викладене, пропонуємо поширити (на добровільних засадах) сферу дії Кодексу кращих сільськогосподарських практик на всіх сільськогосподарських товаровиробників без встановлення будь-яких додаткових критеріїв.

Щодо мотивації сільськогосподарських товаровиробників до дотримання як вимог Кодексу кращих сільськогосподарських практик загалом, так і вимог щодо дотримання сівозмін, зокрема, то тут ми підтримуємо науковців, які пропонують запровадити в Україні підхід «cross-compliance». За цим підходом лише за дотримання встановлених екологічних вимог ведення сільського господарства сільськогосподарські товаровиробники можуть розраховувати на фінансову підтримку в рамках будь-яких державних програм[6, 7].

Отже, представлені на розгляд громадськості проекти Кодексів кращих/належних сільськогосподарських практик потребують доопрацювання та узгодження з чинним законодавством України. Потребує уточнення сфера їх дії. Важливою є вказівка про добровільність їх застосування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про захист вод від забруднення нітратами з сільськогосподарських джерел: директива Ради 91/676/ЄЕС від 12.12.1991 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/ sites/1/55-GOEEI/direkΘva-radi-91-676-ees. pdf.

2. Гафурова О. В. Проблеми вдосконалення законодавства України у сфері якості питної води (на прикладі імплементації «нітратної» директиви). Право. Людина. Довкілля. 2020. № 11(4). С. 41–49.

3. Зубар І. В. Інституційне забезпечення організації сталого землекористування: світовий досвід на перспективи України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 5. С. 109–

4. Проект Кодексу кращих сільськогосподарських практик. URL: https://mepr.gov.ua/news/35591.html

5. Проект Кодексу належної сільськогосподарської практики. URL: https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/fermerstvo-ta-kooperaciya/krashchi-praktiki-diyalnosti-malih-subyektiv-gospodaryuvannya

6. Попова О. Л. Cross-compliance – європейський підхід взаємного дотримання зобов'язань при наданні державної підтримки сільгоспвиробникам. Економіка і прогнозування. 2016. № 3. С. 148–151.

7. Зінчук Т. О., Ковальчук О. Д. «Crosscompliance» як умова екологічно безпечного сільського господарства ЄС. Органічне виробництво і продовольча безпека. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. С. 283–288.

УДК 332:26

ПРОКОПЕЦЬ О.І., магістрант
Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.,** канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ ЗВ'ЯЗОК РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Правовий інститут землеоціночної діяльності пройшов тернистий історичний шлях становлення у вплинув на формування професійної діяльності землеоцінщиків. У свою чергу оцінка земель є одним із важливих інститутів земельного права.

Ключові слова: історія оцінки земель, оцінка земель, земельне законодавство.

На початковому етапі формування земельних відносин з оцінки земель вказують на примітивний рівень організації оцінки та калькуляційної практики як складових частин нерухомості, що супроводжувалися підписом землеміра [1, с. 3].

Українські землевпорядники пов’язують землеоціночні традиції зі створеною системою оцінки землі в цілях оподаткування ще у період до Жовтневої революції 1917 р., яка сформувалася під безпосереднім впливом аналогічних робіт, проведених у країнах Західної Європи в XVIII-XIX столітті.

Якщо оглянути історичні віхи далі, то землеоціночна діяльність на західноукраїнських землях пов’язана з проведенням австро-угорського, польського і чеського кадастрів. У 1875 р. в Австрії, при імператорі Йосифі II, розпочалися роботи, спрямовані на облік й оцінку земель для визначення земельного податку для землевласників. Оцінка здійснювалася на основі валового доходу відповідно до патенту «Про поземельне податкове врегулювання» [2, с. 47]. Оцінці підлягали всі земельні угіддя, які поділялись на 8 класів з урахуванням генетичного типу ґрунтів, висоти над рівнем моря, кліматичних умов, меліоративного стану, шляхів сполучення тощо.

Так, у 882-1887 рр. у Нижньогородській губернії на підставі детального вивчення питання про походження й класифікацію ґрунтів, а також на основі спеціальних польових обстежень було розроблено науково обґрунтовану номенклатуру ґрунтів і методику визначення якості ґрунтів, знану як бонітування [3, с. 47]. Далі, у 1876 р. була розроблена Інструкція для оцінки нерухомого майна, прийнятого під заставу Земельними банками, де були розроблені два способи оцінки земельної ділянки: нормальний та спеціальний, де останнім цінність майна під заклад визначалась якомога точніше.

Аналізуючи всі вище перераховані історичні факти, можна сміливо вважалии, що більша частина нинішньої України (яка свого часу була частиною Російської імперії), була однією з провідних країн. Тому говорячи про становлення оціночної діяльності в незалежній Україні доцільніше говорити саме про її відродження після Жовтневої соціалістичної революції 1917 р.

Відповідно до ч. 2 ст. 46 Основ земельного законодавства Союзу РСР 1968 р. дані економічної оцінки землі повинні фіксуватись в земельному кадастрі, щоб мати уявлення про те, які вимоги можливо висувати до господарств по відношенню до врожайності, дохідності, оподаткування і т.п. Дане положення було відображено в ст. 146 Земельного кодексу УСРСР 1970 р.

За результатами усього історичного огляду А.Окрепка пропонує класифікацію законодавства в сфері оцінки земель за хронологічним принципом [4, с. 47]:

Перший етап – перехід до ринкових відносин, відродження оцінки земель (1991-2000 рр.);

Другий етап – становлення інституту незалежної оцінки (у т.ч. оцінки земель) в умовах приватизації земель, майна, нерухомості (2001-2007 рр.);

Третій етап – вдосконалення оціночної діяльності та сучасне стійке державне регулювання землеоціночної діяльності (починаючи з 2008 р. – 2013 р.).

Четвертий етап – ліцензування, становлення інституту саморегулювання, утвердження нових стандартів оцінки (починаючи з 2013 р. – до 2021 р.).

Висновки. За результатами наукового дослідження, ми вважаємо, що наявний іще один, п'ятий, етап класифікації історії становлення земельних відносин з оцінки земель в .Україні: запровадження вільного ринку земель сільськогосподарського призначення та нової землеоціночної політики (починаючи з 2021 р.).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шворак А. М. Історія землеоціночних робіт. Землеустрій і кадастр. 2009. № 2. С. 25–35.
2. Яртеменков А. И. История развития методологии профессиональной оценки капитала. URL: http://www.sroroo.ua
3. Сердюк Т. В. Саморегулювання в Україні: переваги та недоліки в сучасних економічних умовах. Економічний вісник НТТУ «КПІ». URL: http://economy.kpi.ua/ru/node/34
4. Окрепка А. І. Оцінка земель як правовий інститут земельного права України. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2012. № 25. С. 429–436. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2012_25_55.

УДК 347.77

ПАХОМОВА А.О., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НОВИХ СОРТІВ РОСЛИН

Забезпечення належного рівня охорони для нових сортів стимулює селекціонерів виводити нові сорти, сприяє розвитку приватного сектора у виробництві нових сортів, а також залученню іноземних насіннєвих компаній.

Ключові слова: право на сорт, насіння, аграрна політика, селекція.

Охорона нових сортів рослин (охорона інтелектуальної власності на новий сорт) є важливою сферою правового регулювання в галузі насінництва.

На світовій арені протекторат у сфері захисту інтелектуальної власності на сорти рослин належить Міжнародному союзу з охорони нових сортів рослин (Union for Protection of Plant Varieties, UPOV), який закріпив основні правові механізми у цій царині шляхом прийняття Конвенції UPOV. Конвенція спрямована на охорону прав селекціонерів (breeders rights) шляхом прямої заборони аграріям використання нового сорту без дозволу селекціонера (сплати роялті). Ще однією метою прийняття конвенції було обмеження можливості аграріїв скуповувати насіннєвий матеріал, перепродувати, та запобігати близькому схрещуванню (close breeding, тобто новий сорт, виведений з використанням схрещування значної частини сорту (essentially derived from existing variety) і лише з незначним нововведенням) [1].

Конвенція передбачає, щоб країни-члени прийняли відповідне законодавство з охорони нових сортів рослин, щоб компанії-селекціонери реєстрували нові сорти, а уповноважений орган проводив випробування на предмет встановлення основних критеріїв охороноздатності, таких як новизна, відмінним, однорідність і стабільність (distinctness, uniformity and stability, DUS).

Випробування на охороноздатність (DUS), на відміну від випробувань на агрономічну корисність (VCU), проводиться виключно для правових цілей: визначення, чи є сорт новим, і відповідно, чи підлягає охороні.

Регулювання охоронних прав може відбуватися по-різному, в залежності від виду культури. Наприклад, для таких культур як кукурудза і соняшник, які можуть проводитися як гібриди (розмножуються з двох або більше «батьківських ліній», і для наступного відтворення потрібні будуть обидві лінії), у компанії селекціонера зберігається «біологічна охорона» (фізичний контроль). У таких випадках насіннєві компанії включають в контракти положення про комерційну таємницю. У випадках з іншими культурами, такими як картопля, пшениця, сорго, бавовник, для яких матеріал розмноження знаходиться в негібридних насіння (насіння можна згодом відтворювати), охорона складається лише в здійсненні прав селекціонерів на охорону, передбачених конвенцією UPOV.

Правила з охорони сортів розрізняються в різних країнах, зокрема, щодо прав фермерів запасатися насінням для своїх потреб і продажу. Наприклад, в законодавстві США за рішенням Верховного суду фермерам дозволено запасатися для своїх потреб, але не дозволяється перепродувати збережені насіння, хоча раніше дозволялося і продавати.

В ЄС фермери зобов'язані платити роялті селекціонерові за посів насіння. В зв'язку з цим країнам, що розвиваються рекомендується прийняти законодавство з охорони сортів рослин згідно з конвенцією UPOV і обмежити права фермерів перепродувати насіння, а також обмежити можливості для близького схрещування.

17 січня 2002 року Верховна Рада України прийняла нову редакцію Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» [2]. Новий Закон ґрунтується на положеннях Міжнародної конвенції про охорону нових сортів рослин зі змінами, внесеними у 1991 році, та Директиви ЄС № 2100, яка регулює режим захисту нових сортів рослин у Європейському Союзі.

Це було правильне рішення, яке дало результат. Аналізуючи дані UPOV, Україна міцно займає чітку позицію серед світових лідерів. Сьогодні Україна посідає четверте місце у світі за загальною кількістю заявок на нові сорти, випередивши лише Китай, ЄС та США [1].

Положення по реєстрації, строку охорони (30 років та 35 років для дерев та винограду) і критерії охороноздатності (DUS), включені в закон «Про охорону прав на сорти рослин», відповідають UPOV. Сорти повинні бути чітко визначеними, однорідними, стабільними і не використовуватися до дати подачі сорту на реєстрацію. Закон також дає право на реєстрацію їх місцевих сортів і диких видів, які ростуть в їх місцевості.

Закон також визначив основи державної політики щодо використання сортів рослин та захисту прав на селекційні досягнення. Нормативно-правову базу доповнив Закон «Про насіння та садивний матеріал» [3], який окрім основних засад виробництва та обігу насіння і садивного матеріалу, визначив механізм державноо контролю у визначеній сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Plant Variety Protection Data and Statistics. UPOV. URL: https://www.upov.int/databases/en/#QG30. (дата звернення 11.10.2021).

2. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 21. Ст. 218.

3. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 13. Ст. 92.

УДК 349.6

НІКІТЕНКО О.І., д-р юрид. наук
КРИЖАНІВСЬКА О.В., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

В тезах розглядаються деякі правові аспекти екологічної безпеки довкілля в Україні.

Ключові слова: безпека, екологічна безпека, навколишнє природне середовище, браконьєрство, охорона довкілля.

В умовах сучасного розвитку України як правової демократичної держави, наявності екологічних проблем, еволюції прав людини набуває дослідження проблематики реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Забезпечення безпеки довкілля в державі є актуальним питанням в державі, зокрема: забруднення атмосферного повітря, вод, грунтів та інших елементів довкілля. Попри наявність наукових праць науковців, учених у сфері безпеки довкілля в Україні вивчено фрагментарно, нині не досліджена система реалізації права на безпечне для життя та здоров'я довкілля в країні.

До найбільш значущих визначено поняття – реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в країні, ефективне функціонування реалізації права на екологічно безпечне довкілля в Україні. Вчення про вплив міжнародної спільноти на забезпечення права у сфері довкілля в державі, зокрема, встановлено, що суб'єкти міжнародного права ООН, Рада Європи, ЄС, ОБСЄ, міжнародні неурядові організації, відіграють важливу роль у сфері забезпечення довкілля в державі.

Еволюція реалізації права на безпечне для життя довкілля в України основним актом на етапі становлення системи реалізації права, життя довкілля в державі став Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р., який визначив правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища [1]. В 1996 р. Почався етам конституційного визначення закріплення права на безпечне довкілля в Україні. Так, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля було закріплене у ст. 50 Конституції України [2] та Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14 січня 1998 р., який ухвалив забезпечення захисту життя, здоров'я та майна людей від негативного впливу від іонізуючого випромінювання [3].

Нормативна система реалізації права на безпечне життя і здоров'я в Україні, що має велике значення для збереження життєвого середовища в наявних екологічних проблем людства щодо вирубки лісів, забруднення грунтів та руйнування озонового шару. Наявна екологічна ситуація в Україні суттєвим чином обумовлена існуванням масштабної екологічної злочинності у сфері довкілля.

На думку фахівців, порівняння кількості порушених кримінальних справ із кількістю осіб, засуджених за браконьєрство дає можливість зробити висновок, що питома вага засуджених менша ніж кількість кримінальних справ у два-три рази. Сучасний екологічний стан в Україні без перебільшення кризовий. Розроблювані державні та регіональні екологічні програми, щорічне невиконання яких внаслідок недостатнього фінансування стало звичною нормою, не вирішують в цілому задачу покращення екологічної обстановки [4].

Слова «браконьєрство», «браконьєр» перейшли в українську з французької мови, де «bracoonier» означало слугу, в обов'язки якого входили догляд та спеціальна дресура собак. Згодом у Франції «браконьєрами» називали мисливців, які вміло користувалися собаками [5, с. 44].

Пізніше термін «браконьєрство» набуло сучасного значення та стало означати незаконне полювання та рибальство, хоча В.К.Матвійчук вважає, що поняття «браконьєрство» охоплює також і незаконну порубку лісу [6, с. 33].

Викладене засвідчує, що практика застосування кримінально-правових норм екологічного характеру не повною мірою відповідає вимогам щодо виявлення латентних злочинів проти довкілля. Завдання охорони навколишнього природного середовища від злочинних посягань може бути досягнуто двома шляхами: кримінально-репресивного спрямування та кримінологічного, тобто недопущення порушень українського законодавства. Важливе місце у запобіжній діяльності правоохоронних органів займає охорона різних природних об'єктів (ветеринарна, охорона рибних запасів, лісових масивів тощо). Необхідність ефективної протидії злочинам проти довкілля вимагає проведення наукових досліджень, які грунтуються на об'єктивній емпіричній та аналітичній основі та практика вивчення українського законодавства щодо його реалізації.

Процес законотворення у сфері охорони навколишнього природного середовища не обійшов адміністративного та кримінального законодавства. Ефективність охорони довкілля багато в чому залежить від вдосконалення українського законодавства. Представники тваринного світу гостро відчувають антропогенний тиск. Особливо відчували тварини степових ценозів, оскільки саме степи, як стан рослинності найбільш знищений, трансформовані людиною, переведені в сільськогосподарські угіддя. Наприклад, у степах

Херсонщини знищені людино зубр, тур європейський, дикий кінь-таран, кулан, антилопа-сайгак, олень благородний, байбак.

Антропогенний вплив внаслідок забруднених морських басейнів відчули морські тварини. Так, в Азовському морі зникли всі представники типу голкошкірі та інші. Вважається що в Чорному морі зник останній тюлень-монах середземноморський [7, с. 18].

Дослідження на основі аналізу чинного законодавства України та законодавства окремих зарубіжних країн, міжнародного права, узагальнення відповідних наукових праць необхідних теоретичних узагальнень, що полягає в розв'язанні низки концептуальних стосовно визначеного права на безпечне довкілля.

Забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є утилізація запасів геологічного меланжу тощо, щодо Паризької кліматичної угоди від 12 грудня 2015 року, що є важливим міжнародно-правовим документом щодо безпеки в екологічній сфері [8].

Все наведене свідчить про наявні недоліки державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища та деформації суспільної свідомості, пов'язаної з недооцінкою охорони довкілля, внаслідок нерозвинутої екологічної ідеології – злочини проти навколишнього середовища не отримують належного суспільного резонансу та адекватної реакції держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

3. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 р. № 15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 22. Ст.115.

4. Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 20.02.2003 р. № 565-IV. Відомості Верховної Ради України. № 25. Ст.182.

5. Поліщук Г. С. Кримінологічна характеристика браконьєрства. Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2004. Вип. 27. С. 43–48. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2004_27_10.

6. Матвийчук В. К. Квалификация незаконной охоты: учебное пособие. Киев: РИО МВД Украины, 1992. 52 с.

7. Нікітенко О. І. Особливості кваліфікації, розслідування та запобігання злочинам проти довкілля: навчально-методичний посібник. Херсон: Видавець Чуєв С. М., 2007. 68 с.

8. Паризька угода: Міжнародна угода ООН від12.12.2005 р. № 995_l61. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61#Text

УДК 349.42

ЯРМОЛЕНКО Ю.В., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Робота присвячена узагальненню розвитку Спільної аграрної політики на теренах Європейського союзу, а також імплементації її основних норм до сучасного національного законодавства, що регулює аграрну сферу.

Ключові слова: Спільна аграрна політика, аграрна сфера, сільськогосподарське виробництво.

Витоки САП сягають 50-х років XX століття. У той час аграрний сектор Західної Європи, поряд з іншими галузями народного господарства, перебував в занепаді. Про забезпечення достатньої кількості продовольчих товарів не могло бути й мови, що викликало особливе занепокоєння про продовольчу безпеку Європейських країн. Значне падіння рівня сільськогосподарського виробництва, яке супроводжувалося різними соціальними, а іноді й екологічними проблемами, поставило під загрозу повоєнний розвиток країн Європи. Тому

виникла гостра необхідність в інтеграційних процесах, які включали б заходи по відновленню не тільки промислових галузей, а й аграрного сектора економіки. У зв'язку з цим, при підготовці Римського Договору 1956-го країни-засновниці ЄС направили свої зусилля на розробку цілей і принципів САП, які були б адекватними ситуації в аграрному секторі і відповідали інтеграційним намірам Європейських країн. У Договорі обумовлені наступні цілі САП:

- Підвищити продуктивність виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок стимулювання технічного прогресу, забезпечення раціонального розвитку аграрного виробництва і оптимального використання факторів виробництва, а саме праці;
- Забезпечити справедливі стандарти життя сільського населення, а саме за рахунок збільшення доходів осіб, які займаються сільським господарством;
- Стабілізувати ринки;
- Забезпечити достатню кількість продовольчих товарів;
- Забезпечити потрапляння товарів до споживачів за прийнятними цінами.

Досягнення поставленої мети було вирішено забезпечити за допомогою принципів функціонування САП, які включають:

- Вільний рух товарів всередині ЄС і загальні ціни для одних і тих же товарів;
- Спільність переваг, що значить перевага вироблених усередині товарів над імпортованою продукцією;
- Загальна фінансова відповідальність за ринкову і цінову політику ЄС [1].

У перші роки функціонування САП в Європейському Союзі аналізували її можливий вплив на поступово відтворену аграрну політику країн-учасниць. У цей період основною проблемою, з якою зіткнулися розробники САП, був вибір інструментів підтримки і джерел фінансування Спільної Аграрної Політики. Зрештою, при виборі можливих інструментів було прийнято рішення рекомендувати для зернових, молока і цукру цінову підтримку, інтервенційні закупівлі та різні митні збори з метою захисту від дешевого імпорту. Для захисту від імпорту інших продуктів тваринництва, овочів і фруктів були запропоновані тарифи і деякі нетарифні обмеження у вигляді якісних стандартів. Для зернових культур цінова підтримка була встановлена на рівні 50% вище світового рівня. В 10-річний період з початку 60-х рр. по 70-е рр. XX століття відбувався поступовий перехід від індивідуальних митних протекціоністських заходів кожної країни до загальних методів захисту від імпорту країн ЄС (митний союз). Всі надходження від митних зборів повинні були направлятися в бюджет ЄС.

У той час видаткова частина Спільної Аграрної Політики була розділена на так звані «витрати гарантування» і «витрати керівництва». До витрат гарантування прирівнювалися ті з них, які безпосередньо були причетні до доходів сільгоспвиробників. Витрати керівництва були пов'язані, в основному, зі структурними заходами. Така класифікація витрат САП проіснувала до 1975 року.

Сільське господарство країн Європейського Союзу є високорозвиненою галуззю економіки, яка використовує найсучасніші технології виробництва для забезпечення потреб населення регіону. Розглянемо дані, що характеризують деякі аспекти його якісного стану.

До початку нового століття, у 2000 році, обсяг ВВП в цій сфері досяг 280 млрд євро, додана вартість 146 млрд євро, частка у валовому внутрішньому продукті – 1,7%. Зайнятих в сільському і мисливському господарстві, а також у рибництві налічувалося 6 770 тис. осіб. Число господарств – трохи менше 7 млн, площа угідь становила 130,4 млн га, в тому числі в розрахунку на одне господарство – 18,4 га, збільшившись за попередні 10 років на 3,5 га. Обсяг споживання в сільському господарстві дорівнює 134 млрд євро. Частка сільгосппродукції і продовольства в імпорті ЄС становить 5,7%, в експорті – 6,2%.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лисситса А., Лука О., Гагалюк Т., Кваша С. Единая аграрная политика Европейского союза - Путь восстановления и принципы функционирования. Discussion Paper, 2006. No. 92, Leibniz Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe (IAMO), Halle (Saale). URL:http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:2-4567

УДК 332:26

ЯРЕМЧУК В.О., магістрант
Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.,** канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ ЗВ'ЯЗОК РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Підхід до співвідношення раціонального використання й охорони земель як єдиної категорії земельного права має важливе практичне значення. У правовій літературі відзначають про використання й охорону земель сільськогосподарського призначення як основу формування екологічного використання земель.

Ключові слова: охорона ґрунтів, раціональне використання, деградація земель.

У земельно-правовій літературі відзначається, що єдність використання й охорони землі додає раціональному використанню землі не тільки економічний, а й екологічний характер. Такої ж само логіки дотримується і Земельний кодекс України [1].

Обґрунтовано вважаємо, що дефініція «раціональне використання землі» – «соборне» поняття, яке включає земельно-правовий, економічний, природоохоронний та екологічний зміст. Підхід до співвідношення раціонального використання й охорони земель як єдиної категорії земельного права має важливе практичне значення.

У літературі відзначається, що поділ використання й охорони природних ресурсів на незалежні сфери суспільних відносин у свій час виступало основою формування двох галузей права: природноресурсового права (використання природних ресурсів) і природоохоронного права (охорона природних ресурсів).

Останнім часом здійснюються наукові дослідження еколого-правових проблем, в основу яких покладена єдність суспільних відносин, єдність користування природними ресурсами і їх охорони. При цьому користування й охорона зберігають свою самостійність в межах зазначеної єдності. Цієї думки дотримується В.І. Андрейцев який відзначав, що навряд чи вірно розглядати раціональне землекористування в якості складової охорони земель, оскільки це самостійний напрям земельно-правового регулювання та правового режиму будь-якої категорії земель і земельних ділянок [2].

Взаємозв'язок раціонального використання та охорони земель багато в чому залежить від її цільового призначення. Саме цільове призначення конкретної земельної ділянки впливає і на характер заходів щодо охорони земель.

Зазначений взаємозв'язок найбільш тісним є по відношенню земель сільськогосподарського призначення. Вони виступають головним засобом виробництва в сільському господарстві і потребують особливої охорони. Наприклад, у процесі використання таких земель здійснюються специфічні агротехнічні прийоми землекористування (застосування безвідвальної оранки, оранка земельної ділянки поперек схилу і т.п.), спрямовані в першу чергу на охорону землі й у тому числі ґрунтів.

Раціональність використання земель сільськогосподарського призначення, як справедливо відзначається в юридичній літературі, – це науково, екологічно, економічно і соціально обґрунтоване і найбільш доцільне використання земель, що включає у свій зміст також і їхню охорону в процесі цього використання [3].

Слід також зазначити, що охорона земель може носити і самостійне значення. Це стосується випадків, скажемо, використання земель несільськогосподарського призначення (наприклад, коли право на землю здійснюється без права її господарського використання та ін.)

Висновки. Правові підходи у сфері запобігання деградації земель за своїм характером є спрямовані на ефективну охорону земель, яка також включає і запобіжні заходи щодо збереження родючості та відновлення земель сільськогосподарського призначення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Земельний кодекс України Кодекс від 20.12.2001 № 2905-III. База даних «законодавство України»/ВР URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top (дата звернення 05.09.2021)

2. Андрейцев В.І. Земля – основне національне багатство. Законодавство України (науково-практичний коментар). № 4. 2020. 21 с.

3. Титова Н.І. Новий Земельний кодекс України: екологізація його норм. Підприємництво, господарство і право. 2002. № 7. 95с.

УДК 344.77

КУРЧИН О.Г., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СПЕЦИФІКА ПАТЕНТУВАННЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Законодавство США в сфері ІВ має ряд істотних відмінностей від положень, передбачених в законах європейських країн і національному законодавстві. Тому варто проаналізувати співвідношення норм європейського і американського патентного права для залучення кращих практик у національне законодавство.

Ключові слова: патент, авторське право, промислова власність, наукоємність.

Згідно зі статистикою ВОІВ, США залишаються лідером за кількістю міжнародних заявок на патенти і товарні знаки. Сполучені Штати зберігають давно займану ними позицію головної країни походження міжнародних заявок на патенти, поданих через ВОІВ. Незважаючи на розвинений ринок інтелектуальної власності та велику кількість заявок на патенти, варто відзначити, що законодавство США в сфері ІВ має ряд істотних відмінностей від відповідних положень, передбачених в законах європейських країн і національному законодавстві. Саме тому цікавим для дослідження є співвідношення норм європейського і американського патентного права, виявлення зазначених вище відмінностей і аналіз їх необхідності і застосовності в правовій системі іншої держави.

Як об'єкти патентного права в традиційно виділяються: винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Однак є один аспект, який відрізняє підхід американських правників від підходу правників багатьох інших держав: в прецедентному праві США розглядається можливість запатентувати як винахід програму для ЕОМ. У більшості країн охорона програм для ЕОМ здійснюється за допомогою авторського права. Дана позиція відображена і в міжнародних документах, наприклад TRIPS («Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності»).

В американській системі можна виділити особливий різновид патентів - «патенти на дії комп'ютера, реалізовані за допомогою програми для ЕОМ, виняткове право на прийом або принцип програмування» (інакше звані «софтверними»). У такого підходу можна виділити ряд очевидних переваг в порівнянні з розглянутим нами традиційним підходом. В першу чергу, основним недоліком охорони програм за допомогою авторського права є те, що ця охорона поширюється виключно на зовнішню форму програми, вона прив'язана до програмного коду і функцій, що дозволяє ЕОМ виконувати необхідні завдання. Це означає, що об'єктом охорони буде, по аналогії з літературними творами, вираз інтелектуальної праці, тобто безпосередньо текст коду певної програми, а не її функції і не зміст інноваційних алгоритмів і принципів, покладених в основу. Ідеї та принципи, на яких базується будь-якої з елементів програми, включаючи ті, які лежать в основі інтерфейсу, об'єктами авторського права не є. Таким чином, для уникнення звинувачення у використанні чужої інтелектуальної власності при застосуванні алгоритму, створеного іншою особою, можна всього лише переписати певну частину коду або реалізувати цей алгоритм на іншій мові програмування. З юридичної точки зору ми отримаємо вже інший програмний продукт, хоча і з тим же початковим алгоритмом. Однак довести права на даний алгоритм буде неможливо. При охороні програм для ЕОМ за допомогою патентного права у правовласника даної проблеми не виникне, так як в цьому випадку охорона буде поширюватися не на текст, а на самі функції і алгоритми, якими володіє програма. Отже, не матиме значення, яка частина програмного коду була змінена або на яку мову переписана - головне, якими функціями володіє програма і які методи передбачені для вирішення нею певних завдань.

Наступна особливість патентного права США пов'язана з процесом подачі заявки на патент. Заявник має можливість подати тимчасову (попередню) заявку, яку фактично можна визначити як депонування опису винаходу в патентне відомство, що дає можливість просити пріоритет для звичайної заявки на видачу патенту. Заявник не може отримати патент,

направивши в відомство лише попередню заявку, протягом 12 місяців з дня її подачі необхідно подати наступну (Nonprovisional) заявку. Однак можливість подання такої заявки надає йому певні переваги. В першу чергу необхідно відзначити простоту оформлення: заява може бути подана у довільній формі, без уявлення формули винаходу і на будь-якій мові. Вартість подачі попередньої заявки також значно нижче вартості основної заявки. І при цьому заявнику надається додатково 12 місяців для коригування основної вимоги, що, безумовно, спрямована на забезпечення підвищення якості наступної заявки. Крім того, за цей час подає заявку особа має можливість визначити інтерес ринку до купівлі або ліцензуванню винаходи, вже не піддаючи його небезпеки розкриття перед потенційними інвесторами або партнерами. Особливо корисно подавати даний вид заявок щодо винаходів, за якими повільно приймаються рішення про подачу заявки. У зв'язку з цим даний вид заявок користується великою популярністю, особливо серед підприємств і університетів з великим колективом працівників, але недостатньою кількістю коштів для патентування всіх своїх винаходів. Варто відзначити, що при подачі заявки важливо переконатися, що винахід в ній розкрито повно і ясно, в неї навіть можна включити пункти безпосередньо патентної формули.

Крім відмінностей, перерахованих вище, можна відзначити деякі інші умови, які, ймовірно, сприятливо впливають на розвиток патентної системи США. Так, на відміну від більшості країн, в США не передбачена публікація патентних заявок до моменту видачі патенту. Це дозволяє уникнути перешкод з боку третіх осіб, які можуть значно уповільнити процес патентування. І, нарешті, сплата зборів за підтримання патенту передбачена через 3,5, 7,5 і 11,5 років після його видачі, тоді як в більшості інших держав передбачається щорічне підтримання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Guarda P. Looking for a feasible form op protection: copyright or patent, is that the question? E.I.P.R., 2013. 35 (8). P. 445-454.
2. Kartes P., Kirk T., Cooper J. Eight strategies for facing first-to-file. Managing Intellectual Property. 2013. 227.

УДК: 61(07):34(477)

ЛОМАКІНА І.Ю., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СИСТЕМІ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Питання юридичного забезпечення медичної діяльності в Україні останнім часом набувають особливої актуальності. Це передусім пов’язано з активним розвитком приватної медичної практики, використанням новітніх досягнень медичної науки (трансплантологія, репродуктивні технології, клонування.

Ключові слова: організація, охорона здоров’я, міжнародні організації, медичне право, медична галузь.

Здоров'я належить людині від народження. Його неможливо відтворити з нуля в разі повної або часткової втрати, на сьогоднішній день людству доступні лише методи відновлення і підтримання здоров'я. Подібні методи - сфера інтересів медичної науки, покликаної досліджувати і розробляти методи впливу на організм людини з метою зміцнення і збереження здоров'я, а також безпосередньо медичної діяльності, змістом якої є діяльність з організації та безпосереднього надання медичної допомоги. Професійну сферу медичної діяльності становить доволі різноманітний перелік різноманітних послуг (і часом робіт): з розвитком науково-технічного прогресу кількість новітніх методів, засобів, методів, що застосовуються при її здійсненні, продовжує зростати. У той же час використання сучасних технологій призводить до збільшення ризиків у сфері медицини. Кількість випадків надання неналежної медичної допомоги, що призвела до заподіяння шкоди життю або здоров'ю пацієнта, в даний час не зменшується.

У процесі еволюції регулювання суспільних відносин у сфері медичної діяльності сформувалася цілісна картина впорядкування сфери охорони здоров'я та її особливостей. Взаємодія окремих правил поведінки, норм і складає загальну систему соціальної регуляції (від лат. socialis - суспільний). Ефективність впливу різних соціальних норм на сферу

охорони здоров'я сприяє стабільному розвитку медичної складової держави із забезпечення прав і законних інтересів як пацієнтів, так і медиків, певною мірою зумовлює розвиток законотворчого процесу у сфері медичної діяльності [1, с.32].

В умовах сучасного глобального світу розвиток будь-якої національної правової системи і її окремих складових проходить під впливом глобального правопорядку. Між внутрішньо державними правовими системами, інтеграційними правовими системами, міжнародною правовою системою виникають складні вертикальні і горизонтальні зв'язки, взаємодії і впливу, в більшій чи меншій мірі відбиваються на кожному елементі правової системи, в першу чергу на нових, які знаходяться на етапі формування. Тому важливими є приватні дослідження, які відображають зв'язки та взаємовплив між національними правопорядками (в нашому випадку порівняльне медичне право), впливу інтеграційних правових систем на окремі галузі (перш за все європейського права [2] на медичне право України), і як втілення загального підходу - так, вищого рівня узагальнення, імплементація в національному медичному законодавстві міжнародних стандартів прав людини в галузі охорони здоров'я як індивідуального, так і колективного та їх відображення у викладанні медичного права. Міжнародне співробітництво в сфері охорони здоров'я виникло в середині XIX століття як інструмент недопущення поширення інфекційних захворювань на двосторонньому рівні, і в подальшому поширилася на регіональний рівень.

У XX столітті проблематика міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров’я значно розширилася як в об'єктному, так просторових і суб'єктний напрямках. Відбувся перехід на універсальний рівень. Приймалися нові домовленості, були створені спеціалізовані міжнародні організації, перш за все Всесвітня організація з охорони здоров’я. Розвиток міжнародно-правового захисту прав людини призвів до виділення нових направлень співпраці в галузі охорони здоров’я. В кінці XX століття в силу загроз колективному здоров’ю міжнародне здоров’я захисне співпраця перейшла на глобальний рівень. В даний час міжнародного права відводять основну роль в механізмі глобального співробітництва в галузі охорони здоров'я [3, с.12].

Порівняльне медичне право служить для пошуку шляхів вирішення спірних питань, пов'язаних з лікарською таємницею, розглядом скарг на дії медичних працівників, медичного страхування, і біоетичних проблем, таких як аборт, евтаназія, при розгляді яких необхідно враховувати етичні норми, що виходять за рамки національних кордонів [4, с. 46].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред.. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. К: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 529 с.
2. Tamara K. H, Jean Vanessa Mc. H. Health Law and the European Union. Cambridge University Press, 2004.
3. Механізми державного управління діяльністю закладів охорони здоров'я (організаційно-правовий аспект): автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / С.О. Козуліна; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. О., 2004. 29 с.
4. Короткий Т.Р. Фрагментація міжнародного права через призму міжнародного права охорони здоров’я. Правове життя сучасної України: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького складу (м. Одеса, 21-22 травня 2010 р. / Відп. ред. д-р. юрид. наук, проф. Ю.М. Оборотов. Одеська національна юридична академія. О.: Фенікс, 2010. С. 45–48.

УДК 349.412

БІЛОУС Р.С., магістрант
Науковий керівник – **НАСТІНА О.І.,** канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сьогоднішній день через активне проведення земельної реформи та децентралізації право власності на землю викликає підвищений інтерес в суспільстві та правовій доктрині.

Ключові слова: право власності на землю, власність на землю територіальних громад, право комунальної власності.

В Україні продовжує проводитись земельна реформа, деякі з її напрямків передбачають: відкриття ринку земель, розширення повноважень органів місцевого самоврядування (далі - ОМС) для більш ефективного управління майном, боротьбу з корупцією та тіньовим ринком земель .

Право власності на землю територіальних громад гарантує стаття 142 Конституції України (далі – КУ), «Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є … земля…, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах,…»[1]. Це зумовлено передусім тим, що ефективне функціонування системи місцевого самоврядування значною мірою залежить не стільки від обсягу повноважень, якими наділені територіальні громади та утворювані ними органи, скільки від наявності в їх володінні та вільному розпорядженні матеріальних, фінансових та інших ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань [2, с. 315]. Стаття 80 Земельного кодексу України чітко передбачає що територіальна громада є суб'єктом права на землю , яка реалізує свої права безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, - на землі комунальної власності. Крім того стаття 83 ЗКУ стверджує що землі, які належать на праві власності територіальним громадам сіл, селищ, міст, є комунальною власністю [3].

Також, право власності на землю територіальних громад, гарантують такі фундаментальні статті як 13, 14, 41 Конституції України. Вони стверджують, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності й господарювання; усі суб'єкти права власності рівні перед законом, передбачаються рівні можливості та умови захисту права власності на землю, право власності на землю гарантується. це право набувається й реалізовується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону; ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, право приватної власності є непорушним.

Підсумовуючи вищевказане можна дійти висновку, що територіальні громади, як суб'єкти права комунальної власності на землю, здійснюють володіння цими землями відповідно до Конституції України. Держава гарантує непорушність права власності на землю. В земельних відносинах територіальні громади, фізичні та юридичні особи є рівними є учасниками.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон від 08 грудня 2004 № 2222-IV База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 28.02.2021).

2. Земельний кодекс України Кодекс від 20.12.2001 № 2905-III. База даних «законодавство України»/ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top (дата звернення 26.06.2021).

3. Коментар до Конституції України / [В. Б. Авер'янов, В. Ф. Бойко, В. І. Борденюк та ін.]; Інтзаконодавства Верхов. Ради України; [редкол.: В. Ф. Опришко (голова) та ін.]. К., 1996. 376 с.

УДК 352-027

ПОЛЯРУШ-САФРОНЕНКО С.О., канд. юрид. наук
Білоцерківский національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОБРОВІЛЬНОГО ПРИЄДНАННЯ ДО ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В статті досліджується проблема правового регулювання добровільного приєднання сіл, селищ до об'єднаних територіальних громад міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, які відповідно до закону визнані спроможними. Пропонуються висновки і рекомендації щодо удосконалення правового регулювання та практики реалізації добровільного приєднання.

Ключові слова: правове регулювання, добровільне приєднання, об'єднані територіальні громади, визнання спроможності.

Основний текст. Децентралізація публічної влади в Україні здійснюється шляхом добровільного об'єднання територіальних громад села, селища та міста з метою удосконалення організаційної і фінансової самостійності адміністративно-територіальних одиниць. Метою нашогодослідження є :а) аналіз порядку добровільного приєднання сільських і селищних територіальних громад до об'єднаних територіальних громад, що визнані спроможними; б) характеристика правового регулювання визначеного порядку приєднання; в) пропозиція висновків і рекомендацій результатів дослідження.

У порядку, який встановлений законом, територіальні громади можуть об'єднуватися в спільну міську, селищну, сільську територіальну громаду, а також обирати відповідно голову та утворювати єдині органи місцевого самоврядування. [1]. Насьогодні в Україні створено 1469 територіальних громад (вт. ч. 31 територіальна громада на непідконтрольній території в межах Донецької та Луганської областей). У 1438 територіальних громадах пройшли перші вибори місцевих голів та депутатів місцевих рад. Законодавством передбачається можливість приєднання територіальних громад до уже громад об'єднаних і визнаних спроможними. Урегулюванню відносин порядку добровільного приєднання сільських і селищних територіальних громад до об'єднаних територіальних громад міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення присвячено розділ другий (прим) Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. [2] в редакція Закону України від 03 квітня 2018р. [3]. Закон закріплює, що до об'єднаної територіальної громади добровільно приєднатися можливо лише, коли вони визнані спроможними. Таке право має суміжна селищна, сільська територіальна громада, яка відповідно до багатонадійного плану створення територій громад АРК, області відноситься до цієї об'єднаної територіальної громади [2]. Приєднання сільських і селищних територіальних громад до об'єднаних територіальних громад міст (республіканського і обласного значення) можуть здійснити лише спроможні об'єднані територіальні громади. Автори роблять висновок про те, що головним для формування спроможних громад є Перспективний план, що має відповідати вимогам, які затвердженні постановою КМУ від 8 квітня 2015 року № 214, Методики формування спроможних територіальних громад та який має готуватися та затверджуватися у відповідності до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4]. Пропонуємо внести відповідні зміни. Відповідно до названої Методики спроможнатериторіальна громада характеризується як територіальні громади міст, селищ, сіл, які в наслідку добровільного об'єднання або добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади можуть самостійночи через органи місцевого самоврядування гарантувати належний рівень надання публічних послуг, також у сфері культури, соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, з урахуванням ресурсів відповідної адміністративно-територіальної одиниці [5]. Авторами визначається спроможна територіальна громада як така територіальна громада, що має достатні, для вирішення питань місцевого значення в інтересах тих, хто проживає на територіальній громаді, кадрові та інфраструктурні ресурси, місцеві джерела наповнення бюджету [4, с. 4]. Критерії рівня спроможності спроможних територіальних громад є : 1) кількість жителів, які проживають постійно на території спроможної територіальної громади; 2) кількість осіб, які отримують освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території спроможної територіальної громади; 3) площа території спроможної територіальної громади; 4) індекс податкоспроможності бюджету спроможної територіальної громади; 5) частка місцевих зборів та податків у доходах бюджету спроможної територіальної громади [5].

Отже, до ознак спроможної територіальної громади слід віднести: а) об'єднана територіальна громада; б) достатність місцевих джерел наповнення бюджету, інфраструктурних та кадрових ресурсів; в) вирішення місцевими органами передбачених законодавством питань місцевого значення; г) здійснення діяльності в інтересах жителів територіальної громади.

Законодавство передбачає певний порядок добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад: 1) запропонування добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад; 2) порядок утворення проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади; 3) особливості припинення повноважень селищної, сільської, ради, селищного, сільського голови територіальної громади, які приєдналася до об'єднаної територіальної громади [2].

Висновок. Таким чином, спроможна територіальна громада – це об'єднана територіальна громада яка має достатні місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурних та кадрових ресурсів для вирішення місцевими органами передбачених законодавством питань місцевого значення в інтересах жителів об'єднаної територіальної громади.

Законом закріплюється порядок добровільного приєднання до об'єднаних ериторіальних громад, а саме: 1) запропонування добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад; 2) порядок утворення проєкту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади; 3) особливості припинення повноважень селищної, сільської, ради, селищного, сільського голови територіальної громади, які приєдналася до об'єднаної територіальної громади.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. Поточна редакція від 29.08.2021 р.

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 13. Ст. 91. Поточна редакція від 14.05.2020 р.

3. Про внесення змін до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного значення. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 20, ст.190. Поточна редакція від 03.04.2018 р.

4. Мягкоход В., Вернигор Ю., Чепель О. Баран М. Формування спроможних територіальних громад. К.: Асоціація міст України, 2018. 63 с.

5. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова КМ України від 8 квітня 2015 р. 2015. № 214. Поточна редакція від 31.01.2020 р.

6. Мягкоход В., Бризіцький М. Добровільне приєднання до територіальних громад міст обласного значення. Методичні рекомендації та зразки документів. К.: Асоціація міст України, 2018. 28 с.

Секція 4: **ІСТОРИЧНІ, ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

УДК: 342

БРОВКО Н.І., д-р юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
09101959nb@gmail.com

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В тезах розглянуто проблемні питання, що виникають в ході реалізації суб'єктами господарювання їх прав та законних інтересів. Встановлено, що національне законодавство потребує удосконалення в питання формування та розвитку інституту третейських судів, медіації. Доведено, що передбачених чинним законодавством способів захисту не вистачає для повного та всебічного захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

Ключові слова: права та інтереси, суб'єкти господарювання, захист прав та законних інтересів, третейство, медіація

Наразі в Україні існують проблеми щодо реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. На це впливають різні фактори: дезорганізація законодавчих актів, неповнота і застарілість правових норм, невідповідність окремих їх складових таким сучасним європейським якостям як доступність правосуддя,інституціональна незалежність, безпристрасність, розумність строків, справедливість та ефективність. Варто відмітити активізацію суб'єктів господарювання щодо процедури захисту своїх прав та законних інтересів та,навпаки, зниження активності суддів.

Так, існують проблемні питання й щодо дій господарських судів України при встановленні невідповідності обраних способів захисту порушеного права суб'єктами господарювання законодавству чи договору.Неоднакове вирішення господарськими судами України спорів, де предмет позову не відповідав встановленим законодавствам способам захисту прав суб'єктів господарювання, призводить до труднощів, різних правових наслідків, затягування процесу вирішення спору та незахищеності прав суб'єктів господарювання.

Окремі проблеми на практиці виникають у зв'язку з відсутністю єдиного погляду на підстави для пред'явлення позову про визнання права і чіткого визначення кола осіб, які можуть виступати відповідачами і, відповідно, порушують, не визнають чи оспорюють право особи, таким чином зміст прав неоднаково усвідомлюються та оспорюються вказаними суб'єктами.

Сьогодні сучасне законодавство створює передумови для застосування процедур альтернативних способів регулювання конфліктів у сфері господарювання, тому наступною проблемою у питанні захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання є певна їх недовіра до позасудових інстанцій – компетентних органів, що здатні розглядати той чи інший спір. Незважаючи на існування в Україні третейських судів суб'єкти господарювання досить рідко звертаються до них. Це пов'язано з певною нормативною нечіткістю та невизначеністю статусу вказаного органу, його роллю у розв'язанні спорів. Тому варто підвищувати роль та значення третейського судочинства у захисті прав та законних інтересів суб'єктів господарювання[1].

Окрім того, в Україні нормативно не врегульована та практично не застосовується процедура медіації.В Україні надання послуг медіації не організоване централізовано, акцент робиться на самоврядуванні медіаторів.Це зумовлено законодавчою незабезпеченістю та не підтримкою розвитку подібних процедур державними органами.

Поміж цим, варто наголосити, що передбачених чинним законодавством способів захисту не вистачає для повного та всебічного захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.Відсутність прямого законодавчого закріплення всіх необхідних та можливих способів захисту прав суб'єктів господарювання є наслідком того, що законодавство не встигає за відносинами, які швидко розвиваються.Законодавцю складно передбачити всі необхідні способи захисту прав суб'єктів господарювання та оперативно забезпечити закріплення способів захисту прав в правових нормах, оскільки процедура внесення змін до них є доволі тривалою.

Наступним проблемним питанням у реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання є застосування ними нотаріальної форми захисту, яка застосовується рідко, що пов'язано відсутністю в Україні нормативного документу, який би детально регламентував механізм та процесуальну процедуру здійснення нотаріальних дій щодо захисту прав суб'єктів господарювання. Наразі виникає необхідність прийняття Нотаріального процесуального кодексу, а також ряду доповненьдо Закону України «Про нотаріат»[1]. Аналогічна ситуація з адміністративним захистом прав суб'єктів господарювання, який наразі регулюється великою кількістю нормативних актів, система яких має неузгоджений характер.

Таким чином, Здійснення реформування процесуального законодавства повинно базуватися на загальновизнаних міжнародних стандартах правосуддя та враховувати національний досвід. Важливим є вивчення досвіду зарубіжних країн щодо альтернативних форм захисту, таких як медіація, арбітраж, третейський суд. На законодавчому рівні варто

чітко розмежувати юрисдикції цивільних, господарських та адміністративних судів стосовно вирішення різних категорій спорів та зобов'язати їх опиратися на практику Верховного Суду України. Доречним буде включення до складу судів чи інших позасудових інстанцій осіб з відповідною підготовкою, знаннями та фахівців.

Здійснення дієвого правового захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання неможливе без чіткого нормативного закріплення у національному законодавстві. Пропонується передбачити у ст. 20 Цивільного кодексу України норму, якою буде передбачено: «Кожна особа має право на вільний вибір форми захисту своїх прав і законних інтересів»[2].У ст. 20 Господарського кодексу України вказати: «Кожний суб'єкт господарювання та споживач має право на вільний вибір форми захисту своїх прав і законних інтересів. Процедура та порядок юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання визначається цим Кодексом, іншими законами»[3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: монографія / Н. В. Ільків, М. С. Долинська та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IVВідомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15.
3. Господарський кодекс від16 січня 2003 року № 436-IV Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.1.

УДК 347.6

АРГАТ Я.П., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ «ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ» І «ПРАВО ЛЮДИНИ НА СІМ'Ю»: ЇХ НЕВІД'ЄМНА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ

Дотримання прав людини – це, вияв дотримання верховенства права. Напевно немає права тісніше пов'язаного з людиною, ніж право на шлюб, сім'ю і первинним правом, право на життя, адже ні людина ні сім'я не можуть існувати самі по собі.

Ключові слова: шлюб, сім'я, право людини на життя, право людини на сім'ю.

Конституція України проголосила державу суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. В системі прав людини пріоритетне місце відведене праву на життя. Стаття 27 Конституції України проголошує, що кожна людина має невід'ємне право на життя. Також в свою чергу Конституції України в статті 51 зазначається що шлюб гарантується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має право рівні права і обов'язки у шлюбі і сім'ї [1].

Як відомо, дотримання прав людини – це чи не найголовніший доказ, вияв дотримання верховенства права. Напевно немає права тісніше пов'язаного з людиною, ніж право на шлюб, сім'ю і первинним правом, право на життя, адже ні людина ні сім'я не можуть існувати самі по собі. Сім'я – це суспільство в мініатюрі, від цілісності якого залежить безпека всього великого людського суспільства. Всебічний захист сім'ї входить до числа актуальних проблем, що вирішуються нині незалежною Україною [2]. Сім'я в силу своїх складових частин, наділення моральними та духовними ознаками є складним соціальним явищем. Багатогранність сім'ї проявляється в різному суб'єктивному складі кожної сім'ї, наявністю у її членів персоніфікованих у зв'язку з їх становищем у сім'ї права та обов'язків [3].

З попередньо зазначеного можна зробити висновок, що сім'я в соціологічному значенні є поняттям ширшим за юридичне її значення. Метою створення сім'ї в різні періоди часу вважається продовження роду, що в свою чергу «дитина» яка народжується автоматично набуває права на життя . Різноманітні аспекти права людини на життя продовжують привертати увагу багатьох вчених, а наукові уявлення про зазначене фундаментальне право й надалі доповнюються здобутками як теорії держави і права, так і галузевих юридичних наук. Проте, до цього часу залишаються невизначеними ціла низка питань, пов'язаних з розумінням сутності «життя» як правової категорії, «права людини на життя», його ознак, структури та гарантій. Зважаючи на це, нагальною необхідністю є підготовка нових комплексних досліджень теоретико-правового характеру права людини на життя.

Зважаючи на те, що Конституція України не містить конкретної вказівки, що слід вважати початком життя з юридичної точки зору, виникає цілком закономірне питання, чи можна вважати моментом початку життя момент зачаття, або момент формування організму, або момент початку роботи головного мозку тощо. Відповідь на зазначене питання не видається достатньо простою. Слід наголосити, що навіть у канонічному праві немає єдиного підходу щодо моменту визначення початку життя людини «дитини». Так, пов'язуючи момент початку життя з тим, коли тіло стає «помешканням» для душі, деякі богослови стверджують, що душа вселяється в людину з моменту зачаття [1].

Законодавство України передбачає право на шлюб його реєстрацію і створення сім'ї і відповідно в подальшому продовження роду шляхом початку нового життя, народження дитини. Словник української мови визначив сім'ю як групу людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом: родину. Сім'я в соціологічному значенні – це заснована на шлюбі чи кровному спорідненні невелика група людей, члени якої пов'язані спільним побутом, взаємною моральною відповідальністю та взаємодопомогою. Сімейний кодекс не містить конкретного визначення сім'ї у юридичному значенні, у ст.3 лише зазначається, що сім'я є первинним та основним осередком суспільства, а також дається визначення складу сім'ї до якого належать особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки [1].

Отже, з переліку прав які передбачені Конституцією України право на життя і право на сім'ю мають саме вагоме і первинне значення в суспільстві для людини і які дуже тісно зливаються в одну мету реєстрація шлюбу, створення сім'ї і продовження роду, тобто початку нового життя, народження дитини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кузьменко Я.П. (Аргат) Теоретико - правові засади права людини на життя: автореферат… канд. юрид. наук: 12.00.01/ наук. Керівник В.В. Ладиченко; НПУ імені Н.П. Драгоманова. Київ, 2015. 20 с.

2. Електронний архів Міністерство юстиції. URL: minjust.gov.ua Реалізація природного права на шлюб, сім'ю, материнство та батьківство: Директор Департаменту у справах цивільного стану громадян та нотаріату Міністерства юстиції України Л.М. Павлова – Назва з екрану.

3. Сімейне право України : підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В. Дзера та ін. ; за аг.ред. Т.В. Бондар та О.В. Дзери. К: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.

УДК 342.6

МАКАРЧУК В.В., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ-ПРАВООХОРОННИЙ ОРГАН ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

В тезах розглядається Державне бюро розслідувань України як правоохоронний орган із забезпечення державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань України, правовий статус, посадові особи, національна безпека, державна політика.

У даному дослідженні звертаю увагу до правоохоронного органу, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони -

Державне бюро розслідувань України (далі - ДБР), який здійснює своїфункції з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, що вчинили: вищі посадові особи, службові особи Національного антикорупційного бюроУкраїни, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, особи, які вчинили військові злочини.

Як показує статистика, наслідки від вчинення більшості окремих злочинних діянь посадовими особами, які наділені спеціальним статусом і, як правило, мають глибокі знання у певній державно-управлінській, правоохоронній, судовій та інших владних сферах правовідносин, можуть мати ще більш значні деструктивні для економіки країни ризики, аніж від протиправних дій майже всіх пересічних громадян. Крім цього кримінальне провадження щодо вищевказаних осіб передбаченого окремою главою Кримінального процесуального кодексу України (Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб, глава 37), є диференційованим, так, як передбачає особливі порядки початку досудового розслідування, повідомлення про підозру, особливі порядки притягнення до кримінальної відповідальності та обрання запобіжного заходу [1].

Перелік повноважень ДБР визначено в статті 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р. № 794-VIII [2]. Реалізуючи свою діяльність у сфері забезпечення національної безпеки і оборони держави, згідно даної статті вказаного Закону України, на ДБР покладається: «припинення і розкриття злочинів в межах, які входять до його компетенції; здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування злочинів, віднесених до підслідності ДБР; здійснення розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду за злочини, розслідування яких віднесено до підслідності ДБР; використання гласних і негласних штатних та позаштатних працівників на підставах та в порядку, встановлених законом; розробка і затвердження методики розслідування окремих видів злочинів; вжиття заходів щодо відшкодування завданих державі збитків і шкоди, вжиття заходів для повернення в Україну з-за кордону коштів та іншого майна, одержаних внаслідок вчинення злочинів, віднесених до підслідності ДБР; доступ до інформаційних систем органів державної влади, самостійне створення інформаційних систем, організація забезпечення особистої безпеки осіб рядового і начальницького складу, державних службовців ДБР, захист осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, від протиправних зазіхань; виконання запитів про надання правової допомоги, які надійшли від компетентних органів іноземних держав, розроблення пропозицій до проєктів міжнародних договорів України та забезпечення дотримання і виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України; здійснення співробітництва з поліцейськими та іншими відповідними органами іноземних держав відповідно до законів та міжнародних договорів України; забезпечення відповідно до законодавства дотримання режиму захищеної законом таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом; звітування про свою діяльність та інформування суспільства про результати своєї роботи; здійснення інших повноважень» [2].

Тобто, можна констатувати, що повноваження, якими наділено ДБР відповідно до норм чинного законодавства повною мірою впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення національної безпеки і оборони нашої держави. Виконуючи свої функціональні обов'язки ДБР керується діючими нормативно-правовими актамиприйнятими на основі Конституції України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та іншими законами України [3].

Як вказує Р. М. Труба – колишній директор ДБР, більшість повноважень ДБРперейшла до даного органу безпосередньо від органів прокуратури, які тепер позбавлені всіх своїх слідчих функцій на користь ДБР. Також ДБР взяло на себе всі функції Військової прокуратури та слідчі функції Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України і Національного антикорупційного бюро, які перебувають у межах його компетенції, тобто стосуються запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, які вчиняються вищими посадовими особами, службовими особами Національного

антикорупційного бюро України чи Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або військовими [4, с. 234-235]. З такою думкою науковця варто погодитись та підтримати.

Як вважає В.В. Долежан, специфіка компетенції ДБР зумовлена двома факторами – правовим статусом посадових осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів (від екс-президента України до інших посадових осіб, які посідають більш-менш відповідальне місце у службовій ієрархії) згідно із частиною 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України [1],а також характером і тяжкістю правопорушень [5, с. 16]. Ось чому саме ці два критерії дозволяють розрізняти компетенцію ДБРі компетенцію інших правоохоронних органів – Служби безпеки України, Національної поліції, слідчих органів, що здійснюють розслідування порушень податкового законодавства, детективів Національного антикорупційного бюро України.

В аспекті визначення напрямів його роботи одним із позитивних моментів діяльності ДБР, на думку О.В. Вакарової [6] є прийнята Стратегічна програма діяльності ДБРна 2017-2022 роки [3]. Означені заходи мають забезпечувати: спрямування діяльності ДБРна реалізацію визначених завдань у сфері правоохоронної діяльності з метою зміцнення конституційного правопорядку в державі; дотримання законності в діяльності ДБР; підтримання умов, які перешкоджають використання ДБРз метою обмеження прав і свобод громадян або з поваленням конституційного ладу, ліквідацію органів влади чи перешкоджання їх діяльності, а також в інтересах певних осіб, політичних партій, громадських організацій; попередження та недопущення порушень прав та свобод громадян України, також захист їх законних інтересів; врахування громадської думки, пропозицій громадян та громадських організацій стосовно обговореннята ухвалення рішень з питань компетенціїДБР у правоохоронній сфері з метою зміцнення конституційного ладу в державі; виділення, відповідно до вітчизняного законодавства, у необхідній кількості та раціональне використання бюджетних коштів, з метою утримання і функціонування ДБР; використання за цільовим і функціональним призначенням державного майна, наданого в управління ДБР; своєчасна, повна і достовірна інформація для суспільства про діяльність ДБР; забезпечення відповідності ДБР вимогам законодавства України, нормам міжнародного права, реальній криміногенній обстановці, завданням підтримки правопорядку, відповідно до компетенції ДБР [6, с. 171-172].

Вважаю, що ДБР відбувся як орган, адже здійснює розслідування кримінальних проваджень та поступово набирає обертів, про що свідчить прогресивна звітність роботи даного органу за 2019-2020 р.р.

Так, аналізуючи показники за 2019 р. ДБР зареєструвало 34 366 заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, а в 2020 р. вже 12 776 заяв. Якщо у 2019 р. ДБР проводило досудове розслідування у 37 128 кримінальних провадженнях, то у 2020 р. цей показник становив вже 43 271 провадження. При цьому в перший рік роботи ДБРоголошення про підозру отримали 7 960 осіб, у 2020 р.вже 3 945 особи. Однак кількість обвинувачених осіб, справи яких передали до суду: у 2019-му - 3 017 осіб, у 2020-му - 3 603 осіб. До суду у 2019 р. було направлено 3 017 обвинувальних актів про визнання винуватості, а у 2020 р.вже 3 305. Обвинувальний вирок суду набрав законної сили стосовно 1 016 та 1 267 осіб відповідно. У 2019 р.був встановленийрозмір збитків на 4,3 млрд грн та відшкодовано лише на 5,3 млн грн. У 2020-му ці показники ще були порівняно скромніші, так встановлено збитків на 415,6 млн грн та відшкодовано 19,9 млн грн. [7].

Проаналізувавши повноваження Державне бюро розслідувань України можемо зробити висновок, що даний орган наділений правами та обов'язками, які пов'язані із запобіганням, виявленням, припиненням, розкриттям та розслідуванням злочинів, проведенням оперативно-розшукових заходів, участь в державній політиці у сфері протидії злочинності та міжнародному співробітництві, що в сукупності сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки і оборони держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст. 88.

2. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 6.Ст. 55.

3. Стратегічна програма діяльності Державного бюро розслідувань на 2017-2022. URL: https://dbr.gov.ua/assets/files/diyalnist/program17-20_web.pdf.

4.Труба Р. М. Компетенція Державного бюро розслідувань. *Підприємство, господарство і право*. Київ, 2019. № 11. С. 234–239. URL:http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/41.pdf.

5. Долежан В.В. Проблеми компетенції Державного бюро розслідувань: м*атеріали міжнар. наук.-практ. конф*., (м. Одеса, 16 червня 2018 р.) Одеса. 2018. С. 15–17.

6. Вакарова О. В. Конституційно-правовий статус правоохоронних органів: сучасні підходи : дис. … канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2019. 260 с.

7. Результати роботи ДБР у 2019-2020 роках :Слово і діло. Аналітичний портал. URL:https://www.slovoidilo.ua/2021/02/26/infografika/suspilstvo/rezultaty-roboty-dbr-2019-2020-rokax.

УДК 342

САМОЙЛОВИЧ А.А., старш. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У МИТНІЙ СФЕРІ

У тезах визначаються шкідливі для держави наслідки корупції у митній сфері, а також окремі причини та умови корумпованості у митній сфері в Україні та деякі шляхи запобігання корупції у ній.

Ключові слова: правопорушення, корупція, запобігання корупції, профілактика, митна служба.

В усі часи існування України у різних суспільно-економічних формаціях корупція набувала нездорової сили в управлінських відносинах та негативно впливала на економічну ситуацію. В наший час в умовах Європейської інтеграції та взаємодії зі світовим товариством запобігання корупції в Україні набуває особливого значення, оскільки зрозуміло, що ефективні заходи у боротьбі з корупцією покращать економічний стан держави, збільшать інвестиційні надходження, посприяють нормальним управлінським відносинам у вигляді довіри до органів держави та місцевого самоврядування.

На законодавчому рівні, корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей [4]. А виходячи з пункту «е», ч. 1 вказаного Закону суб'єктом на якого поширюється дія Закону являються посадові та службові особи органів, що реалізують державну митну політику.

Для отримання об’єктивної оцінки наявності та рівня корупції, ефективності заходів, спрямованих на його зниження, з’ясування причин і умов, що сприяють поширенню корупції, Головним управлінням внутрішньої безпеки запроваджено проведення системних соціологічних опитувань. В антикорупційній діяльності Державної митної служби України задіяні комп’ютерні поліграфи (детектори брехні), які використовуються як допоміжні засоби в роботі з персоналом для недопущення прийняття на роботу осіб, що мають на меті особисте збагачення, для профілактики протиправних дій, а також для встановлення істини щодо неправомірної вигоди й інших порушень під час проведення службових перевірок і розслідувань. Значну увагу приділено впровадженню системного контролю за діями працівників із боку органів вищого рівня та підрозділів внутрішньої безпеки. Встановлено нові вимоги до осіб керівного складу щодо їхньої особистої ролі в роботі із профілактики, виявлення та припинення корупційних діянь, а також усунення передумов для їх учинення. До керівників, які допустили послаблення контролю за виконанням законодавчих і відомчих нормативних актів, чим створили передумови для скоєння підлеглими правопорушень, уживаються заходи дисциплінарного впливу та розглядається питання про відповідність займаним посадам [1, с. 36].

Національним агентством з питань запобігання корупції розроблено проект «Засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020-2024

роки», згідно з яким у митній сфері визначено такі проблеми як:

– недостатня прозорість та ефективність роботи митних органів, надмірний обсяг дискреційних повноважень у працівників митниці;

– непрозорість підходів у класифікації товарів, визначенні їх митної вартості та призначенні перевірок;

– недосконала процедура адміністративного оскарження дій посадових осіб митних органів;

– втручання правоохоронних органів у роботу митних органів та зловживання під час передачі орієнтувань про здійснення переогляду товарів [2].

У описуваних причинах корупції в митній сфері привертає увагу Т.М. Мозолюк, яка визначає наступні причини:

– відсутність прогресу в частині вдосконалення митної ІТ-системи;

– неналежна модернізація системи управління ризиками;

– недосконалість вітчизняних підходів до оцінки митної вартості товарів;

– відсутність комплексних стандартів оснащення і технічного забезпечення діяльності митних органів ДФС України;

– недосконалий механізм координації та комунікації між різними органами виконавчої влади у правоохоронній, контролюючій сферах, а також у сферах сприяння міжнародній торгівлі та охорони державного кордону;

– нечіткість регламентування часу та місця виконання обов'язків контролюючими органами;

– недостатня увага міжнародному співробітництву з прикордонними митницями і постами для попередження незаконного переміщення товарів, людей, зброї, наркотичних та інших засобів міжнародними організованими злочинними угрупуваннями [3, с. 56].

Таким чином, щоб хоча би зменшити рівень корумпованості у митній сфері першочергова уваги повинна бути приділена вдосконаленню реалізації комп'ютерної технології та прозорості діяльності митних органів. Більш досконале використання комп'ютерних систем чи ІТ-систем дозволить зменшити зловживання дискретними повноваженнями, а прозорість може сприяти послабленню кількісно-якісних показників корумпованості в митній сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грицик В. Ю., Золотарьова О. А. Правові та організаційні основи діяльності підрозділів, покликаних протидіяти корупційним проявам в органах Державної митної служби України. Правова позиція. 2020. № 1 (26). С. 34–38 с. 36.

2. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020-2024 роки. URL:https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsijna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren 16.09.2020.pdf

3. Капітанець С.В. Запобігання та протидія митним правопорушенням: аналіз закордонного досвіду. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 26(1). С. 55–58

4. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014 року. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст. 2056.

УДК 316.24

МЕЛЬНИК Л.М., канд. політ. наук
ГРЕК І.М., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

АНТИВАКЦИНАТОРСТВО ЯК РУХ: КОРОТКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

У стислій формі висвітлено становлення противників вакцинації у рух. Охарактеризовується основна діяльність руху антивакцинаторів.

Ключові слова: вакцинація, рух антивакцинаторство, лікар, вакцина, противники щеплення.

Щеплення протиінфекційних хвороб – це одне із досягнень людства. Саме завдяки винайденню вакцини світ ліквідував віспу, відбувся значний прогрес в боротьбі із поліомієлітом та кіром. За вище вказаним стоять факти і події.

Проте, останнім часом у світі відзначається тенденція до усвідомленої відмови від вакцинації, яка обумовлена зниженням довіри до такого заходу профілактики. Таким чином, формується істотна загроза громадському здоров'ю, провідну роль в якій грають саме психологічні і соціальні чинники. Сьогодні перед світом постав новий виклик - пандемія Covid-19. Масовавакцинація, активізувала діяльність руху антивакцинаторів і появи різноманітних теорій - одна з найпопулярніших поширює ідеї, що разом з вакциною людям вводять чіпи з метою чи то знищити, то чи поневолити світ. Сучасне суспільство водночас є високотехнологічним та інформаційним, тому перед владою першочергово стоїть просвітницька діяльність, адже значна частина населення лишається у полоні міфів противників щеплень.

Становлення руху антивакцинаторів розпочинається відразу після винайдення вакцини проти віспи в XVIII ст. британським лікарем Едвардом Дженнером. Одночасно з поширенням практики вакцинації формується і новий громадський рух з числа її противників. Поява руху антивакцинаторів цілком логічно, із філософської точки зору, адже на кожну дію, будь то думка, почуття, слово або фізична дія, у Всесвіту є певна протидія. Основним аргументом розпалювання протестів у XVIII ст. служили релігійні міркування.

Проте, перша офіційно зареєстрована організація противників щеплення під назвою «Національна ліга антивакцинації» з'явилася у 1866 році у Великій Британії, а вже через декілька років у 1879 році реєструється у США Американська спілка антивакцинації. Так, перший противник вакцинації британський біолог Альфред Уоллес у праці «Вакцинація – це обман» на основі аналізу доповідей лікарів Королівської комісії «докази яких я наводжу з їх «Остаточного звіту» та доказів, які вони зібрали та надрукували» [1] підкреслював: «Уся, без жодного винятку, статистика смертності від віспи, чи стосується вона Лондону, Шотландії, Ірландії, добре щеплених континентальних країн, чи то нещепленого Лейстера або ревакцинованих армії і флоту, доводить абсолютну марність вакцинації ... Ми бачимо, що підйом або спад основних заразних хвороб в Лондоні за період реєстрації явно пов'язаний із несприятливими або сприятливими гігієнічними умовами певного роду… Вакцинація є гігантська омана, вона ніколи не врятувала ні одного життя, але була причиною такої великої кількості хвороб, стількох смертей, настільки величезної кількості абсолютно непотрібних і абсолютно незаслужених страждань, щовона повинна класифікуватися новим поколінням як одна з найбільших помилок» [1].

Активізація руху антивакцинаторів у 90-х відбулася із публікацією у 1998 році у престижному журналі «TheLancet»статті, основним автором якої виступив британський лікар Ендрю Уейкфілд. Лікар, на основі дослідження 12 дітей, намагався довести зв'язок між вакциною MMR (комбінованої вакцини проти кору, епідемічного паротиту та краснухи) і аутистичними розладами. Незважаючи на те, що теорію Уейфілда було спростовано науковцями, а журнал «TheLancet» відізвав статтю, теорія Уейфілда поширюється і дотепер.

На сьогодні діє European Forum for Vaccine Vigilance (EFVV) – це союз окремих лікарів із 25 країн. На офіційному вебсайті EFVV зазначається: «Наші організації-члени складаються з груп споживачів та груп вибору, до складу яких, у свою чергу, входять медичні працівники та науковці. Їх спільне членство перевищує 100 000 осіб. Ми закликаємо всіх європейців виступити разом у вимозі єдиної політики вакцинації на основі свободи вибору та усвідомленої згоди. Ми вважаємо, що обов'язкова вакцинація – це не тільки серйозний ризик, але й порушення прав та гідності людини. Тому ми вимагаємо прозорості та обережності, а також визнання та турботи про багатьох постраждалих відвакцинації у Європі та за її межами» [https://www.efvv.eu/about-us]. EFVV організували систему реєстрації ускладнень шляхом опитування громадян різних країн. Кожен лікар-член Форуму у своїй країні вивчає проблеми ускладнень після щеплення, а також веде спостереження за невакцинованими дітьми. На основі аналізу зібраної інформації вони щорічно випускають

звіти про свої спостереження і дослідження. На сьогоднішній день проблема відмов від вакцинації у світі стоїть дуже гостро. Адже рух антивакцинаторів набув нову особливість - неконтрольованість, а часто і повну анонімність подачі інформації, масивність її обсягу, термінів і швидкості поширення шляхом використання ІНТЕРНЕТу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. WalleceA. R. Vaccination adelusion Its Penal Enforcementa Crimeproved by the official evidence in the reports of the royal commission. URL: http://www.whale.to/vaccine/wallace/comp.html#PREFACE
2. Офіційний веб-сайт. European Forum for Vaccine Vigilance (EFVV) - URL: https://www.efvv.eu/about-us

УДК 340.116(091)(410.1)

РОСАВІЦЬКИЙ О. О., старш. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ АНГЛІЇ

Історія розвитку англійського права пройшла три значні етапи: виникнення і розквіт загального права, криза загального права і як наслідок виникнення права справедливості та інтерпретація статутів.

Вивчення особливостей виникнення і формування правової системи Англії є актуальним з огляду на значний вплив англійської правової системи на еволюцію правових систем багатьох країн, в тому числі тих, що входили до складу колоній та домініонів Англії.

В юридичній науці правову систему Англії ототожнюють з прецедентною. Дійсно, історична роль прецеденту в розвитку системи сучасного англійського права Англії досить велика, тому що статутне право розвивається в уже готовому середовищі прецедентного права і прецедентної правової культури.

Отже, з плином часу прецедент не втрачає своєї сили, а переходить з покоління в покоління. Пояснюється це тим, що англійська норма права тісно пов'язана з обставинами конкретної справи і застосовується для вирішення справ, аналогічних тому, по якому дане рішення було прийнято. Таку норму права не можна зробити більш загальну й абстрактну. Ці норми на ділі є прямим відображенням загальнолюдських цінностей, перевірених часом.

Слід констатувати також, що однією з особливостей багатовікового розвитку правової системи Англії як прецедентного права, визначили як внутрішню її суперечність, яка в цілому погано піддається систематизації. Так як жодна галузь англійського права не є кодифікована повністю, вважається, що право Англії уникнуло кодифікації.

Про те,не слід забувати, що в англосаксонському праві існують саме два види норм: прецедентні і законодавчі. Законодавчі являють собою, як і в романо-германській системі, правила поведінки загального характеру. А прецедентні відповідно - певна частина судового рішення по конкретній справі. Тобто судовий прецедент це конкретне рішення суду по конкретній справі, яка служить взірцем для всіх наступних аналогічних справ.А це означає,що судді не тільки застосовують право, але і самі творять норми, обов'язкові для наступних суддів, тобто прецеденти.

На сьогодні, як визначає більшість дослідників, в розвитку англосаксонської правової системи зросло значення закону серед інших джерел права. Так, саме законодавство поступово стало набувати великого значення у правовому регулюванні суспільних відносин. Не зважаючи на так званий бескид, тобто вихід з ЄС Великої Британії, підвищення ролі законодавчої діяльності залишилося бути пов'язаним з тими інтеграційними процесами, які йдуть в Об'єднаній Європі. При цьому враховується досвід інших держав, у тому числі національно-правових систем, що належать до романо-германської сім'ї права. Отже,

спостерігається процес поступового зближення правових систем Англії та інших країн континентальної Європи.

УДК 347.91

МАЛИШКО І.В., старш. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Правао на інформацію, інформаційна політика, суспільство, законодавство, держава.
Ключові слова: інформаційне суспільство, державна інформаційна політика, інформаційна стратегія, інформацйне законодавство.

В сучасному світі інформація є одним з основних елементів розвитку суспільства та держави. При чому, прискорення процесу інформатизації спричинило труднощі в суспільних відносинах, а також спричинило виникнення нових напрямків діяльності української влади в даному напрямку. Органи державної влади проводять цілеспрямовану політику з метою подолання наявних проблем в суспільстві та формування ефективної механізму, який сприяв би досягненню необхідних цілей розвитку в нових інформаційних умовах. Основним та найбільш актуальним завданням є впорядкування та узгодження діяльності усіх суб’єктів інформаційного процесу, що зумовлює формування низки інституцій, які формулюють та реалізують державну інформаційну політику в Україні.

Під державною інформаційною політикою України розуміється комплекс головних напрямів та методів діяльності держави щодо отримання, використання, розповсюдження та зберігання інформаційних ресурсів. Інформаційна політика розробляється та реалізується органами державної влади загальної та спеціальної компетенції згідно з ст 6 Закону України «Про інформацію».

Державна інформаційна політика – це фундамент існування будь-якої країни, тому що інформація для сучасного суспільства несе важливу роль в повсякденному житті, так само як для держави в цілому. В Українському законодавстві є визначення, що таке інформація та державна інформаційна політика. Так, відповідно до Закону України «Про інформацію» [1] інформація це «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді».

Також звертаю увагу, що в статті 3 Закону України «Про інформацію» є визначення щодо основних напрямів державної інформаційна політика, а саме це:

- забезпечення доступу кожного до інформації;
- забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;
- постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;
- забезпечення інформаційної безпеки України;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

В Україні на сьогоднішній день існує чимала кількість нормативно-правових актів які регулюють питання інформації та національної безпеки.

Нормативно-правові засади формування державної інформаційної політики є найбільш важливими законодавчими документами, на яких ґрунтується, формується й втілюється у життя даний різновид суспільної діяльності. Саме в основних законодавчих основах державної інформаційної політики знайшли своє відображення засадничі питання впровадження та принципів державної політики в інформаційній сфері. Дані принципи обумовленні особливостями розвитку громадянського суспільства і держави, що були

науково обґрунтовані та закріплені у відповідних конституційних документах щодо становлення державної політики у зазначеній сфері.

Існуючий перелік чинних законодавчих документів щодо регулювання державної інформаційної політики України не є повним, але він є достатнім задля забезпечення системного функціонування та розвитку державної інформаційної політики України, хоча враховуючи активні процеси глобалізації та науково-технічний прогрес, більшість законодавчих актів потребують від органів державної влади детального оновлення відповідно до сучасних реалій у нашій країні [3 с.111].

На сьогодні, державну інформаційну політику в Україні розробляють та впроваджують Міністерство інформаційної політики, органи державної влади, а також органи загальної та спеціальної компетенції.

Важливими завданнями у процесі функціонування державної інформаційної політики є створення єдиного інформаційного простору; забезпечення стабільної інформаційними безпеки; входження України до світового інформаційного простору; надання якісно нових інформаційних послуг, тощо. А ефективність впровадження державної інформаційної політики залежить від збирання, збереження і поширення інформації у відкритій системі «громадянське суспільство – органи державної влади».

Отже, подальший розвиток інформаційної політики в Україні вимагає розробку єдиної моделі реалізації інформаційної політики в Україні задля створення комплексно єдиної системи інформаційного законодавства, що прирівнювалося до норм міжнародного права.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII . Дата оновлення :16.07.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657
2. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження КМУвід 15. 05. 2013 р. № 386-р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws
3. Нестеряк Ю. В. Нормативно-правові основи державної інформаційної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства / Теорія та практика державного управління. Вип. 4 (39). С. 111–119.

УДК 342.841:338.436

МЕЛЬНИК О.Г., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

В роботі розглянуті основні форми корупції, з якими стикаються фермери в Україні та розкриті стратегії для ефективної боротьби з корупцією в аграрному секторі.

Ключові слова: корупція, боротьба з корупцією, аграрний сектор, фермер, інвестиції.

Корупція досі залишається однією з основних соціальних проблем, від вирішення якої значною мірою залежить стратегічний напрям її економічного, політичного та фінансового розвитку. Корупція у сільськогосподарському виробництві створює проблеми для великих і малих землевласників по всьому світу. Питання корупції впливають на право власності на землю та кредити наявність, якість поставок, розподіл води, маркетинг та розвиток агробізнесу в цілому. Ці проблеми є спільними для країн що розвиваються і для країн перехідної економіки. Однак у країнах з перехідною економікою уряди більше залучені до участі постачання, виробництва та маркетингу і тому існує відносно більше можливостей для корупції.

Основними перешкодами для активізації процесів інвестування в аграрній сфері є несприятлива геополітична ситуація, слабка інституційна структура, високий рівень бюрократизації державних органів та корупція, недостатньо розвинута транспортна інфраструктура, недосконале законодавство, яке регулює аграрний сектор, низький рівень захисту прав інвесторів стосовно інтелектуальної власності і майнових прав. Для того, щоб сільськогосподарський сектор процвітав у розвитку, необхідно враховувати державне кредитування цього сектору, проте саме тут часто і виникає корупція - при розподілі субсидованих державою коштів. Найчастіше схеми можна бачити у

непотрібних зборах та відсоткових платежах - це способиурядовці збирають кошти під час надання кредиту. Поширеною є корупція при підписанні державних контрактах чи видачі ліцензій на сільськогосподарські товари. Низька якість, недоставлені товари та високі ціни - типові результати змови між урядовцями та фірмами приватного сектора [1].

Корупція суттєво впливає на переважну більшість країн і має негативні соціальні та економічні наслідки. Аналіз корупції та боротьби з корупцією в країнах із системною корупцією має в більшій мірі спиратися на теорію колективних дій для визначення більш ефективної політики [3]. Корупцію в аграрному секторі можна зменшити за допомогою ретельного відбору проектів та належних процедур у реалізації проекту. Ключ полягає в розробціпрограм, якімають широкий спектр підтримки, які за належноговпровадженняможутьпокращитиякістьжиття та зменшити корупцію [2]. Повне розкриття інформації між учасниками державного та приватного сектору (особливо фермерами) може багато зробити для полегшення цієї справи.

Для боротьби з корупцією небхідні основні умови: прозорість, обізнаність, підзвітність, запобігання та забезпечення правопорядку. У цьому контексті корисними є такі стратегії. Найперше, важливо оцінити масштаби корупції в сільськогосподарському секторі країни, починаючи з ринку та працюючи у зворотному напрямку до виробництва (складання, транспортування, видача ліцензій, сортування тощо). Працювати над скороченням товарного ланцюга від виробника до ринку шляхом запровадження контрактних угод між фермерами та кінцевим переробником продукту. Розробити більш творчі підходи до вирішення кредитних проблеми та ланцюга поставок одночасно. Сприяти розвитку ринку землі шляхом усунення корупції у процесі реєстрації та право власності. Розробити, із залученням представників громадськості, методологічних рекомендацій щодо виявлення корупційні ризики у роботі посадових осіб судових органів та способи їх здійснення протидіяти їм. Враховувати найкращі вітчизняні та міжнародні практики впровадження програм для запобігання та протидії корупції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Prime Sarimiento, “Agriculture Weighed Down by Corruption and Waste.” Philippine Center for Investigative Journalism, January 24-25, 2000 October 11, 2002. URL: http://www.pcij.org/stories/2000/agri.html

2. Steibel F., Alves M., Konopacki M. Fighting Corruption Alone: Civic Participation in OGP Anti-Corruption Commitments. Revue Internationale Des Gouvernements Ouverts. 2017. 6. P. 1–32.

3. Tacconi L., Williams D.A. Corruption and Anti-Corruption in Environmental and Resource Management. Annual Review of Environment and Resources. 2020. 45. P. 305–329.

УДК 347.82

НАСТІНА О.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ: ТРЕТЕЙСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

Ефективним та альтернативним способом вирішення земельних спорів господарюючих суб’єктів є третейське судочинство. Надаремно його називають арбітраж – розв’язання арбітрами спорів, які не підлягають судовому розглядові або ж третейський суд [1].

Інститут третейського судочинства є найбільш законодавчо неврегульований в Україні. Ця публікація піднімає актуальні проблеми правової регламентації третейського арбітражу.

Ключові слова: третейський суд, арбітраж, господарські земельні спори.

В Україні третейське судочинство у земельно-правовій сфері лише набирає обертів, однак є доволі популярним та дієвим.

Так, з 2004 року в Україні є чинним Закон України «Про третейські суди». Цей нормативно-правовий акт регламентує порядок утворення та діяльності третейських судів в Україні та встановлює вимоги щодо третейського розгляду з метою захисту майнових і немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб [2].

Поруч з господарським судочинством, яке задовольняє якісне вирішення господарських земельних спорів, законодавець передбачив два способи здійснення форми третейського судочинства. По-перше, здійснення третейського судочинства на постійно діючій основі, так звані постійно діючі третейські суди та, по-друге, третейські суди для вирішення окремого (конкретного) господарського спору. У юридичній сфері їх називають суди «ad hoc» [3].

Відзначимо, що третейський суд завжди виступає як незалежний арбітр. Обрані до такого суду судді ретельно аналізують спірні питання конфліктуючих сторін і пропонують власне (незалежне) розв'язання спору, шляхом ухвалення рішення, альтерантивного судовому.

У своїй діяльності третейський суд керується Конституцією України, Законом України «Про третейські суди», іншими законами, нормативно-правовими актами, міжнародними договорами України, та власним внутрішнім регламентом. Останнє правило стосується постійно діючих третейських судів [2].

Різність у процесуальних підходах та різниця між третейськими судами і судами загальної юрисдикції виявляється у наступному. Третейські суди розглядають справи та вирішуються спори на основі письмової третейської угоди між сторонами процесу. Це свідчить у першу чергу про вільний спосіб виробу арбітра, що забезпечує рівність у доступі до правосуддя за власним вибором. По-друге, рішення (ухвали) третейських судів не ухвалюються іменем України. На наше переконання така норма, з одного боку, є перепоною для швидкого та ефективного виконання рішень третейських судів, з іншого забезпечує процесуальну незалежність третейського суду.

Варто звернути увагу на певні процесуальні ризики: якщо одна із сторін неуважно вивчає третейську угоду і нехтує таким третейським «застереженням» (або не розуміє його значення при укладанні договору), то акцептувавши третейську угоду та підписавши її може потрапити у невигідне становище стати і стати заручником іншого судового спору за зустрічним позовом.

Відмітимо переваги третейського суду. По-перше, суд здійснює судочинство на договірній основі. По-друге, процес розгляду справи не є «затягнутим» і відбувається відносно швидко. По-третє, рішення третейського суду є кінцевим та остаточним. По-четверте, виконання рішення третейського суду здійснюється через державні органи виконавчої служби.

Підбиваючи підсумки вважаємо, що процесуальна ефективність альтернативних способів вирішення земельних спорів в третейському суді може з'явитись у випадку внесення змін до чинних процесуальних законів, а саме до цивільного, земельного, господарського процесуальних кодексів, де визнають альтернативність вирішення таких спорів третейськими судами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник іншомовних слів. URL:https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%25C0%25F0%25E1%25B3%25F2%25F0%25E0%25E6
2. Закон України «Про третейські суди» від 11 травня 2004 року № 1701-IV. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top (дата звернення 01.10.2021)
3. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/Ad _hoc

УДК159.88(075.8)

ЄФРЕМОВА І.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
efrem.irina@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Анотація: в статті досліджено основи правового регулювання права на надання психологічної допомоги шляхом проведення психологічного консультування. Зроблено аналіз положень практики європейських країн

законодавчого визначення термінологічних, методичних та практичних аспектів надання послуг з психологічного консультування.

Ключові слова: психологічне консультування, право на психологічне здоров'я, законодавство про психологічну допомогу.

Діяльність консультанта-психолога в Україні полягає внаданні необхідної психологічної інформації, повідомлення про психологічний аспект проблеми із якою звернувся клієнт, досягнення психології та її галузей, що можуть бути використані для вирішення проблемного питання.

Держава зацікавлена у встановленні можливостей ефективної реалізації громадянами права на психологічне здоров'я, що є складовою частиною фізичного здоров'я в цілому.

Для цього, за відсутності спеціалізованого закону «про психологічну допомогу», або ж, як у країнах Європи «Про психологію», «Про психологічне консультування» та ін. На державному рівні системи застосування методів психологічної і психотерапевтичної допомоги на засадах доказової медицини та на основі підтвердження їх надійності та доведеності Міністерство охорони здоров'я України розробило та винесло на громадське обговорення проєкт наказу «Про затвердження Порядку застосування методів психологічної і психотерапевтичної допомоги». Винесений на громадське обговорення ще у 2019 році проєкт Наказу МОЗ, повинен був вдосконалити та доповнити вже існуючий Наказ МОЗ «Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу» прийнятого 15.04.2008 р [1].

Зазначений Наказ не дає повного визначення понять, які мають досить суттєвий вплив на поняття, зміст, види психологічної допомоги, які можуть дати ясність і розуміння для особи, до якого фахівця їм краще б було звернутися. Також Наказ не містить особливих вимог до професійної освіти чи отримання спеціалізованої кваліфікації за окремими напрямками діяльності.

Ринок психологічних послуг досить активно розвивається особливо останнім часом, коли як психологів, які пропонують послуги щодо психологічного консультування так і людей, які потребують психологічної допомоги стає все більше. Слід зазначити, що психологи працюють виключно із здоровими особами, які попали у ті чи інші складні життєві обставини, на відміну від психіатрів, які допомагають вже за допомогою медикаментозних методів і використовують методики медичного лікування психіатричних розладів.

Право на психіатричну допомогу є чітко врегульованим законодавством України через спеціалізований Закон України «Про психіатричну допомогу» [2]. Однак, зазначений Закон не врегульовує питання щодо порядку здійснення діяльності з психологічного консультування.

Пункт 1 Наказу про порядок застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу визначає, що психологічна допомога – надання допомоги особі із застосуванням методів психологічної допомоги чи психотерапевтичної допомоги, у формі психотерапії, психологічного консультування, психологічних втручань низької інтенсивності, першої психологічної допомоги або кризового психологічного консультування.

Із визначення вбачається, що психолог має бути обізнаним у методах психологічної допомоги, визначаючи що проводитись може у формі психологічної терапії, психологічного консультування, а такі методи потребують набуття психологом спеціальних знань, а так і відповідної освіти, порядку підвищення свої кваліфікації, компетентності і набуття практичних навичок. Однак, відсутність правового визначення поняття психологічна терапія, а саме у чому полягає відмінність від медичних понять терапевтичних методів.

Наразі у всьому світі йде перегляд саме правових, законодавчих, нормативних засад надання психологічної допомоги. Оскільки питання збереження психологічного здоров'я є пріоритетним напрямком розвитку держав у всьому світі.

Так, наприклад, у Польщі Закон «Пропрофесію психолога та професійне самоврядування психологів», який діє з 2001 року, наразі переглядається, оскільки, як зазначають практикуючі психологи, професія психолога відповідає ознакам професії суспільної довіри, зазначеним у ст. 17 Конституції Польщі. Нинішній правовий статус практикуючих у цій професії є непослідовною і сприяє зростанню зловживань у сфері психологічної практики, а також, останнім часом і у навчанні студентів факультетів психології відслідковується недостатнє надання інформації. Відсутність системного регулювання професії психолога в Польщі становить серйозну загрозу для психічного здоров'я суспільства.

Такі ж причини притаманні і Україні. Неврегульованість правових засад здійснення господарської діяльності в сфері психологічного консультування, порядок набуття статусу практикуючого психолога зумовлюють необхідність прийняття Закону «Про психологію та психологічну діяльність», який би врегульовував би особливості діяльності психолога, особливості формування самоврядування психолога, тривалий час стримується в Україні. Є складнощі у створенні проєкту Закону, оскільки проходять тривалі дискусії по ключовим питанням, щодо формуванню основних принципів проведення психологічної допомоги, а саме головне об'єднання задля спільної мети, а не для лобіювання інтересів окремих організацій які надають послуги з психологічного консультування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу. Наказ МОЗ № 199, від 15.04.2008 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0577-08#Text

2. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22 лютого 2000 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text

3. Uchwała XXXV Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Psychologicznegows. Regulacji wykonywania zawodu psychologa w Polsce (podjętadnia. 18 września 2014 r.). URL:http://www.poznan-ptp.pl/?ustawa-o-zawodzie-psychologa-i-samorzadzie-zawodowym-psychologow-(nowa-informacja-z-20-marca-2020-r.),59

УДК 378.147=161.2

РОМАН Л.А., канд. філол. наук
СКРИПКІНА Є.Ю., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗБАГАЧЕННЯ СВІТОГЛЯДУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА КАФЕДРІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МІЖНАРОДНОГО НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ЦЕНТРУ БНАУ

У дослідженні висвітлено переваги навчання української мови через залучення до здобутків національної культури, історії, звичаїв та традицій українського народу.

Визначено, що такий підхід сприятиме збагаченню світогляду, культурному та професійному самовдосконаленню, оперативній орієнтації іноземних студентів у науковому, соціальному та культурному житті українського суспільства.

Ключові слова: українська мова як іноземна, світогляд, іноземний студент, БНАУ.

Навчання української мови як іноземної через вивчення феномену національної культури, літератури та історії формує умови для крос-культурного діалогу, міжкультурного спілкування і взаєморозуміння іноземних громадян – слухачів мовних курсів. Як показує практика, на формування лінгвосоціокультурної компетенції іноземця впливає цілий комплекс чинників: світосприйняття, соціальні взаємовідносини, релігія, засоби спілкування, мова тощо. Якщо для носія рідної мови формування вербальних та невербальних структур відбувається в процесі соціалізації, то для слухача, який вивчає українську мову як іноземну, дуже важливим є формування навичок і стереотипів мовленнєвої та культурної поведінки як

необхідної умови оволодіння культурою іншомовної комунікації. І саме у такому руслі відбувається навчання слухачів мовних курсів – представників різних національностей на кафедрі мовної підготовки Міжнародного навчально-наукового центру БНАУ.

Упродовж усього навчального курсу викладачі кафедри – в. о. завідувача кафедри мовної підготовки доцент Роман Л. А., доценти кафедри Будугай О.Д., та Рудакова Т.М., асистенти Будугай А.О., Димань Н.О., Скрипкіна Є.Ю. у процесі викладання української мови як іноземної знайомлять слухачів курсу зі здобутками літературної спадщини, з історією, з культурними та релігійними звичаями і традиціями українського народу. Все це збагачує знання слухачів та розширює їхній світогляд про країну, в якій вони навчаються.

Сучасні відомості про міста України, їхні географічні, кліматичні, культурні та історичні особливості, пам'ятки історії, перлини української літературної скарбниці – все це допомагає занурити слухачів у живе мовне та соціальне середовище, дозволяє сформувати в іноземного студента лінгвосоціокультурну компетенцію, яка сприяє подоланню внутрішньої тривоги і формуванню впевненості, що є першоосновою для їх подальшої успішної адаптації та соціалізації.

Як вид позааудиторної роботи в освітньому процесі викладачами використовуються також навчально-ознайомчі екскурсії містом, зокрема до історичних місць та музеїв Білої Церкви, парку «Олександрійський» тощо. Задля кращого сприйняття нової інформації, напередодні екскурсії на заняттях подається новий мовний матеріал, що значно покращує розуміння мови і сприяє формуванню вторинної мовної свідомості, коли знання рідної мови й культури, об'єднуючись зі знаннями в цих же сферах іншомовної культури, що вивчається, утворюють новий прошарок мовних одиниць і соціокультурних образів у свідомості людини [4].

В умовах карантину, коли можливості проведення екскурсій є тимчасово обмеженими, одним із цікавих та дієвих методів проведення навчальних занять з мовної підготовки є використання віртуальних екскурсій-подорожей Україною, а застосування аудіо й відеоматеріалів, які викликають певні емоції, позитивно впливає на процес запам'ятовування побаченого й почутого слухачами.

Для актуалізації, закріплення та контролю вивченого матеріалу для слухачів у системі електронного навчання Moodle завантажені тести, які можуть використовуватися як під час аудиторної роботи, так і для самостійного опрацювання.

У перспективі планується створити більше демонстраційного матеріалу (презентацій) для вивчення таких тем як: «Духовна культура України – найбільші свята та пов'язані з ними вірування, звичаї, традиції», «Національна кухня України», «Видатні вчені Білоцерківського національного аграрного університету» та низки інших.

Підсумовуючи все вищесказане можемо сказати, що викладання української мови слухачам мовних курсів через вивчення культурної, історичної, звичаєвої спадщини українського народу, допоможе їм краще пізнати культуру та ментальність українців, розширити власні культурні інтереси та збагатити світогляд. Як наслідок, це сприятиме самоосвіті, професійному самовдосконаленню, продуктивній міжкультурній комунікації та оперативній орієнтації іноземних студентів в культурному, науковому та соціальному житті українського суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Редьква М. Лінгвокраїнознавчий аспект у курсі української мови як іноземної: реалізація в умовах мовного середовища та іншомовного простору. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2013. Вип. 8. С. 270–274.

2. Свиридюк Т. Шукаємо і знаходимо своє місце в полікультурній Європі. Іноземні мови в навчальних закладах. 2009. № 1.

3. Солонович Н.А. Лингвострановедческий подход как средство повышения мотивации при обучении иностранным языкам в старших классах средней школы: автореф. дис. … кандид. пед. наук. М., 1995. 16 с.

4. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур. Липецк, 1999. 158 с.

УДК 821.161.2 –93.091 «1970/1980»

БУДУГАЙ О. Д., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
БУДУГАЙ А.О., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІТЕРАТУРНА Й ВИДАВНИЧА ДОЛЯ ПОВІСТІ-ДИЛОГІЇ ОЛЕКСІЯ ОГУЛЬЧАНСЬКОГО «ДАРУНОК КНІПОВИЧА» ТА «СТЕПОВА ПРИНЦЕСА»

Визначено основні етапи творення дилогії О. Огульчанського «Дарунок Кніповича» та «Степова принцеса», окреслено її самобутній шлях до читача: від мистецького задуму автора в 1980-х рр. і до появи в друці останньої частини дилогії в 2018 р.

Ключові слова: пригодницько-шкільна повість для дітей, творчий задум, видавнича доля повісті, проблематика, поетика, образи твору.

У березні 2022 року громадськість відзначатиме 110-річчя від дня народження бердянського дитячого письменника, орнітолога, краєзнавця Олексія Яковича Огульчанського (30.03.1912 – 13.08.1996). У наш нелегкий для дитячої літератури час хорошою подією є явище, коли книги письменника публікуються й після його відходу в засвіти. Так сталося з другою частиною дилогії О. Огульчанського «Дарунок Кніповича» та «Степова принцеса».

Мета розвідки – висвітлити історію написання та видання повісті О. Огульчанського «Степова принцеса», яка вийшла друком в 2018 році в Мелітополі за сприяння земляків автора – дослідників його доробку, краєзнавців, журналістів, меценатів Бердянська. Це видання дало відчутний поштовх сучасним дослідникам до реінтерпретації художніх текстів О. Огульчанського в умовах сьогодення. Нині молодій генерації сучасних українців письменницька спадщина зазначеного автора відкривається в новому світлі, веде до нових інтерпретацій доробку митця, чиї твори змогли пережити епоху свого написання і набрали нового звучання.

Період 1960-1980-х років можна вважати часом утвердження шкільної пригодницької повісті в українській літературі. У різні періоди дитячу прозу та її герів даного напряму досліджували Г. Бандура, Р. Бойцун, У. Гнідець, В. Дончик, А. Гурбанська, М. Жулинський, С. Іванюк, П. Кириченко, Л. Кіліченко, В. Костюченко, Н. Марченко, В. Моренець, І. Мотяшов, В. Неділько, Л. Овдійчук, Р. Павлик, Є. Пірог, Б. Салюк, Г. Сивокінь, М. Сиротюк, М. Слабошпицький, В. Фащенко, А. Шпиталь та інші науковці.

Аналіз прози 1960-1980-х років для дітей суголосний виховним концептам теорій Я. А. Коменського, В. Сухомлинського, К. Ушинського, Г. Ващенка, принципам педагогічної деонтології, етнопедагогіки, родинної педагогіки. Цим концептам повністю відповідає й діяльність науковця, краєзнавця і письменника О. Я. Огульчанського, який тривалий час працював у відділі природи Бердянського краєзнавчого музею, чверть століття керував гуртком юних краєзнавців, організовував і проводив з дітьми одно- і кількаденні екскурсії на природу, керував їхньою дослідницькою роботою, переплавляв отриманий досвід у художні твори для дітей, вів просвітницьку діяльність і серед дорослих – через сторінки місцевої газети «Південна зоря» (вона кілька разів міняла свою назву), під час лекторіїв, організованих Товариством «Знання» як для місцевих мешканців, так і для гостей міста, які приїздили до Бердянська на лікування чи на відпочинок.

Авторці цих рядків пощастило побувати на одній із таких лекцій – у стінах Бердянської центральної бібліотеки, організувати зустріч студентів-філологів з письменником-краєзнавцем. Багато років поспіль наша родина вивчала творчий доробок О. Огульчанського: досліджували тексти творів, писали газетні й наукові матеріали про доробок земляка, спілкувалися з членами родини письменника і при особистих зустрічах, і в листах на паперових, а пізніше й на електронних носіях.

Також ми керували написанням дослідницьких робіт школярів і студентів, присвячених його творчості (1996 рік – дипломна робота студентки-філолога Бердянського ДПІ Руслани Володимирівни Бабік (нині Чепурненко); 1999 рік – МАНівська робота вихованки Бердянського ЦДЮТ Євгенії Володимирівни Латишевої (нині Глушко).

У 2001 році ми змушені були залишити Бердянськ, щоб їхати до Києва з метою лікування сина. Частину літературно-краєзнавчих матеріалів забрали з собою для подальших досліджень. Вони стали в пригоді при написанні наших численних статей про прозу О. Огульчанського для дітей, у процесі написання кандидатської дисертації Ольги Будугай з історії української літератури «Пригодницько-шкільна повість для дітей 1960-1980-х років: жанрові особливості (Олексій Огульчанський, Борис Комар, Анатолій Давидов)» (2007 р.) та її монографії «Аксіологічні та жанрові параметри пригодницько-шкільної повісті для дітей 1960-1980-х років» (2009 р.).

Серед частини сімейного архіву, який залишався у рідному Бердянську, чекала нагоди і тека з рукописом повісті «Степова принцеса», яку вже по смерті автора нам віддала в руки дружина письменника, Катерина Миколаївна Огульчанська, з надією, що текст твору колись таки дійде до читача. Це був, напевно, остаточний варіант твору, написаний автором від руки, майже кожний аркуш якого складався зі склеєних клаптиків паперу, які стали німими свідками чисельних правок автора першого варіанту свого рукопису.

День 11 травня 2017 року став поворотною датою для повісті «Степова Принцеса». Того дня нам зателефонував бердянський журналіст Андрій Віталійович Токовенко. Він розповів, що в нашій статті з Інтернету про досить детальну біографію О. Огульчанського вдруге зустрів дані про сумний факт із життя письменника: остання написана Олексієм Яковичем повість «Степова принцеса» так і не дійшла до читача через брак коштів у видавництві «Веселка». Свого часу це видавництво вже готували повість до друку, навіть заплатили тим працівникам, які здійснили набір тексту. А далі мусили «розсипати» набране, бо в перші пострадянські роки грошей на друк забракло...

Уперше цю історію Андрій Токовенко почув у стінах Бердянського краєзнавчого музею, куди прийшов на захід до 105-ї річниці від дня народження О. Огульчанського. Почув – і в нього виникла ідея видати друком цю повість у Бердянську... А вже в червні-липні того ж 2017 року ми набрали рукопис в електронному варіанті, відредагували його, намагаючись при цьому максимально зберегти авторський текст, але також врахувати зміни в мові, які відбулися за останні тридцять років.

Також ми уклали найбільш повну його біографію і зробили численні примітки з поясненнями слів і виразів, незрозумілих для юних читачів сьогодення. Ми були раді, що бердянці та інші читачі отримали ще і такий подарунок, відкрили для себе ще одну сторінку життя юних краєзнавців-природолюбів. Рукопис же повісті ми, як і належить, повернули місту – передали в дитячу бібліотеку Бердянська.

Книга О. Я. Огульчанського «Степова принцеса» була презентована у приміщенні Бердянського художнього музею ім. Ісака Бродського 11 квітня 2018 року (початок о 16:00). На її презентацію було запрошено і наше подружжя як одних із учасників підготовки дилогії до виходу у світ…

Треба зазначити, що повість «Степова принцеса» є другим твором у задуманій автором дилогії про літні пригоди на канікулах підлітків Юрка Дубяги та Мишка Козаченка. Перша її частина, повість – «Дарунок Кніповича», – побачила світ у 1986 році у столичному видавництві «Веселка». Вона стала складовою збірки творів О. Огульчанського під загальною назвою «Скарб Солоного лиману». [3]. Повість «Дарунок Кніповича» була перевидана вдруге у 2012 р. видавництвом «Грані-Т». [4].

Щодо повісті «Степова принцеса», то вона чекала виходу в світ аж 31 рік. [5]. Тернистим виявився її шлях до читача – аж до 2018 року. За ці три десятиліття найпершим читачам першої частини дилогії вже судилося і самим подорослішати, виростити власних дітей і вже своїм онукам переповідати цікаві події творів самобутнього письменника-краєзнавця.

Говорячи про творчість О. Огульчанського, хочеться пригадати такий факт. У розмові із запорізьким журналістом І. Науменком він поділився, що йому часто дорікали тим, що в його творах бракує «негативних типів», тобто хуліганів, бешкетників, які завдають багато

клопотів батькам, вчителям, міліції. «Що ж, знаю, є такі, – погодився О. Огульчанський. – Але за багато років пересвідчився, що поганих дітей немає. Є просто різні характери і різні обставини, в яких росте дитина. У моєму гуртку краєзнавців були й такі, котрих називали «важковиховуваними». Однак досить було їх чимось зацікавити, підбадьорити добрим словом, тобто знайти ключ до душі дитячої – і вони мінялися на очах. З них виростали прекрасні люди, ставали відомими в країні...» [2, С. 6].

У творах О. Огульчанського позитивні герої-діти показані як люди, захоплені цікавою справою краєзнавчого пошуку, розкриття таємниць. Такими є герої Славко Сіроштан («Знахідка на все життя»), Тарас Вертипорох, Кузик Похмай, Сашко Нептун («Бухта Солодкого коріння»), Сергій та Ігор («Скарб Солоного лиману»), Олекса й Гека («Жаб'ячий цар»), Юрко й Олекса («Як сплять дельфіни»), Юрко Дубяга та Мишко Козаченко з досліджуваної нами дилогії та ін. Юні герої повістей пізнають таємниці професій моря і степу.

У кінці повісті «Степова принцеса» Юрко попрощався з другом Мишком. Він поспішав додому, на Бердянську косу, бо рибалки вже готувалися виходити на путину аж до Чорного моря. Хлопець хотів би ще залишитися в гостинному селі степовиків Доброводівці на деякий час, але поспішав додому, щоб допомогти старшим у себе вдома, в Тополівці: «Трохи від'їхавши, я озирнувся й побачив, як комбайн, немов справжній корабель, гордовито плив по пшеничному морю, а на капітанському містку стояв Мишко. Мені ніскілечки не було завидки, бо я знав, що не мине й тижня, як я буду стояти за штурвалом рибальського сейнера і поведу його в Чорне море, де розпочнуться наші рибальські жнива...» [5, с. 137].

Як і дорослі герої-педагоги, сам О. Огульчанський зацікавлював дітей передусім процесом практичного пізнання таємниць природи, вів школярів на простори, які знав, оберігав і по-особливому сприймав. З таким досвідченим керівником гуртківці не боялися спати взимку в наметах на березі азовських лиманів, за будь-якої погоди долати кількаденні переходи. Наведена думка О. Огульчанського про те, що важко виховуються діти, яких нічим не зацікавили дорослі, перегукується з порадами О. Сухомлинського, Г. Ващенка, А. Макаренка та інших видатних педагогів, підтверджується на практиці в процесі роботи з молодим поколінням.

Отже, О. Огульчанський залишив по собі самобутню спадщину, значення якої з роками тільки зростає. А дилогія «Дарунок Кніповича» / «Степова принцеса» стала гідним завершенням письменницької діяльності великого природолюба та вихователя душ підлітків. Історія виходу другої повісті «Степова принцеса» ніби підтверджує давно відому тезу, що рукописи таки не горять.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Будугай О. Олексій Огульчанський як письменник, педагог, дослідник Північного Приазов'я. Степова принцеса: повісті (дилогія) / Олексій Огульчанський. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. С. 139–164.

2. Науменко І.Я. Шукач скарбів Приазов'я. Запорізька правда. 1997. 6 с.

3. Огульчанський О. Скарб Солоного лиману: повісті. Київ: Веселка, 1986. 198 с.

4. Огульчанський О. Скарб Солоного лиману: повісті. Київ: Грані-Т, 2012. 116 с.

5. Огульчанський О. Степова принцеса: повісті / Олексій Огульчанський. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 168 с. : іл.

УДК 81:122/129

БУДУГАЙ А.О., асистент
Білоцерківський національний аграрний університет,

СПОРІДНЕНІСТЬ ЛЕКСЕМ «БУДИТИ», «БУДНІ», «БОДРИЙ», «ЗБУДЖЕННЯ», «БЛЮСТИ»: ЛІНГВОФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Анотація: У тезах розглядається етимологічна спорідненість таких слів, як «будити», «будень», «бодрий», «бдеть», «збудження», «будущее» та інших, які характеризують активний, пробуджений стан

свідомості людини на противагу стану сну, бездіяльності.
Ключові слова: філософія мови, стан свідомості, лексема, будити, будні, збудження

Мова у філософському аспекті є самобутнім засобом допомоги людській свідомості на шляху еволюційного розвитку. У мові зберігаються дані про шлях становлення свідомості, засоби її розширення. Запропоновані нами для аналізу лексеми, а також семантично та етимологічно близькі з ними слова відображають частину важливих віх на цьому шляху.

Безумовно, однією із найбільш важливих характеристик людини є саме її *свідомість*. Про це певним чином свідчать і деякі лексеми в кількох мовах. Так у північно-германській (скандинавській) та західно-германській групах назва людини: дат. menneske, mand; швед. människa, Mannen; англ. man; нім. Mann пов'язані із санскритським коренем ***man***-, що означає «мислитель». А рос. «человек», укр. «чоловік» – у певному, езотеричному значенні має трактування як «*чоло*-свідомість, яка йде крізь *віки* (час), вічність».

Не випадково і те, що корінь «ман-» ми бачимо в таких важливих для свідомості поняттях, як «пам'ять», «ментальний», рос. «мнение». Останнє є нічим іншим, як результатом процесу мислення, роботи свідомості. Процеси мислення взагалі та будь-якої творчості зокрема має різні фази, але вони неможливі без участі пам'яті, так би мовити «архіву» накопичених знань (пор.: рос. «сознание» – сукупність знань; нім. «Gewissen» – «совість», нім. «Gewissen» – «знати»). Цікаво, що ім'я грец. богині пам'яті Мнемозіни (матері 9 муз – покровительок різних видів творчості) теж етимологічно пов'язане з коренем мен- / ман- / мя.

Свідомість-«сознание» людини, її мислення, якому допомагає перш за все людська мова, дає можливість нам підніматися над минулим і сьогоденням – до висот часу й духу, проростати в майбутнє. Поступ на цьому шляху може бути забезпеченим лише коли увага людини загострена на *свідомому* сприйнятті того, з чим вона має справу зараз і що вона переусвідомлює із минулого.

Певно, звідси й історико-етимологічний зв'язок слів у російській мові «наблюдать», («спостерігати», яке пов'язане із «стерегти», тобто «не спати; бути на чатах»), «соблюдать» («дотримуватися», інакше кажучи, «тримати свідомість у тургорі»), дав.-рус. «набдети» («піклуватися»), дав.-рус. «блюсти ся» («берегтися», «остерігатися»), рос. «блюсти» («берегти», «пильно охороняти, стежити, дотримуватися (*норм, правил*), виконувати»).

Того ж кореня і рос. лексеми «бдеть» («пильнувати», «не спати, уважно спостерігати»), «бдительный» («пильний, насторожений»), укр. «будити», рос. «бодрость». У ст-слов. мові слово «бодрость» мало значення «бадьорість», тобто, «стан, протилежний сну», рос. «бодрствующий» [2, с. 23].

До цього ж гнізда належить і лексема «Будда». Будда – це водночас як ім'я, так і релігійний термін, що походить від санскр. Buddha («пробуджений») < санскр. budh (bodhati) («пробуджуватися, прокидатися»). Дав.-інд. bōdhati («помічати; прокидатися»), дав.-інд. búdhyatī («пробуджується») < праіндоєвр. *Bheudh- – «сприймати адекватно, не спати» [3].

Сприймати щось адекватно, так, як воно є насправді, можна лише в стані бадьорості, загостреності уваги на своїх внутрішніх процесах (спостереженні та аналізі думок, почуттів тощо) і на зовнішніх процесах, на тому, що відбувається навколо людини. Це зовнішнє теж так чи інакше торкається життя цієї людини, має важливе значення на її життєвому шляху (в даній інкарнації і не тільки. У цей потік подій вплетена власна, індивідуальна доля цієї людини – як нитка в тканину: саме через взаємодію цієї свідомості з іншими учасниками цього процесу – ця людина і набуває подальший душевно-духовний ріст і проростає своїм духом у Вічність, реалізуючи високе назву «чоло, що живе у віках».

У буддизмі, розрахованому на свідомому (пробудженому) ставленні до життя, є ще такий термін, як «бодхисаттва» (того ж кореня, що і «Будда»). Бодхисаттва – це «людина, що прагне до просвітління», яка прагне стати Буддою і врятувати всі живі істоти від страждань так званої сансари – кола чисельних інкарнацій (втілень) у цьому матеріальному вимірі [3].

Того ж кореня бод- / буд- лексеми «пробудження», «збудження», болг. «бу̀ден» (

«чуйний; пильний, невсипущий; розумний, інтелігентний; передовий, свідомий»), грец. peuthomai («дізнаватися, сприймати; не спати, спостерігати»), а також «бу̀дка» (одне із значень – «сторожка (*для варти*) – по суті, «місце, де не сплять»). Цілком можливо, що того ж корені і рос. «будущее».

Отже, основний акцент у більшості вищенаведених однокореневих слів і їх значень робиться на тому, що свідомість повинна не спати, а пильнувати, перебувати в бадьорому стані. Ймовірно, мається на увазі, що спляча людина, за рідкісним винятком, у стані сну не може відрізнятися розумом і що називається конструктивними думками. Зазначимо, що будь-яка духовна робота неможлива без стану пильної свідомості. Тому ченці – люди, які повністю присвятили себе, все своє життя духовному вдосконаленню, – намагаються по максимуму обмежити навіть свій фізичний сон, щоб якомога триваліший час їх свідомість перебувала в стані пильнування. Освоюють монахи і методики, що допомагають їм домагатися стану пильнування і гостроти сприйняття свідомості і уві сні, під час перебування свідомості в астральних вимірах, коли більшість людей засинають в буквальному сенсі, відключаючись від духовної роботи.

У цей час такі безтурботно сплять схожі, користуючись виразом Сенеки, на кораблі, які завжди пливуть за вітром і тому не зможуть потрапити ні в один з портів. Ймовірно, тому поняття сну тісно примикає в нашій культурі до поняття смерті. Лексема «усопший» («покійний, померлий») – від «усъпнути» («померти») < усъпити» («втихомирити, заспокоїти») – від тієї ж основи, що і «спати», а також «сон». І як тут не згадати слова одного з філософів про те, що сон розуму породжує монстрів, чудовиськ.

Як навіть найсильніша армія повинна мати надійний тил, для міцності якого треба його забезпечувати і гарною охороною, так і передова свідомість повинна не тільки освоювати нові фізичні та ментальні простори, але й бути до певної міри «консервативною» (< лат. conservo – «охороняю»), тобто, треба «бдеть»-пильнувати, охороняти те, що дуже важливо, бути (= стояти) напоготові, начеку < «чек» («стража, очікування»): пор. укр. «чекати» і сербо-хорв. «чек» («місце очікування мисливцем звіра»).

Схоже семантичне поле ми можемо зустріти і в деяких інших мовах. Так нідерл. bewáken («вартувати, чатувати, охороняти»), нідерл. wáken («не спати»), нідерл. nachtwake («нічне чатування»). Аналогічну семантику має і лексема «вахта» < нім. Wacht («охорона, караул») < нім. wachen («вартувати, не спати»).

Цікаво, що того ж кореня, що й «бдеть» – рос. «снабдить». «Сънабъдѣти» в давньоруській мові мало значення «зберігати» і було зрощенням основ «сънъ» – «сон» і «бъдѣти» – «піклуватися, бути в стані бадьорості». Цілком можливо, що в давнину з лексемами «будити» і «збу́дження» могли бути пов'язані і слова, які мали в давньоруській мові форми «буи» («зухвалий, сміливий, затятий; шалений; дурний, нерозумний»), «буиныи» («хоробрий, сміливий»).

З ними також пов'язані слова «буйний» («буйний; сильний; гучний»), «бушувати», «буря», «обурення», укр. «вибух» (*перен.*: короткочасний бурхливий прояв чого-небудь) – тобто, те, на що треба багато енергії, що співзвучне за значенням зі словом «бодрий»-бадьорий («повен сил, енергії»).

На завершення висловимо припущення, що лексеми «бдеть» і «будити» в давнину могли бути спів-кореневі рос. слову «будущее» («майбутнє»). Наше «будущее» дуже залежить від наших «побуждений» («спонукань»), мотивів дій «у зараз», в сьогоденні, які мають проекцію на майбутнє. Не випадково з лексемою «пильнувати» перегукується ім'я «Будда» («пробуджений, просвітлений»). Це той, хто зрозумів вищу Істину, живе своєю свідомістю у Вічності, де минуле, сьогодення і майбутнє злилося в одне ціле.

Таким чином, вищезазначені лексеми відобразили важливі етапи розвитку людської свідомості та мови як її органічного складника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ. ВЦ «Академія». 2004. 344 с.

2. Белей Л., Белей О. Старослов'янсько-український словник. Львів: Свічадо, 2001. 332 с.
3. Викисловарь. Будда. URL: https://ru.wiktionary.org/wiki/Будда.
4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 6: У–Я / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Скляренко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Г. П. Півторак, О. Д. Пономарів, І. А. Стоянов, О. Б. Ткаченко, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2012. 568 с.
5. Черных П. Историко-этимологический словарь современного русского языка: 13560 слов: [в 2 т.]. Москва: «Русский язык», 1999. Т. 1 623 с.; Т. 2 560 с.
6. Шанский Н., Иванов В., Шанская Т. Краткий этимологический словарь русского языка. Пособие для учителя. / Под ред. чл.-кор. АН СССР С. Г. Бархударова. Москва: Просвещение. 1971. 542 с.

УДК 821.161.2-12-027.31

СКРИПКІНА Є.Ю., асистент
РОМАН Л.А., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СПЕЦИФІКА ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ПРОРОЧИЦІ У ПОЕМІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «КАССАНДРА»

Анотація: У дослідженні розглянуто специфіку характеротворення образу «непочутої» пророчиці Кассандри в однойменній драматичній поемі Лесі Українки. Увага акцентується на вмінні драматурга знаходити потужні засоби емоційної виразності.

Ключові слова: Леся Українка, Кассандра, драматургія, поема, драматичні твори, поетика образу пророчиці.

Леся Українка – геніальна українська поетеса і драматург. Свої драматичні твори вона почала писати в кінці XIX століття. У 1896 році була створена перша Лесина драма «Блакитна троянда». Найбільше критики аналізували драму-феєрію «Лісова пісня». Однак до найпомітніших Лесиних драматичних поем належить і «Кассандра». Образ героїні цієї поеми досліджений недостатньо. Тому дана тема є актуальною.

Отже, мета статті – показати специфіку характеротворення образу пророчиці в драматичній поемі Лесі Українки «Кассандра».

Про мистецький світ драматургії Лесі Українки, про специфіку творення її героїв, про художні особливості її поем вели мову Григорій Аврахов, Віра Агеєва, Олег Бабишкін, Олександр Білецький, Тетяна Вірченко, Леся Демська, Лариса Горболіс, Любов Дем'янівська, Федір Кислий, Ольга Косач-Кривинюк, Наталія Кузякина, Лариса Мороз та інші.

Дослідники звертали увагу на розмаїття тем і проблем в її драматургії. Ерудована, багатогранна Леся Українка обирала темою своїх творів важливі події із життя народів різних епох. Федір Кислий слушно наголосив: «Звертаючись у багатьох драматичних творах до так званих «вічних» тем і образів, узятих з Біблії, Євангелія, з давньої історії та культури інших народів, письменниця трактує морально-етичні, політичні, філософські проблеми, актуально гострі, животрепетні для сучасності» [1, 76].

У драматичній поемі Лесі Українки «Кассандра» йдеться про трагічні сторінки античної історії, про події Троянської війни. Цю поему Леся Українка почала писати в перші роки XX століття і завершила твір в Ялті 1907 року. Олег Бабишкін наголосив: «І в цьому творі поетеса залишиться вірною своєму провідному принципу – скрізь і у всьому говорити й обстоювати правду» [1, 9]. У сцені розмови Кассандри зі своєю сестрою Поліксеною виявляється особливість непростого дару пророцтва, який нікого не робить щасливим. Від нього страждає героїня, бо бачить майбутнє горе, а чим йому зарадити не знає і рідні не вірять її пророцтвам.

Провидиця Кассандра любить рідне місто Трою, своїх братів і сестер, своїх батьків – царя Пріама й царицю Гекубу. Але родичі не розуміють її, бояться її пророкувань. Вона

віщує зло і смерть, її слова збуваються. А позбутися горя вона сама не може й не може підказати близьким людям як уникнути нещастя. Кассандра вважає своїм далеким пращуром титана Прометея, який знав, що його чекають муки за те, що дав людям вогонь. І Прометей, і Кассандра свідомо йдуть на муки, але кажуть гірку правду. Не випадково Федір Кислий підкреслив: «У творчості Лесі Українки жив дух прометеїзму. Її герої – вольові, мужні борці за щастя людини, віддані рідній землі, невтомні у борні за національне й соціальне визволення» [2, 75].

Однак героїня вголос може нести тільки пристрасно-громадянське слово, а ніжно-ліричне зізнання, що уболіває за коханого троянця Долона, якому не змогла відкрити правду, що з розвідки він живим не вернеться, може довірити лише сестрі. Кассандра страждає, що не може зупинити Долона. Навіть її натяк на те, що розвідникові не завадить щит, юнак не сприймає. Через любов до Долона вона не сприймає пропозицію царя Лідії Ономая вийти за нього заміж. Кассандра передбачила падіння Трої. Завчасно відпустила своїх рабинь із покоїв. Вона пряде кужілку, готуючись до долі рабині. Її брат Гелен теж провидець, який віщує по птахах. Однак Гелен воліє не засмучувати рідних поганим пророцтвом. Він бажане видає за реальне, пристосовується до ситуації, а Кассандрі співчуває, що боги їй правду відкрили, а сили керувати правдою не дали.

Отже, специфіка образу троянської царівни Кассандри полягає передусім у трагічності, оскільки провидиця не може підказати шляхів уникнення майбутньої небезпеки навіть найдорожчим її серцю людям, але й пристрасності та емоційності, викликаних її знанням страшного майбутнього рідного міста і близьких людей. Сила цього образу є в тому, що «непочута» провидиця залишається до кінця вірною правді, якою б гіркою вона не видавалася.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабишкін О. Поеми і драми Лесі Українки. Українка Леся. Поеми і драми. Вступ. стаття та приміт. О. К. Бабишкіна. Київ: Мистецтво, 1980. С. 5–23.
2. Кислий Ф. С. Леся Українка. Живиця: Хрестоматія укр. літ. ХХ ст.: У 2 кн. Кн. 1 / За ред.. М. М. Конончука. Київ: Твім інтер, 1998. С. 74–78.
3. Українка Леся. Кассандра. Українка Леся. Поеми і драми. Вступ. стаття та приміт. О. К. Бабишкіна. Київ: Мистецтво, 1980. С. 147–238.

ЗМІСТ

Столбецька С.Б. Студентоцентрований підхід при формуванні готовності майбутніх перекладачів до здійснення аграрних перекладів…….3
Ігнатенко В.Д. Навчально-стратегічна компетентність як важлива складова професійної компетентності майбутнього перекладача……4
Тимчук І.М., Погоріла С.Г. До проблеми соціально-психологічної адаптації студентів першого курсу факультету права та лінгвістики……...6
Marchuk V.V. Value orientations dynamics of agrarian high school students……8
Носенко М.М. C-Test як засіб діагностики і контролю іншомовних мовленнєвих компетенцій студентів-філологів……...9
Синельникова І.С. Сервіс Quizlet на заняттях з аграрного перекладу……11
Ордіна Л.Л. Естетична спрямованість освіти і виховання в Києво-Могилянськійакадемії XVII ст….12
Рєзнік В.Г. Роль та функції самооцінювання у системі стратегій навчання німецької мови як другої іноземної студентів-філологів……..14
Чернищук Ю.І. Інноваційні методи вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням в немовних вищих навчальних закладах……15
Дем'яненко О. О., Чернобров Ю. А. Науково-дослідницькі стратегії навчання з «Історії зарубіжної літератури»: на перетині філологічних і методичних розвідок……..17
Береговенко Н.С. Особливості перекладу семантичної категорії дієслів на означення переміщення за допомогою засобів пересування в романах Джоан Роулінг «Гаррі Потер»……..19
Велика К.І. Здійснення перекладу сільськогосподарських термінів у науково-технічних текстах…..22
Михайленко О.О. Роль еквівалентності та адекватності у визначенні якостіперекладу……...24
Рейда О.А. Принципи класифікації термінології ветеринарної медицини у сучасній англійській мові……...26
Карпенко С.Д. Ukrainian Fairy Tales in the paradigm of traditional and modernresearch……...27
Зізінська А.П. Директиви в давньоанглійській мові……..29
Цвид-Гром О.П. Латинські запозичення у словниковому складі української мови: до проблеми класифікації та шляхів проникнення……31
Пилипенко І.О. Полісемія в аспекті перекладу з англійської на українську мову……33
Демченко Н.С. Семантична характеристика англійських неологізмів під часпандемії COVID-19..34
Колісник М. Ю. English Agricultural Idioms and their Ukrainian Equivalents……35
Ковальчук І.В. Розвиток міжнародної інформаційно-інноваційної діяльності аграрної сфери як фактор глобального економічного зростання……..38
Мельник В.О. Щодо питання кодексу кращих сільськогосподарських практик……41
Прокопець О.І., Настіна О.І. Правовий зв'язок раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення……...43
Пахомова А.О. Особливості правової охорони нових сортів рослин……..44
Нікітенко О.І., Крижанівська О.В. Екологічна безпека довкілля в Україні……45
Ярмоленко Ю.В. Особливості розвитку спільної аграрної політики……..47
Яремчук В.О., Настіна О.І. Правовий зв'язок раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення……...49
Курчин О.Г. Специфіка патентування Сполучених Штатів Америки……50
Ломакіна І.Ю. Роль міжнародного співробітництва в системі медичного права……...51
Білоус Р.С., Настіна О.І. Конституційно-правові особливості захисту права власності на землю територіальних громад……...52
Поляруш-Сафроненко С.О. Правове регулювання добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад……...53
Бровко Н.І. Проблемні питання реалізації прав та законних інтересів суб'єктівгосподарювання…..55
Аргат Я.П. Розуміння сутності правової категорії «право людини на життя» і «право людини на сім'ю»: їх невід'ємна взаємозалежність……57
Макарчук В.В. Державне бюро розслідувань правоохоронний орган із забезпечення державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави……58
Самойлович А.А. Деякі питання запобігання корупції у митній сфері……...61
Мельник Л.М., Грек І.М. Антивакцинаторство як рух: короткий історичний екскурс……62
Росавіцький О.О. Історичні аспекти розвитку правової системи Англії……64
Малишко І.В. Правове регулювання державної інформаційної політики……...65
Мельник О.Г. Теоретичні аспекти боротьби з корупцією в аграрному секторі……..66

Настіна О.І. Альтернативне вирішення господарських земельних спорів:третейське судочинство…67
Єфремова І.І. Проблеми здійснення професійної діяльності з психологічногоконсультування……..68
Роман Л.А., Скрипкіна Є.Ю. Збагачення світогляду іноземних студентів у процесі вивчення української мови на кафедрі мовної підготовки Міжнародного навчально-наукового центру БНАУ.....70
Будугай О. Д., Будугай А.О. Літературна й видавнича доля повісті-дилогії Олексія Огульчанського «Дарунок Кніповича» та «Степова принцеса»……72
Будугай А.О. Спорідненість лексем «будити», «будні», «бодрий», «збудження», «блюсти»: лінгвофілософський аспект……74
Скрипкіна Є.Ю., Роман Л.А. Специфіка творення образу пророчиці у поемі Лесі Українки «Кассандра»……77